۷۸۶

نحمدہ و نستعینہ

تاریخ نرمل کے دیباچہ مین ہم نے قلمی کتابون کے متعلق اپنی جستجو اور تلاش کا حال پورے طور سے قلمبند کیا ہے - جو ناظرین پر بخوبی ظاہر ہے - چنانچہ اسی تلاش کا ثمرہ یہہ دوسری کتاب ہے -

یہہ اُن اولوالعزم روسا مرہٹہ کے حالات سے مملو ہے کہ جنکو ایک زمانہ مین والیان دکن کے ہمعصر و ہم پلہ ہونے کا فخر و دعوے تھا - چنانچہ مرہٹون کے کارنامے اب بھی زبان زد عوام ہین - اور اُنکی جراٴت و بہادری کے فسانے ضرب المثل ہین ہندوستان کی کوئی تاریخ ایسی نہوگی کہ جسمین اس بہادر قوم کی شجاعت و جوانمردی کا تذکرہ نہوگا - مگر خال خال اور چیدہ چیدہ ہے - تفصیلی واقعات صراحت کے ساتھ موجود نہین ہین -

یہہ کتاب بہت قدیم اور مستند ہے - اسمین اقوام مرہٹہ کا تفصیلی بیان اور اُنکی شاخین - اور جنگ و جدال کے کارنامے اور وقتاً فوقتاً ترقی کے حالات مقبوضہ قلعون کی تعداد - انتظام سلطنت و آمدنی ریاست - تعداد افواج وغیرہ پوری پوری صحت کے ساتھہ درج ہین - اور ضمناً حیدرآباد دکن کے امرا و دکن کے روسا کے واقعات بھی شامل ہین - سلطنت قطب شاہیہ - نظام شاہیہ - عادل شاہیہ وغیرہ کے سطوت و جبروت کے کارنامے بھی اس مین شایان ہین -

اسکی بھی عبارت مثل تاریخ نرمل کے فارسی ہے - مگر نہایت ہی صاف ہے [illegible]

اور عام فہم جس کے مطالعہ سے عام معلومات کو وسعت اور تجربہ کو ترقی ہوگی اور پچھلے واقعات اور قدیم کارناموں کا فوٹو نظر آئیگا۔

اسکا تاریخی نام مصنف نے بساط الغنائم رکھا ہے جس کو ہم خیابان سے موسوم کرتے ہیں۔

ناظرین! اسکے دیکھنے سے مرہٹون کے سلطنت کی وسعت اور انکی ریاست کے محاصل وخراج کا اندازہ کرسکتے ہیں۔

یہ وہی مرہٹے ہیں جنکے زبردست ہاتھون سے ایک زمانہ میں سلاطین عادل شاہیہ و نظام شاہیہ سخت تنگ آگئے تھے۔ اور جن کا استیصال شہنشاہ عالمگیر جیسے فریس روزگار و مدبر زمانہ سے نہو سکتا تھا۔ آخر اس قوم نے اسقدر عروج و رفعت حاصل کی تھی کہ ۱۱۷۳ھ میں دارالخلافہ دہلی پر چڑھائی بھی کردی۔ افسوس ہے کہ آج وہ قوم جسکے عظمت وجبروت کے نقارے تمام ہندوستان میں گونج رہے تھے صفحۂ ہستی سے معدوم ہے۔ فاعتبروا یا اولی الابصار

دار الشفا - حیدرآباد دکن
۱۱ ذیحجہ ۱۳۲۲ھ

بندہ احقر
غلام صمدانی خان گوہر حیدرآبادی

ممنون

ہم اس کتاب کو ہمارے قدیم عنایت فرما راجہ
راجیشور راو بہادر ہستان ڈ و کنڈہ کے نام نامی سے
اُس اعانت و امداد کے شکریہ مین ممنون کرتے ہین - جو
راجہ صاحب معزنے ہمارے ساتھ قلمی کتب کے
تلاش و جستجو مین فرمائی ہے -

گر قبول افتدز ہے عز و شرف

بندہ احقر

غلام صمدانی خان گوہر حیدر آبادی -

۱۵۳۲

بسم اللہ الرحمن الرحیم

اللہ اللہ این نوید آمد بگوش میرساند مژدۂ تازہ سروش
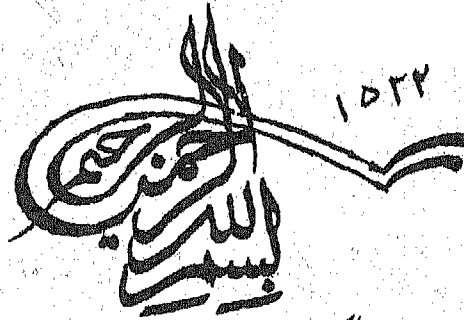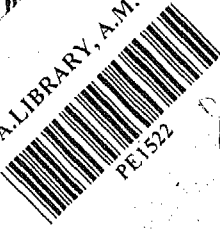
درین اوقات ہمایون و اعیان مسرت مشحون کہ از شہور سنہ یکہزار و دو صد و
چہاردہ ہجریہ مقدسہ حضرت نبی صلی اللہ علیہ وسلم بقدر ثلث حصہ سال منقضی گشتہ
لچھمی نراین شفیق اورنگ آبادی الاصل راکہ روشناس ارباب کمال است و
لیل و نہار در تسوید و تبییض اوراق حالات ہر ناحیہ و دیار مصروف۔ در خاطر گذشت
کہ اموذجی در احوال مرہٹہ ہا کہ شریک غالب رو ساء دکن بلکہ کل رئیس اند پرداختہ
آید و کارنامۂ مصفا بعبارت سادہ و شستہ در کیفیات نفس الامری ساختہ گردد
تا موجب یادگار دور و نزدیک باشد۔ از انجا کہ این خیال از مدت پیرامون دل
میگشت شادمانی با دقت خوشش شد و خورمی برخویش بالید۔ آستین تردد بر ساعد
شکستم و کمر ہمت بر میان جان بستم۔ چون این نامہ بذکر غنیم است بہ بساط الغنایم کہ
از سنہ تالیف خبر میدہد موسوم کردم باللہ ولی التوفیق۔

تمہید سخن در تالیف کتاب و بیان اقوام مرہٹہ

بر سیاہہ طرازان سررشتۂ اخبار و روزنامچہ پردازان دفاتر لیل و نہار اظہر من الشمس

واین من الامس که شیوهٔ تواریخ نویسی از شیوه های عمده روزگار است و طریقه
وقایع نگاری واقعی بغایت دشوار - چه مورخ امین موتمن صادق القول گزیده سخن
باشد و باُمید نفع و خوفِ ضرر و تعصب ملت و رعایت طرف از جادهٔ صداقت کیشی پا
فرا نگذاشته تا دل در حق پوشی نگراید و حسن معامله به قبیح بدل ننماید و رعایت تفضیل
یکی بر دیگرے منظورش نباشد و در اوقات اقبال تعبیر بحسن تربیتی نکند و هنگام ادبار
بقصور و تقصیر نسبت ندهد و از صراط المستقیم راستی تجاوز نسازد و از نفس الامری و
بیان واقعی نگذرد و تحقیق را بتحقیق و واهی را واهی داند و بنا بر جلب منفعت کار
نبراجداری و خوشامد نفرماید - و بسبب اختلاف دین و آئین زشت و زیبا
نشناسد **ابیات** - اهل هنر گر بشماری ورند ٭ بی هنران نیز بکارے درند -
نے که تهی برومد از طرف زود ٭ گر ندهد باد سرآید سرود ٭ قهقهه زد کبک برفتار
زاغ ٭ گرچه تهی کام پریشان بباغ ٭ زاغ بدو گفت که پرواز کن ٭ گر گروازمن
هبری ناز کن ٭ هیچ کسی نیست ز بنیاد زشت ٭ کش نه حکیم از پے کارے سرشت ٭ زشت
نه پے مصلحت آراسته ٭ مصلحت است اینکه چنین خواسته ٭ ارباب نظر
میدانند که تواریخ نویسان اسلامی٭ در تحریرات خود طرف مخالفت را بنچه تحقیر
می نگارند - و جا بجا کلمات نا ملایم و الفاظ رکیک نسبت یا جانب بزبان قلم می آرند -
و از امور دنیا تعصب دینی را دخل میدهند - و هنر را بر طاق بلند گذاشته عیب
می نمایند - و حدیث شریف نبوی صلی الله علیه وسلم خذ ما صفا و دع ما کدر را از خاطر محو
مے سازند - نعمت خان عالی غزلے طولانی در مواعظ می گوید و بر راه حق بوده باطل را

٭ یہ خیال مولف کا غلطی پر مبنی ہے - خود مولف ان الفاظ کے لکھنے سے آپ خود تعصب بانی کو دل میں
جگہ دیتا ہے شاید مولف کی نظر سے مورخین اسلام کی معتبر کتب نہیں گذریں - ورنہ یہ پیشقدمی نکرتا ۱۲ گوہر

می جوید۔ ازان جملہ است این ابیات ابیات چون نیست بہرہ بیشتر از قسمت و نصیب ؛ بر خلق رشک و شکوہ قسمت برای چہ ؛ امید وار کردن ارباب احتیاج ؛ بر وعدہ زیادہ زولاقت برای چہ ؛ ہرگز نگوید از کس اگر راست و گر دروغ ؛ غیبت چہ نفع دارد و محنت برای چہ ؛ در رزمگاہ سنجیدہ باید قیاس نیست ؛ نادیدہ جنگ لاف شجاعت برای چہ ؛ تالیف قلب اگرچہ بحرف خوشامد است ؛ لیکن فزون ز رتبہ وحالت برای چہ ؛ باور نشد اگر سخنت کو مشو چہ باک ؛ ہر جا قسم بغیر ضرورت برای چہ ؛ ہر مصاحبت نبود قحط گفتگو۔ حرفی کز و است بیم مضرت برای چہ ؛ در خشم یک سخن کہ درشت است کافیست دشنام و نعرہ وقت خشونت برای چہ۔ کارنامہ ہای کہ مرہٹہ ہا در اقتدار خود کردہ اند فارسی نویسان متقدمین و متاخرین یک قلم ترک دادہ وحمل بر استغراق و مبالغہ می نمایند۔ وکسانیکہ بہ تحریر پرداختہ اند حرکات لغو را باضعاف مرقوم ساختہ اند۔ راقم سطور حالات این گروہ را کہ باقوام مختلفہ مشتہر اند و تعداد از ہفتاد متجاوز میگویند از زبان دانان و واقف حالان ہر قدر بہ تحقیقات رسید بہ تحریر می آرم و از امور عجیب و غریب و معلومات دیگر می گذرم و می گذارم۔ مخفی نماند کہ در کیش ہنود اصول چارگونہ قرار دادہ اند۔ وآن را چار چوترن نامند۔ برہمن و چہتری۔ بیس و سودر۔ فرقہ اول یعنی برہمن مخصوص است بشش چیز خواندن بید و دیگر علوم در سوزش دیگران و چاک کردن یعنی برای دیوتہا نقد و جنس دادن و دیگران را بران داشتن خیر دادن و خیر گرفتن۔ دوم یعنی چہتری کہ بکہتری بدل شدہ ازان شش سہ کند خواندن و چاک کردن خیر دادن و خدمت گاری برہمن و پاسبانی عالم و گرفتن دست برد آن و نگاہبانی دین و تاوان گرفتن از بدکار۔ و اندازہ آن نگاہداشتن و سزا در خور نمودن و زر اندودن و بجا خرچ کردن و فیل و اسپ و گاو و بندگان

خدمتگذار را تیمارداری کردن و بجا آوری پرستش نمودن و ناخواستن از مردم و اعتنا
نمودن نیکوکاران و مانند آن ستیومین که بیس باشد نیز آن سه کار برهمن کند لیکن
پرستاری و کشاورزی و بازرگانی و کادیانی سربازی - و از هنگام زیستن تا زمان پسین
ده کار که گفته آمد هر سه کسند بچارمین که سودر است جز نوکری هر سه سزاوار بود و
پوشیده و لیکن خورده آنها بهوشد بخورد و پیکرنگاری و زرگری و آهنگری و درودگری
و سودای نمک و شهد و شیر و ماست و روغن و غله خاص او باشد - پنجمین را
بیرون از دین شمارند چون مسلمانان و ترسا و جهود و نصارا و آنها را ملچهه گویند.
از آنجا که این تقسیم را مدتی سپری شد از امتزاج با هم فروع برآوردند و هر کدام
را در رسم پرستش تفاوت بسیار است - و هر یکی را به نسبت جا و پیشه و بزرگی
بزرگان شاخها بر شده و شماره آن از بیان بیرون - القصه قوم مرهٹه که
عبارت از سکنه سرزمین مرهٹ است و این خطه در زمان حال بصوبه خجسته
بنیاد اورنگ آباد نامزد و قلعه دیوگیر یعنی دولت آباد از مضاف آن است
هفتاد و قسم از اقوام مرهٹه معلوم گردید و سوای آن هم هست احاطه آن دشوار
و هر یک در رسوم و عادت خویش منفرد می باشد و در بعضی چیزها متحد - اگرچه
در طعام خوردن شریک همدیگر اند اما اجتنابی از قرابت و مصاهرت دارند
و در یک رکابی بجز همجنس و قرابتی هم طعام نمی شوند - حالا بتحریر خصوصیات دیگر
اینها واگذاشته بتفصیل اسمهای اقوام ایشان پرداخته سخن را ایجاز میسازم

اول بهوسله - دوم سرکے - سوم کهورپری - چهارم بجاری - پنجم ریکاری
ششم پاٹنکر - هفتم دموهی - هشتم بریکلی - نهم پالکر - دهم سیندهی - یازدهم
نکم دبیرکر - دوازدهم بهابے راو - سیزدهم کدم - چهاردهم جلهه رانی - پانزدهم
سروکر - شانزدهم باهرلے - هفدهم پارسنے - هیجدهم بهونزی - نوزدهم باگهر

بستم کهارکی - بست و یکم کاکهوار - بست و دوم چاود - بست و سوم ویرول کر - بست و
چهارم بهان دیوی - بست و پنجم اوی جاری - بست و ششم بارگل - بست و هفتم
چاپی کر - بست و هشتم مکری نکر - بست و نهم سروسلے - سیم سندوس کر - سی و یکم
سونیر - سی و دوم سکلی - سی و سوم کالن سنے - سی و چهارم بانک موزی - سی و
پنجم کوچر - سی و ششم کوسلے کر - سی و هفتم سورکر - سی و هشتم کناسے - سی و نهم
ذلور - چهلم ماسنے - چهل و یکم انوٹلے - چهل و دوم چباوک - چهل و سوم راسے
چباچی - چهل و چهارم چوهان - چهل و پنجم دان موری - چهل و ششم پنوار - چهل و
هفتم لوک ولے - چهل و هشتم کهان دیل کر - چهل و نهم روسلے کر - پنجاهم سال
کهی - پنجاه و یکم دالکری - پنجاه و دوم پهابکر - پنجاه و سوم موری - پنجاه و
چهارم بهیرراو - پنجاه و پنجم باکهال - پنجاه و ششم مان کر - پنجاه و هفتم سرنجی
پنجاه و هشتم بهاندول کر - پنجاه و نهم اندولی - شصتم دهوسنے - شصت و یکم
کالیے - شصت و دوم مادهو - شصت و سوم بنالکر - شصت و چهارم مهردی
شصت و پنجم پنبلی - شصت و ششم سوسلے - شصت و هفتم لوکهدا - شصت و
هشتم پان دهار - شصت و نهم سولهی - هفتادم بهاندیه - آز آنجا که تشریح احوال
هر فریق و وجهه تسمیه هرکدام بقیداعراب موجب طوالت کلام بود و هم کما ینبغی
بتحقیق نرسید فقط بر تحریر احوال بهوسله که ریاست دران خاندان است.
اکتفا مینمایم و بشرح و بسط کیفیت نیاکان او بموجب اظهار معتبرین بقدر معلوم
می پردازم -

بیان وجهه تسمیه بهوسله و شروع احوال انساب او

پوشیده نماند که در وجهه تسمیه بهوسله اختلاف است یعنی بهوسله و اکثرے کهوسله

وبعضے بهوسره می گویند و وجه آن بآئین دیگر بیان می نمایند - آنانکه بهوسله میدانند
چنین تقریر می کنند که بهو در زبان هندی بمعنی زمین و سله بمعنی خار و بیکان آمده
سله مخفف سال است و این لفظ در نامهاے راجها اکثر می باشد چنانچه بیری سال
و درجن سال و شتر و سال - نام راجهاے گوڑه است که بقوم ہاڑا مشهور چنانچه بیری
و درجن و شتر و بهرسه لفظ بزبان سنسکرت بمعنی دشمن آمده یعنی خار دشمنان - الخ
موجب لقب ہاڑا اینکه ہاڑ بمعنی استخوان است از نیاکان آن راجه نا موافق
حکم مرشد پرستش ہاڑ کرده صاحب ولد گردید بالجمله چون مقتداے بهوسله قزاقی
و صحرا نوردی و اعدا کشی داشت نامش بهوسله گذاشتند یعنی خلش زمین و کسانیکه
به کهوسله تعبیر می نمایند - معنی کهوسله بزبان مرہٹی آشیانه کوچک می دانند - بهر گرده
اینها بنابر تعلق زنکه ظاہر از غیر قوم بشهرت نجار باشد جاے مکانی مختصر ساخته
پنهان بتسویت داشت به کهوسله مشتهر شد - دگر وهی به بهوسره نسبت می دهند
توجیهی عجیب بیان می کنند که بهوسره در هندی بمعنی فرج است ازانجا که معشوقه
تعشق زنے شب و روز بود هم قومش نسبت او بفرج داده از راه استهزا
باهم تکلم می کردند تا آنکه رفته رفته را ر مهمله موافق قاعده هندی مثل کوارن و
کوالن تبدیل به لام یافته بهوسله شد والله اعلم بحقیقت الحال هر دو وجه اول را
تاریخ نویسان نوشته اند وجه ثالث زبانی شخص ثقه واقف خاندان اینها
شنیده بقید قلم آورد صاحب تاریخ مآثر الامرا جدید می نویسد که راجه ساہو
بهوسله از نسل راجه پلیسے چتور است که سسودیه اند از نیاکانش راجه سوزن سین
نام بنابر وجهی از چتور برآمده رفته چندے موضع بهوسه عمله پرگنه کرکتل سرکار پتنه دا
صوبه خجسته بنیاد سکونت گرفت و نسبت به آن موضع خود را به بهوسله ملقب
ساخت انتهی کلامه چون بوضوح پیوست که نسبت بهوسله براجهاے اودیپور که

سسودیه اندمی رسند. در راجهای اودیپور فوق جمیع راجهای سرزمین اچهوتا
انداز راجهای دیگر هر راجهای که نو بر مسند راج می نشیند راجه اودیپور قشقه
برای او می فرستند و آن قشقه افتخار را بر پیشانی ادب می کشند و او را قشقه
از خون آدمی می کشند. و لقب راجه اودیپور رانا است و او نسب خود به نوشیروان
عادل می رساند. اگرچه کیفیت اینها در دفتر سوم اکبرنامه و دیگر تواریخ به تفصیل
مرقوم است. و قصه سلطان علاء الدین و فتح چیتور مشهور. اما الحال آنچه
تازگی زبان یاد فروشان صادق القول معلوم شد نوشته می شود.
او ولیشکهم پسری بنام پرتاب سنگه بر راج گذاشت و از و امر سنگه
و از و راج سنگه و از و سنگرام سنگه و از و جگت سنگه و از و پرتاب سنگه
دوم و از و راج سنگه ثانی بر مسند راج یکی بعد دیگری نشست و وفات یافت
بعد راج سنگه آن سینه پسر خورد جگت سنگه مذکور تمکن گزید بعد چندی پسر
راجه امید سنگه او را در شکارگاه کشت. پسرش بر اودیپور قابض ماند.
درتن سنگه پسر راج سنگه ثانی بعد فوت پدر در خانه جد مادری متولد گشته
در کوهلمیر نشو و نما یافته هنگامه آرای استدعای راج است زیاده ازین تحقیقات
شاخهای شجره اینها و کارنامهای هر کدام پرداختن از مطلب باز میدارد.
برهمان قدر بسنده نمود و چون بالا مذکور شد که سسودیه نسب خود به نوشیروان
عادل می رسانند. شمه از احوال خاندان کسری بنابر شاوابی کلام نوشتن
درین مقام مناسب افتاد.

احوال سلطنت خاندان نوشیروان بطریق اجمال

صاحبان تواریخ اسلامی در ذکر ملوک بنی ساسان که آنهارا اکاسره نیز گویند می آرند که

ایشان طبقهٔ چهارم از پادشاهان عجم اند و دولت و شوکت ایشان مانند کیان
بوده و اکثر ممالک با ایشان باج و خراج داده اند اول ایشان اردشیر بابکان
و آخر ایشان یزدجرد بن شهریار بود و بست و شش تن از ایشان در مدت چهارصد
و بست و هفت سال پادشاهی کردند ظهور دولت ایشان در سنه پنجهزار و هشتصد
و بست و یک از تاریخ آدم است و انقراض دولت ایشان در سنه سی و یک هجری
بوده مذکور اینها بشرح و بسط تمام در شاهنامه فردوسی و دیگر تواریخ مندرج است
اینجا باحوال نوشیروان بن قباد بن فیروز که ملقب به عادل است اجمالاً می
پردازم۔ **نوشیروان** جهاندارے بود عادل باذل گواه عدالتش همین بس که پیغمبر
آخر زمان صلی الله علیه وسلم مبعوث در زمانش شده او را بعدالت یاد کرده و نیز
فرمود که نوشیروان بنا بر عدالت و حاتم طائی جهت سخاوت باوصف بودن
در کفر از حرارت آتش دوزخ محفوظ خواهند بود۔ الحاصل با کمال عدالت و
نصفت چهل و هشت سال پادشاهی راند و جمیع بلاد ترکستان و ماوراء النهر
و چین و مصر و دیار عرب و اکثر بلاد هندوستان زیر فرمان خود آورد۔ و سلاطین
روزگار غاشیه اطاعتش بر دوش کشیدند۔ در ابتداے سلطنت خود خوابے
دید که خوکے با او در یک کاسه شراب می نوشد۔ از معبران تعبیر خواست هیچکس
زبان به تعبیر نکشاد۔ موبد موبدان را طلبیده مستفسر تعبیر شد و گفت اگر نگوئی
بقتل رسانم۔ موبد موبدان منادی داد که هرکه تعبیر خواب کسری کند یک بدره
زر سرخ از من گیرد۔ این خبر به بزرجمهر رسید و او در مرو پیش استاد خود
درس میخواند گفت تعبیر این خواب نیک دانم۔ بشرطیکه مرا پیش کسری
برند۔ موبد موبدان عرض نموده بزرجمهر را پیش کسری طلبید۔ بزرجمهر گفت
در شبستان پادشاه غلامی است که با یکے از اهل حرم نرد مباشرت می بازد

کسریٰ ہمہ زنان و کنیزکان راپیش بزرجمہر گذراند۔ مردے ظاہر نشد۔ آخر ہمہ را بگفتہ بزرجمہر برہنہ کردند۔ **فرد**۔ غلامی پدید آمداندر میان ٹا بیالا چو سرو بچہرہ کیان۔ گویند کہ با دختر حاکم جاج مختلط بود نوشیروان ہر دو را بقتل رساند۔ فردوسی طوسی این قصہ را حوالہ بادر نوشش زاد می کند کہ دختر قیصر بود و بعضے مورخین برآنند کہ غلام با دختر امیر جاج مختلط بود۔ واضح آنست کہ کنیزکے بود۔ بعد ازین بزرجمہر را مقرب خود ساخت و بالاتر از موبد موبدان و وزیران خود نشاند و پایۂ او از ہمگنان مرتفع گرداند در عہد نوشیروان مزدک زندیق کہ دعوے نبوت کردہ عالمی را گمراہ ساختہ بود مع توابع خود کہ نود و ہشت ہزار کس بودند بقتل رسید و در زمانش نوش زاد پسر او کہ از بطن دختر قیصر بہم رسیدہ بود از دین مجوس برگشتہ بدین ترسایان گروید و با لشکر خود بہ ہندوستان رفت و در انجا سپاہ گران جمع نمود و خواست کہ با ایران زود۔ نوشیروان رام برزین را بالشکر عظیم بجنگ پسر فرستاد و نوش زاد بعد از محاربہ بقتل رسید و از و در ہندوستان اولاد ماند میگویند کہ رانا راجہ اودیپور از نژاد نوشش زاد است و در عہد نوشیروان خضاب موبہم رسید و ایضاً در عہدش افسانہ ہائے ہندی را بزبان فارسی ترجمہ کردند۔ و خاقان چین نیز دختر کسریٰ داد و در جہاز دختر اسپے با سوار از جواہر آبدار ترتیب دادہ فرستاد و فتوحات عظیم در ملک روم نمود بالآخر در سنہ شش ہزار و یکصد و شصت و ہشت ہرمز را کہ از دختر خاقان بہم رسیدہ بود ولی عہد نمودہ خیمہ بدار باقی زد چون در آئین مجوسان لاش میت را امانت در دخمہ ہا میگذارند۔ می گویند قالب نوشیروان بدستور تا حال سالم است و خستگی در ان راہ نیافتہ آیا بتاثیر عدل یا از حکمت حکماے چین است۔ آمدم براحوال یزدجرد بن شہریار بن خسرو پرویز بن ہرمز بن نوشیروان کہ آخر ملوک عجم است۔ او در

با مسلمانان محاربات عظیم واقع شد. رستم بن فرخ زاد که قاعده سردار لشکر او بود بجنگ سعد وقاص که از طرف حضرت عمر رضی الله عنه مامور شده بود در سنه پانزده هجری مقتول شد. و تفرقه تمام در دولت ساسانیان روداد تا آنکه در سنه سی و یک هجری منقرض گشت و ممالک ایران بدست مسلمانان آمد. مدت سلطنت یزدجرد هفده سال و اکثر نوشته اند که چون سعد وقاص با رستم فرخ زاد نبرد آراست چهار روز متواتر جنگ ماند و روز چهارم شکست فاحش بر عجم روداد و رستم فرخ زاد بدست هلال بن علقمه کشته گردید. اگرچه فردوسی در شاهنامه گفته که از دست سعد کشته شد اما در تواریخ دیگر مسطور است که قاتل رستم هلال بود و درین حرب سی هزار از اسلام شهید شدند و سی هزار از عجم قتل و اسیر گشتند و چندان سیم و زر و اقمشه و اجناس بدست لشکر اسلام افتاد که محاسب اندیشه در شمار آن عاجز است و بعد از ان جارحان که او نیز از امرایان عمدهٔ ایران بود شکست فاحش یافت و زهیر بن قیس جارحان را بکشت. و پس ازین شکست عظیم به عجم رسید و درین سنه که شانزده از هجرت پیغمبر علیه السلام بود تاریخ هجری مقرر شد و سعد وقاص کوفه را بنا کرد و درین سال میمونه زوجهٔ رسول خدا صلی الله علیه وسلم وفات یافت و در سنه هفده هجری بعد کشته شدن رستم فرخ زاد مداین مفتوح گشت و غنایم آنقدر بدست اهل اسلام افتاد که عقول عقلا در تعداد آن متحیر است. گویند عرب طلا را با نقره بمبادلات بیع و شرا میکردند. و خمس غنایم به مدینه آمد. حصه هر یکی از اهل بدر پنجهزار دینار رسید و حضرت فاروق رض بعباس رض بست و پنجهزار دینار و بهر یکی از ازواج رسول علیه السلام ده هزار دینار داد و ایضا درین سال ابو موسی اشعری اهواز و رامهرمز را تسخیر نمود و هرمزان ابن عم یزدجرد را دستگیر نموده با دختران نزد حضرت فاروق رض فرستاد حضرت فاروق رض یک دختر را با

امام حسین علیه السلام داد و دختر دیگر او را به محمد بن ابی بکر رضه منسوب ساخت ‒ **ابیات** بیا بگوی که پرویز ازین زمانه چه خورد ٭ ببرد و بپرس که کسری ز روزگار چه برد ٭ گر این نهاد خزاین بدیگری بگذاشت ٭ و هراد گرفت ممالک بدیگری بسپرد ‒ تا اینجا از تواریخ بهلیتو بدست رسید تا بناظران این اوراق محنت تحقیق بظهور پیوندد ‒ صاحبان دین زردشتی در ضبط تواریخ و قید سنین و شگاه تمام دارند ‒ و مدار زندگانی آنها بر دریافت حالات سلف و احکام نجوم است و کتاب های اینها مانند کتب اهل هند اخباری از گذشتگان دو سه هزار ساله میکشند ‒ آورده اند که چون دور دولت یزدجرد تفرقه رو داد اولادش انتشار یافتند ‒ ازآنجمله سه دختر او آوارگی گزیدند ‒ دختر متوسط مسمیه بشهربانو در حباله نکاح حضرت امام حسین علیه السلام آمد و بعد شهادت امام همان زمان از خیمه اهل بیت دو شادوشش بلا ایک سنجلد برین رسید و صبیه صغیرهٔ یزدجرد که بفارس بانو نا هزداست از دستبرد سواران عرب بدرجسته در کوه چک چک که از یزد سی کروه فاصله دارد بمناجات الٰهی متواری گردید چنانچه تا حال زیارت گاه پارسیان است و اهل اسلام آنرا نهانخانه عفت نانب میگویند و در آن کوه مذکور نشیمن های متعدد مختصر ساخته اند و صلحای اهل پارس هنگام مجمع آنجا که در بهمن ماه قدیمی روز اشتاد ایزد که عبارت از تاریخ بست و ششم شهر مذکور است ‒ می شوند نشیمن ها قیام نموده بعبادت می گذرانند ‒ می گویند ‒ آبی از کوه می تراود و هر روز بقدر نوشش و صرف دو کس مجاور آنجا که از پارسیان مدام در آنجا حاضر میباشند می چکد ‒ و هرگاه مردم زایرین که قریب به ده هزار مجتمع می شوند آب موافق کفاف آنها می افزاید و بعد هشت روز برای سیرابی دار بست که انه بیار بارهای انگور

در دامنهٔ کوه اطارم مستطیل الشکل سطح داده اند و زیر سایهٔ آن فرودگاه مستغرقین است حسب طراوت آن ریزش می کند و هرگاه در ان مجمع کسی محتلم یا حایض شد همان زمان آب از چکیدن می ایستد مجاوران ندا می کنند که هر که حایض یا محتلم باشد از کوه فرود آید - چون فرود آمد باز بدستور آب تراویدن گیرد و این است از عجایبات آنجا. دختر سیومین نیرد جرد که آنرا مهین بانو گویند و اینکه بعلم پارسیان مفقود الخبر است و کتب هندوان بورود آن در هند گواهی میدهد و از نسلش قوم سسودیه دانند - ازینجا دریافت شد که دختر دومین نیرد جرد ... بعقد محمد بن ابی بکر رض رسید - شاید نیرد جرد چهار دختر داشته باشد که پارسیان را بر آن علم نیست - یا هندوان را بر ورود دخترش اطلاع کماهی نبوده - یا اهل اسلام دختر اجنبی را بمغالطه نسبت به نیرد جرد می دهند - بهرحال قوم سسودیه از اولاد نوشش زاد پسر نوشیروان یا از اخلاف صبیهٔ نیرد جرد نبیرهٔ آن است الحال به ترجمهٔ کتاب مرهٹی که در ملک پونه قلمی شده و نام محرر یافته نمی شود و ایمای از ان در تواریخ باشرا تفقی نموده ام میگرایم - از تغییر و تبدیل کار نداشته بے کم و کاست ترجمه می نمایم

شروع احوال مرهٹه از تاریخ مرهٹی که نام مولف و سنه تالیف از ان پیدا نیست

راویان روایت اسمار عالم و حاکیان حکایت اخبار بنی آدم که چهرهٔ شاهد مقال شان از خال و خط مبالغه و فضول معراست و از گلگونهٔ صداقت و تحقیق جلوه افروز و رونق افزا چنین آورده اند - که راجهاٸ انا نهیم از اخلاف سسودیه

اودیپور مضاف صوبه اجمیر بود فورمکنت و ثروت انصاف داشت وبکمال اخلاق
ستوده و ناموری علم اشتهار می افراشت در شبستان دولتش دو نیر اقبال سما
تابانی و دو اختر اجلال را درخشانی بود. ولد کبیرش باسم رام سنگه روشناس جهان
وخلف صغیرش از نام باکهه سنگه مشهور زمان **فرد** - دو همرو دو همخو دو همدم بو
بدیدن هردو چون بادام توام ؛ هرگاه بهیم سنگه آنجهانی شد رام سنگه را نظر بکلانی
قشقه راج کشیده بر مسند نشاندند. باکهه سنگه بحکم انیکه الاسما تنزل من السما
نظر بطبیعت شتری که اطاعت جبلت آن نیست خیلے غیور مزاج بود بمقتضاے این
معنی که ده درویش در گلیمی خسپند و دو بادشاه در اقلیمی نگنجند متابعت برادر
ناگوار دیده روزے بتقریب شکار برآمده بدر زد و جانب دکن شتافته متصل
دریاے نربدا رسیده توسل ابی موهن مرزبان آنجا گزید - وچون علو نسب
وسمو حسب او حاجت اظهار نداشت بکمال احترام و تقریب ممتاز گردید - تا
آنکه درحیات راجه مختار ممالک و رتق و فتق مهمات او گشت و قسمی
بتنظیم و تنسیق ملک پرداخت - و مفسدان و متمردان را مغلوب و منکوب
ساخت - که به باکهه سنگه بهوسله مشهور گردید - چه بهو بمعنی زمین و سله بمعنی خلش
است . بعد وفات ابی موهن تاجوان شدن پسرش تمشیت امور ریاست نمود
وهرگاه وارث ملک لیاقت ملک رانی بهم رساند - بمقتضاے نیک ذاتی وحق
شناسی تسلیم راج باو کرده پهلو تهی نمود و از انجا رخصت کرده وارد دیول گانون
گشته سکونت گزید - و بجهت طے مسافت زندگانی مشغله گشت و کار مزروعات
که بعقیده هنود بهتر ازین روزی حلال نیست اختیار نموده چه ضرب المثل
هند است ؎ اوتم کهیتی مدهم بان ؛ کنشت چاکری بهیکه ندان -
یعنی افضل ترین معاش زراعت است و متوسط تجارت و بدترین پیشه نوکری

که همیشه گدائی می باشد. آورده اند که وجهه برآمدن باکهه سنگهه از دیار خود توسل
بابالی موهن و بعد از آن توطن در دیول گانون بنابر تعشق دختر سنجارے بود از آنجا
که عشق پنجه در دامن حالش زده گریبانش کشید. دختر را بے عقد داخل حرم
ساخت. و از خویش و بیگانه واپرداخته اسیر دام زلفت گردید ۵ هر کجا
سلطان عشق آمد نماند؛ قوت بازوئے تقوی را محل ؛ پاک دامن چون زید بیچاره
تا گریبان او فتاده در جل. از بسکه با غیر کفو بلکه فروترین قوم نرد توصل باخت
مطعون هم قومان و اقارب گردید ناچار چندے اورا در نهانخانه داشت. بعد
از آنکه دختر مذکور حامله شد. بیرون شهر در مزرعه از نظر مردم خویش و تبار
پنهان نگاهداشت. و کلبهٔ مختصرے که آنرا کهوسله یعنے آشیانه کوچک تعبیر کردند
ترتیب داد تا آنکه لقب بکهوسله شد. چون صاحب ولد گردید وطشت رسوائی از
بام افتاد. بنابر کدخدا ساختن او در همقومان متامل گردید نظر بمحبت زنکه و غیرت
مزاج و خوف طعن و تشنیع همجنسان با مدخوله و لو نهال جانب دکن رهگرا گشته.
توسل با بالی موهن جست و آن ولد را در قوم مرهٹه منسوب ساخت زیرا که راجپوتان
صحیح النسب نه پذیرفتند. ناچار بغیر قوم کتخدا نمود. و بطفیل محبت زن خود را نیز
از کیش آبا و اجداد فروتر نشاند ۵ عاشقی چیست بجان بندهٔ جانان بودن
دل بدست دگرے دادن و حیران بودن ؛ سوے زلفش نگهے کردن و رویش
دیدن ؛ گاه کافر شدن و گاه مسلمان بودن. این ماجرا را خافی خان در تاریخ
خود بطور قبیح بیان کرده چنانچه نقلے از آن در مآثر آصفی آورده ام و اینجا حسب
ترجمهٔ هندی گذارش رفت. وجه انقطاع از بابالی موهن و ورود در دیول گانون
چنین گویند که چون پسر بابالی موهن بحد بلوغ رسیده بشعور رسانید اکثر گاه باتفاق
پسر باکهه سنگهه بسیر و شکار میرفت. وقتے چوبے خوشرنگ مصفا جهت تعمیر عمارت

از جنگل آورده بودند و پسر اپی موهن با حاضران تماشاے آن میکرد - در شناخت
آن چوب عاجز ماندند - و ندانستند که از کدام درخت است - ناگهان بر زبان پسر
اپی موهن گذشت که این چوب را پسر راجه باکهه سنگهه بهنگو و خواهد شناخت
چون او از شکم دختر سنجار بود - این سخن بد گذشت - در دل داشتند [illegible]
همیلوم از آنجا بر آمده راه دیول گانون گرفتند و بعد فوت باکهه سنگهه به کشتکار
پرداختند - الحاصل پسر اول به بابوجی و دویمین را به بنوجی موسوم ساختند
از صلب بابوجی که پیوند بر بهیٹه وار دو پسر بوجود آمدند یکے شهاجی و دویم
شرفاجی - و از بنوجی هشت پسر باسم کهلوجی و بناجی وغیرها متولد شدند و آنها را
عالمگیر بادشاه بنابر جزیه در شکنجه کشید - و بابوجی بهوسله و بنوجی بهوسله هر دو
برادر بنابر مناقشهٔ زمینداری ترک دیول گانون گفته مع آل و عیال در موضع
دیونده متصل دولت آباد آمده بزراعت مشغول شدند - و همانجا رنگ توطن
ریختند و خودها براے گذر معاش در قصبه سنده کهیڑ پیش لکهوجی جادو راؤ
دیسکهه سرکار دولت آباد که از پیشگاه نظام شاه منصبی و سرکردگی دوازده
هزار سوار داشت رفتند - و بصیغه بارگیری نوکر شدند - از آنجا که مفلس
بودند و سواری اسپ متعذر بود - به نگاهبانی دیوڑهی تعین گشتند - چون شهاجی
پسر بابوجی طفلے وجیه زیبا رو بود و آثار نیک بختی از جبینش لمعانی داشت - روزے
جادو راے از روزهاے جشن هولی صبیهٔ خود را که جسیئه بود بر زانو نشانیده و بر
زانوے دیگر شهاجی را گرفته در حالت مستی شراب از راه شفقت بزبان
آورد که چه باشد فیما بین هر دو عقد مناکحت بسته گردد - تا اولاد حسین [illegible] بوجود
آید - همین که این سخن از زبان جادو راے بر آمد - بابوجی حضار مجلس را با [illegible] گرفت
و گفت که از امروز اقتران این دو کوکب متحقق گردید - جادو راے [illegible]

چون خاموشی را نصف رضا گفته اند این سخن شهره گرفت و بعد اتمام مجلس نشاط
جادو رائے به محلسرا رفت و شهاجی را که همیشه با خود میداشت همان روز همانجا گذاشته
صبیه را با خود همراه برد - مستورات خانهٔ او برین ماجرا مطلع شده بشورش آمدند که
این فرومایگان خانمان آواره را چه در سر افتاده که از ما وصلت می جویند خود برائے
شکم پروری از وطن سرگردان آمده در بدر خراب و خوار اند و شرافت نسب این ها
ظاهر است - آرے مصرع غوک لب جوے هم دماغی دارد - لعل را
با خزف چه نسبت و ژاله را پیش گوهر چه عزت فرد - اے شیشه مزن لاف
نزاکت امروز از انصاف کن آخر که همان سنگ شد - جادو رائے جواب داد که
سرسری بر زبان من حرفے گذشت هیچ رسمیات شادی قوم خود نداده ام - حالا
اینها را برطرف می کنم از همچنین کلمات مستورات را تسلی ساخت و روز دوم بعادت
قدیمه شریک طعام خود نکرده خوردنی پیش ایشان فرستاد - آنها آن خوردنی را
واپس داده گفتند که انشاء الله تعالیٰ این همه طعام وقت شادی یکجا خواهیم خورد
جادو رائے ازین سخن برآشفته بے فراغ از طعام در دیوانخانه برآمده محاسب را طلب
داشته حساب تنخواه هر دو برادر نموده برطرف ساخت - وقت رخصت گفت که
شما را با من هیچ قرابت نیست - و من سرسری بشما گفته بودم - رسمیات قوم خود نداده
ام - خواه مخواه گلوگیر شدن خوب نیست - معلوم شد به معامله فضول هستید - اولے
اینست که شما مع قبائل از اینجا رخت خود بردارید - و هر جا که دانید بروید - بودن شما درین
آبادی نامناسب - آنها اجمال و اثقال بار کرده هما نوقت مکان قدیم خود یعنی دیول
گانون رفته قیام گرفتند - و بدستور ماضی دو سه سال بکشت و کار پرداختند - هر روز
پرستش سداشیو یعنی مهادیو که همی است بزرگ ترین بت ها ودرین هنود مظهر
نامه میدانند بصدق نیت و خلوص اعتقاد میکردند و تا که از عبادت او فراغ حاصل

نمیکردند تا شب طعام بدیشان نمی گذاشتند۔ و بروز اکیادسی وغیره ایام صیام روزه می داشتند
تا آنکه از تاثیر اعتقاد ایشان غنچه مراد شگفتن گرفت ؎ می ستاند اعتقاد آخر مراد
دل ز سنگ کو بر همین مقصود خود را می کند حاصل ز سنگ ۔ شبے از شبہائے چهاردهم
ماه که آن ماه بزبان هند ماگه گویند بطلسم تپی مهو دآن هر دو مزارع در مزرعه خود بطوری
که جهت نگاهبانی زراعت تعمیری ساخته نشسته بودند۔ هنوجی را فی الحال غنودگی بابوجی
را چشم بیداری بود که ناگاه یک پنجه دستی بازپدید دست برنجین مرصع بکمال روشنی و ور
از سوراخ زمین بلند گردید و بعد سه بار بوجی سائبان گردید۔ بابوجی این را از خیالات
تصور کرده هنوجی را بیدار ساخت چون بابوجی سر بخواب گذاشت سری دیوی جیو
که بزبان هندی قدرت کامله ایزدی را گویند بشکل بصورت زنے سفید پوشش
تجلی بزیورهائے بیقیمت در آنجا نمودار شده ندا درداد که ای معبود توام واز پرستش
اثر نهایت محظوظ و مسرور گشته ام۔ و مهربان برشما شده می فرمایم که همین جا در
زمین گنجینهٔ عظیمی مدفون است و بسیاران مارے موکل تو سجده نموده۔ این زمین را چقر
کن۔ و آن گنجینه بردار و مار ازان راج بسته و هفت پشت بخشیدم از کسے اندیشه
و وسواس مکن هر اراده که در دل تو جا خواهد گرفت بانجام خواهد رسید۔ بابوجی
و هنوجی بعد بیدارے شکریه این عطیهٔ عظمی بجا آورده زمین را کنده بده هفت کراه
آهنی پر از زر بیرآوردند۔ و در پردهٔ شب همه را بر عرابه ها بار کرده بخانه بردند و در
عقب خانه میان مغاکے که برائے داشتن غله می باشد دفن کردند و آهسته آهسته
همه کارهائے زراعت را یکطرف داشته وکهتی نمودند و بعد چندے در قصبه
چهار کونده آمده از سیو نانایک نامی مهاجن که دولت بسیار داشت و از سابق
تعارف بود۔ همه احوال خود را بےکم و کاست بیان کرده استمداد خواستند۔ او
انگشت قبول بر دیده نهاده تکریم نمود و گفت که هرگاه حق تعالی این راج کرامت کند

از ما چه مراعات خواهند کرد - گفتند فوطه داری یعنی خزینه داری ملک مسخره از ان
تو خواهد بود مادامی که ریاست درخاندان ما باشد - این خدمت عظمی متعلق بکیان
تو خواهد ماند و برین اقرار نوشته با عهد و پیمان مضبوط قلمی نموده دادند - مهاجن مذکور سامان
ضروری از سواری و پارچه برای آنها مهیا کرده بخریدی هزار راس اسپ تیز رو قوی
هیکل پرداخته و بارگیران بر آن ملازم داشته و از اسلحه و سامان درست کرده جمعیت
بهم رساند - آنها از بنالکر ساکن پهل تن کر که با دوازده هزار سوار قزاق و شیوه تمرد
داشت وکیلی فرستاده درخواست مواصلت کردند - و بعد قول و قسم مضبوط
ملاقات کرده مافی الضمیر خود بیان نموده دو هزار سوار از وامداد خواستند او قبول نموده
همراه داد بابوجی تخفیف بار نموده و بنوجی را بر جایگاه خود گذاشته مع جمعیت خود
و تعیناتی که مجموع سه هزار باشد - جریده اسپ قیچی گهاٹ سماویت عبور کرده دریای
گنگ را از راه نیوسا گذرانده متصل ایلوره فرود آمده شبی چند خوک را ذبح کرده
در مسجد روضه منوره که نزدیک دولت آباد پای تخت نظام شاه است انداخت
و عرضداشتی باسم پادشاه باین مضمون نوشته در گلوی خوک مرده بسته گذاشت که
لکهوجی مخاطب جادو رای دیسکهه در ایام هولی روبرو مجمع عظیم دختر خود را با پسر من
منسوب ساخته از مشورت نسوان برگردیده است و ما را از نوکری برطرف نموده
اخراج دیار کرد بنا بران استمداد بنالکر خواسته درینجا جهت استغاثه آمده ایم - و
باین جرات مبادرت نمودیم امید داریم که بحق خود فائز شویم - عرضی به مضمون
مرقوم الصدر گذاشته مراجعت بقصبه پهل تن کر نمود - چون علی الصباح آن
مجاوران و خادمان درگاه برین ماجرا وقوف یافته خوک کشته را مع عرضی بنظر
نظام شاه گذرانیدند - نظام شاه مطلع شده جادو رای را طلب داشته تهدید کرد
که این حرکت بنا بر امر سهل مستحسن نیست - باید که دختر خود را موافق اقرار با پسر لکهوجی

کدخدا باید ساخت - و بلا اسار او پرداخته بیچ قضیه فساد باید کند - جادو رائے عرض
کرد که اگر جان بخشی فرمایند التماسے دارم - نظام شاه فرمود که آن بخشیدم آنچه باشد
گزارش نماید - معروضداشت که بارشاد والا جیجابائی نام دختر خود را با پسر بابوجی کتخدا
سکینم لیکن امیدوارم که از راه بنده نوازی بابوجی و پسوجی حضور طلب شده بمنصب
و سوار سرفراز شوند - التماسش بدرجه اجابت مقرون شد - جادو رائے را مورد
آفرین و تحسین نموده مردم راست کردار با قولنامه مضبوط فرستاده بابوجی و پسوجی
را مع شاهجی پسر بابوجی به دولت آباد طلب داشت جادو رائے استقبال رفته
بملازمت نظام شاه رسانید - شاه از دیدار شاهجی که بسیار حسین بود محظوظ شده
شاد گشته از خلعت و شمشیر و فیل سرفراز نموده منصب و جاگیر لایق نواخت و
حکم کرد که جادو رائے قبایل خود را طلبیده در دولت آباد بحضور خداوندی شادی
کتخدائی هر دو نهال نوخیز نماید - حسب الامر قبایل را در آنجا آورده جشن
شادی را بانصرام رسانید و جهاز بقدر استعداد داده رخصت کرد و گوماجی نایک
پانسبل نامی کارکن را برای خبرگیری دختر همراه داد که بهمه وجوه خبرگیران باشد
بابوجی رفته رفته بهمه قبایل خود به دولت آباد آورده سکونت گرفت چون زمانه
اقبال دستگیری کرد - او میگویند که از آغاز اقبال مدار المهام خانه او بود - مختار
مهمات مطلق گشت - خزاین غیب را از بطن زمین بر آورده بنیاد حسنات
آغاز نمود - و میگویند که مکان مشهور بهادیواست تالابی ساخت و جابجا بتخانه ها
بنیاد نهاده باغ و تالاب و چاه تعمیر کرده نیکنامی اندوخت تا آنکه بابوجی و پسوجی را
پیمانه هستی پر شد - و زمانه بکام شاهجی گردید و او را از بطن جیجابائی پسرے تولد
گشت نامش سنبهاجی گذاشتند - در همان زمان نظام شاه شنقار گردید
واز دو پسر خورد سال وارث تاج و نگین ماندند - ملک زمان یعنی والدۀ او

تربیت فرزندان و انتظام ریاست بر ذمه افتاد۔ برائے کارروائی تلاش آدم
فہمیدہ فرمود۔ ساباجی اننت نامی زنار دار کہ از قدیم کارکن دیوڑہی بود تعریف
لیاقت شاہجی کردہ بر دیوڑہی حاضر ساخت و نظر بفروغ پیشانی و تائید بخت بیگم
شاہجی را بخلعت دیوان نواخت۔ شاہجی شاہزادگان را بہ زانو نشانیدہ امور
سلطنت سرانجام میداد و ہمہ ارکان دولت مجرا بجا می آوردند۔ و شاہجی از طرف
شاہزادگان دست ببر می شد۔ جادو رائے خسر شاہجی را خار حسد در دل خلید
و دست نگر داماد شدن غیرت نپسندید۔ چون انجا ہمہ ہا از حسن سلوک شاہجی
راضی و متفق بودند و بیگم را میلان طبعی بآن جانب بود۔ ہنرش زنی جادو رائے
درحق شاہجی فایدہ نکرد۔ بنابران وکیلے بحضور بادشاہ دہلی مخفی فرستادہ
استمداد خواست۔ و از پیشگاہ خلافت میر جملہ با شصت ہزار سوار تعین شد
جادو رائے بعضے سرداران را با خود یکدل ساختہ تا کنار دریائے نربدا استقبال
فوج بادشاہی نمود۔ و ملازمت میر جملہ حاصل کرد چون پردۂ این راز بر افتاد
و بر شاہجی متحقق گردید کہ این نایرۂ بلا از خانہ ملبند شد۔ شاہجی ہر دو شاہزادہ را
مع مادرش در قلعۂ ماہولی بردہ متحصن گشت و باستحکام قلعہ جات دیگر مثل
کلیانی و بہیمری وغیرہ پرداخت۔ جادو رائے جمعیت بادشاہی را رفیق کردہ
قلعہ ماہولی محاصرہ نمود۔ و چون مدت شش ماہ منقضی شد۔ ذخیرۂ قلعہ
کمی پذیرفت۔ شاہجی با بادشاہ بیجاپور پنہانی ساختہ بر احوال خود اطلاع داد
کہ این بلا از سبب خسر من بر دولت نظام شاہیہ برخاستہ است۔ و جادو رائے
مقصد این ہمہ فساد گشتہ۔ اگر ما را پناہ دہند و از منصب و جاگیر نوازند با جمعیت
خود حاضر بندگی می شویم و این بلا ازین خاندان دور می شود۔ بادشاہ بیجاپور
بمعرفت مرار جگدیو کہ دیوان او بود قولنامہ فرستادہ مطمئن گردانید۔ شاہجی

باجمعیت پنجہزار سوار معہ قبایل وسمبھاجی پسر خود وقت شب از قلعہ ماہولی آمدہ
وبر مورچال جادو رائے زدو خورد کردہ راہ بیجاپور گرفت۔ دران وقت زوجہ اش
حمل ہفت ماہ داشت تاب سواری اسپ نیاوردہ سہ چہار کردہ مسافت طے
کردہ بیطاقت شد۔ شاہجی از اطلاع این احوال صد سوار تعین نمودہ ہمانجا گذاشت
وگفت جادو رائے پدر تو از عقب می آید توقف من درینجا صلاح ندارد و ترا کہ
دخترش ہستی باک نیست۔ این بگفت وروان شد۔ جادو رائے بعد چند روز از فرار
شاہجی آگاہ نمود۔ ہتعاب ما روشن ساختہ بتعاقب شتافت کہ جیجابائی دختر
خود را در راہ یافت۔ پانصد سوار گماشت کہ اورا محفوظ در قلعہ سنویری متعلقہ
نظام شاہی کہ در قبضہ شاہجی بود رسانند۔ زوجہ شاہجی دران قلعہ رفتہ
مقیم گردید۔ وچون دران قلعہ بھوانی باسم سیوائی جلوہ افروز پرستش بود وعبادت
دوام آن التزام گرفت۔ ونیت کرد کہ ہرگاہ پسر تولد شود۔ بنام ہمین بھوانی
موسوم سازد۔

ولادت سیواجی بھوسلہ

چون میعاد تولد منقضی گردید بتاریخ پنجم سودی جیبا کہہ ماہ ہندی روز دوشنبہ
یکہزار و پانصد وچہل ونہ ساکہی سالباہن مولودی اقبال مند متولد شد۔ موافق
قرار سیواجی نام گذاشتند۔ آمدم بر احوال شاہجی۔ جادو رائے تا احمد نگر جلوریز
تعاقب نشدہ ناکام برگشت۔ وشاہجی بہ بیجاپور رسیدہ ملازمت سلطان سکندر
والی بیجاپور دریافت۔ مرار جگدیو مدار کار آنجا باکرام پیش آمدہ از پیشگاہ
خلافت بخلعت واسپ وشمشیر وفیل سرفراز کنانیدہ کرناٹک بجاگیرش
تنخواہ نمود۔ وبرائے نگاہداشت دوازدہ ہزار سوار حکم کرد۔ چون مواد فساد از

رفتن شاهجی فرو نشست - افواج بادشاهی از محاصرهٔ قلعهٔ ماهولی برخاسته
مراجعت شاهجهان آباد نمود - ساباجی اننت بیگم و شاهزاده نارا از قلعه ماهولی
برآورده در دولت آباد رسانید - و برائے سرانجام کار سلطنت ملک عنبر نام حبشی را
که تازه وارد در دکانے فرود آمده بود - آثار نیکبختی ملاحظه کرده تجویز نمود و او را
بر پالکی نشانیده بخانهٔ خود آورده قسم و عهد مضبوط گرفته بملازمت شهزاده نادو بیگم
رسانیده خلعت مدار المهامی دهانید - ملک عنبر انتظام ملک و سپاه قرار واقعی
داد تا آنکه سپه حمله باز بمهم دکن مامور شد با او نبرد ها آراسته و زخم ها برداشته و
افواج بادشاهی را تا نربدا منهزمیت داده مراجعت بدار المقر خود یعنی دولت آباد
نمود و هم بیجاپور پیش نهاد همت کرده تا موضع مهاسور که مکان شنبهو مهادیو است
بجمعیت شصت هزار سوار تاخت آورد و از آنطرف مرار جگدیو و شاهجی و شرزه خان
و غیرهم سرداران بجمعیت هشتاد هزار سوار برائے مقابله برآمدند ملک عنبر از آنجا
روگردان شده تا موضع بوره گانون و تلی گانون عنان باز کشید و چون دریائے بهیما
طغیانی داشت بر کنار آن ایستاده التجا بجناب پروردگار آورده درخواست پایاب
نمود - بفضل قادر مطلق دریائے مذکور از طغیانی فرو نشست و لشکر ملک عنبر تمام
با آب عبور کرده چون همگی جمعیتش آن طرف آب گردید دریا بدستور سابق موج زنان
طغیانی شد - و در آن افواج بیجاپور که متعاقب ملک عنبر پاشنه کوب می آمدند
بر کنار دریا رسیده اینحالت مشاهده کرد که ملک عنبر همین ساعت عبور نمود و الحال
دریا پر طغیانی است متعجب شده آدم پیش ملک عنبر فرستاده پیغام کردند که
فضل الهی شامل حال شما است و خرق عادت شما دریافتیم باهم مصالحت داشته
ملک عنبر آنطرف کنار دریا استاده از دو دست بسر همه ما شده و سخنان چاپلوسی
گفته بدولت آباد آمد سرداران بیجاپور متصل سوائی تلی گانون نزدیک احمدنگر آمده

خیمه زدند و مرار جگدیو و شاهجی مراجعت کرده سبه بیجاپور خزیدند - ملک عنبر این خبر
دریافته از دولت آباد شبگیر زده بر سر آن لشکر آمده پامال تالابی شکست که از سیل
آن تمام لشکر غریق ورطهٔ هلاکت گردید - و در آن تفرقه دوازده سرداران لشکر بدست
سپاه ملک عنبر اسیر شدند - ملک عنبر بهر یک خلعت و اسپ داده رخصت کرده
در وقتے که این واردات بر لشکر بیجاپوری گذشت - شاهجی در کرناٹک بود - از
اطلاع این خبر مرار جگدیو شاهجی را طلبیده با خود گرفته با فوج کثیر بر ناکرگاؤن تعلقه
سادس در ضلع پونه خورد که در آنجا دریاے بهیما و اندرانی سنگم کرده اند رسیده
مقام نمود - چون روز دوشنبه اماوس بهادون ماه هندی سنه یکهزار و پانصد و شصت
و پنج از سالباهن کسوف آفتاب بود و آن روز را برسم هنود متبرک می دانند - و خیرات
در آن وقت از حسنات عظیمه می شناسند مشغول بخیرات و مبرات شد - و بیست
و چهار مرتبه خود را در میزان کشیده هم وزن خود را اشیار بر برهمنان ساخت مرار جگدیو
را فیل بچه خوش حرکات که او را بسیار دوست داشتے فرمود این را هم وزن نمایند
همه ناچیران ماندند شاهجی ظاهر کرد خود متوجه پرستش و پوجا باشند من تدبیرے نموده
این بچه را موزون میکنم - حکم کرد که کشتی را در آب عمیق بهیما کشند - و بالاے آن فیل
بچه را سوار سازند - کشتی بقدر بار آن در آب فرو رفت - خطے بر کشتی کشیده فیل
بچه را از آن کشتی بر آورده موافق آن سنگریزه ها در آن کشتی پر کردند تا کشتی بقدر
خط نشان در آب فرو رفت - پس آن سنگریزه ها را بطلا و نقره و مس وزن کرده
بزناروداران و محتاجان خیرات کردند - از آن روز آن موضع که به ناکرگاؤن مشهور بود
به تولاپور نامزد شد - و آن موضع هم به برهمنان انعام گردید - و موضعی دیگر که به
قریب آن واقع هم به بخشش آمد - چون از خیرات فراغت یافتند بانتظام مملکت
متوجه شدند - از آنجا که در سنه یکهزار و دو صد و شانزده سالباهن سال کرنام

سمت سه جانب حبشیان قلعه چاکن را ملجا خود ساخته غارتگری و قزاقی شیوه
داشتند - نظام شاه به تنبیه حبشیان پرداخته متصرف شده بود و از نبودن مدار
کار درست و تفرقه شاهجی باز مفسده مجتمع شده سر بشورش برداشتند و باتفاق
قانون گو یعنی ولیپانڈه پونه که از نواح بهیما وقفیت داشت گرد - فساد انگیخته
از احمدنگر تا سرحد واسے و سرواے بے چراغ ساختند - مرار جگدیو پراسے تاویب
آنها راسے راؤ دیوان را مامور کرد و او دران ضلع رفته متمردان را بسزا رسانید
و موروان دیورا که سرغنهٔ فتنه بود دستگیر کرده میخ آهنی در ناخنهاے او کرده
محبوس ساخت - و قلعه پونه را که ملجاے آن مفسدان بود مسمار نموده قلبه خر رانده متصل
آن قلعه بهو مشور مرتب ساخته به دولت منگل نامزد گردانید چون آن ملک ویرانی
و خستگی بکمال داشت دار حسن تردد شاهجی شهرتے در آفاق بود - مرار جگدیو آن
همه ملک را از سرحد پونه و قلعه چاکن تا سرحد واہی و سرواہی و سوپی و اندا پور و
جاگیر جاگیر شاهجی متعلق ساخت و شاهجی آن همه ملک به داداجی کوند دیو کلکرنی
یعنی منیجر و قانون گوی پرگنه هتی و نوردی و هولے کالوکه مردے تردد کار دیانت
مالگذار بود سپرد نمود و یک هزار سوار پاگاه یعنی طویلهٔ خاص مجمله آن پانصد اسپ
نر سوار و پانصد اسپ ماده سوار تعیین ساخت و بارگیران معتمد مقرر کرد و سیدی
هلال حبشی را سرغنهٔ آنها نموده خود جانب بیجاپور عطف عنان داشت و هنگام
رخصت با داداجی پنهه اشاره کرد که زوجهٔ ما با طفل نونهال که سیواجی نام دارد
در قلعهٔ شیونیری است پیش خود طلبیده بخبرگیری و تیمار و تعلیم پردازد چنانچه
داداجی بر طبق گفته شاهجی سیواجی را در پونه خورد که از سر نو آباد کرد آورده متصل مکان
خود مکان علیحده ترتیب داده با عزاز و اکرام نگاهداشت - چون مرار جگدیو از نظم و
نسق این ضلع فرصتی حاصل کرده جانب بیجاپور راهی شد - از اثناے راه مورد و مان لیو

تا بو یافته از قید گریخت و در موضع ککره توابع چاکن آمده بخانه رگهناتهه بهت زنار
داری مخفی شد مرار جکدیو بعد رسیدن دربیجاپور شاهجی را برای استیصال مفسد آن
طرف روانه کرد او با قلعه کنک گیری چسپیده محاصره بابت نمود چنانچه در یکی از معارک
سنبهاجی پسر شاهجی بزخم تیر تفنگ کشته گردید و شاهجی ازین سبب پژمرده دل گشته
این را آثار ادبار از شامت جادو رای تصور نموده زنکه خود را که دختر جادو رای بود
غائبانه طلاق داد و از پسرش که سیواجی نام دارد نیز نفرت گزید و علی الرغم آن دختری
از قوم مرهته موهته که خیلی حسین بود باسم توکابائی تلاش کرده در نکاح خود آورد و از شکم او
پسری متولد شد نامش ایکاجی گذاشت و با او الفت مفرط بهم رسانده یکقلم از سیواجی
و مادرش کناره گزید دادا جی پنته بتربیت سیواجی سرگرمی داشت و استادان کامل
گماشت تا آنکه سیواجی در اندک فرصت از فنون سپاهگری و سواری اسپ وحید عصر شده
دادا جی پنته مورهان دیو را که بخانه زنار داری مخفی بود سراغ یافته بعد پیمان طلبیده
پرگنات چاکن وغیره را تفویض نمود و از حسن تدبیر در اندک ایام رعایا را طمانیت داده
دیهات را آبادان ساخت و آب رفته باز بجو آورد و از انجا که خرابه سالها بود جانوران
سباع مثل شیر و گرگ بسیار پیدا شدند و از اذیت آنها آبادی متعذر شد مورهان دیو
قوم ماوران را که در کوهستان مسکن دارند طلب داشته اجازت کشتن سباع داده
متوقع الغایات نمود و در کمتر ایام تمام ملک بیخار گردید و سباع را نامی نماند ماوران را بجمیع
گروه قول آبادی داد باین شرط که سال اول فی بیگهه یکروپیه و سال دوم سه روپیه و سال سیوم
شش روپیه و سال چهارم نه روپیه و سال پنجم ده روپیه و سال ششم بست روپیه و سال هفتم
بدستور دیگران و سال هشتم موافق تشخیص عمال ملک بسرکار رسانیده باشند و قسمی عدالت
و نصفت را کار فرمود که نام دزدان و شبروان دران ضلع نماند ~ میکنند کار خود نفس چون گردید مطیع
دزد چون شحنه شود امن کند عالم را ۵ در قصبه کهراپور بازاری باسم سیواجی قرار داده بانی

ترتیب داده درختهائے فواکه از باغ بادشاهی طلبیده نشانده و آن باغ را باسم شاهجی نام
ساخت و تقید کرد هر که ازین باغ برگے بے اجازت مهاراجه شکند دستش خواهند شکست
اتفاقاً روزے طفلے ذهن از دست دایهٔ خود یک دانه انبه از شاخ شکسته شد همان
زمان هوشیار شده مستعد به بریدن دست خود گردید آخر مردمان بالغ آمدند پاس سخن
خود طوقے از دست ساخته در گلوے خود انداخت و معذرت نامه بحضور شاهجی نوشت و عفو
تقصیر خواست شاهجی ازین معنی بسیار محظوظ شده خلعتے عنایت فرستاده دلجوئیها نمود
و بر وربا هیرا و هفت صد هون اضافه کرد مدتے شاهجی در اضلاع بیجاپور بانتظام می پرداخت
و مرار جگدیو راتق و فاتق مهمات حضور بادشاه بود تا آنکه پس از زمانے به پیمانهٔ غیرے والیٔ
بیجاپور برگشت زوجه سلطان مرحوم بوسواس تسلط مرار جگدیو روزے او را به دیوڑهے
طلبیده تهدید کرد چون اورنگ مجلس دگرگون دید از آب حوض که در صحن دیوان خانه
بود غسل کرده زنار خود شکسته موے سر کلاً که تعلق برهمن بودن است از دست خود کنده
سنیاس یعنی ترک ماسوا اختیار نمود این حیلتے است که برهمنان صاحب هوش و هندوان
آخرت اندیش قریب بمرگ مرتکب چنین حرکت میشوند و بپائے خود در آب یا در آتش
و یا در خاک آمده هلاک گزینند چون اجلش رسیده بود از اشاره بیگم بیمار رسید از کشتن
او شیرازهٔ ریاست بیجاپور برهم خورد شاهجی درین اوقات تا دوازده هزار سوار انتظام فرما
ملک کرناتک بود چون راجه جینجی و راجه مدهل نظر بقرب جوار مناقشه میکرد و راجه جینجی در اموال
کثیر بار نهائے بسیار جمع داشت راجه مدهل استمداد از شاهجی خواست شاهجی بمعاونت او
پرداخته بعد تردد بسیار قلعه را آتش کرده دور داشت مفتوح نمود و خزاین و غنایم
فراوان بدست آورد راجه جینجی در مقتول شد و بر اموال و اسباب او شاهجی متصرف گردید
راجه مدهل شاهجی را بر جادهٔ راستی ندید و نبرد آراست راجه مدهل کشته گردید و دولت هر دو
راج مع ملک جینجی و مدهل بتصرف شاهجی درآمد و موجب مزید شوکت و حشمت او گشت

شاهجی بران ملک ایکاجی پسر خود را متصرف ساخته کوچیده در مهاراج گڈهی [illegible]
بالاپور کلهار آمده استقامت گرفت ایکاجی را از بطن دیپابائی شکوجه افزون سه پسر بوجود
آمدند و از ان باسم ساهوجی و شرفاجی لاولد از جهان فانی رفتند و پسر سیوم
باسم توکوجی صاحب اولاد گردیده بران ممالک متصرف ماندند و در حین دولت ملک
عنبر مدار المهام دولت آباد ودیعت حیات سپرد صاحبقران ثانی شاهجهان فوجی
جرار سرکردگی شاهزاده جوان بخت اورنگ زیب بهادر با اتالیقی میرجمله فرستاده
آنها دولت آباد را بحوزه تسخیر آوردند و شاهزاده مذکور بازار ملک عنبر را که بر منبع
کهرکی سیرگاه خود کرده بود حصاری کشیده باورنگ آباد نامزد فرمود و آن صوبه
انتظام واقعی داده جانب بیجاپور متوجه گردید از ان طرف سرزه خان وغیره سپاه
بمقابله بر آمدند پادشاهزاده اورنگ زیب طرح داده مراجعت باورنگ آباد کرده
بندوبست صوبه خاندیس و صوبه برار و صوبه اورنگ آباد قرار واقعی پرداخت درین
عصر سیواجی شعوری بهم رسانده بکار اختیاری خود خلاف رای داداجی پنتهه -
اتالیق خود کردن گرفت و موافقتی از شاهزاده اورنگ زیب بارسال تحایف و اطاعت
احکام پیدا کرد و سرحد اطراف تاختن و غنیمت آوردن آغاز نهاد این معنی موافق
طبع داداجی پنتهه نی افتاد و ممانعت سیواجی نظر برین که هفت ده ساله شده بود مفید
نمی شد لاعلاج داداجی خود را مسموم ساخته جان داد و این امر موجب استقلال تمام
سیواجی گردید خزاین و اموال شاهجی که بتفویض داداجی پنتهه بود سیواجی متصرف
گشته نگاهداشت سپاه نمود و بست و پنجهزار پیاده از قوم ماولے نوکر داشت کوکبه
ظهورش روز بروز تزاید گشت سیام راج نامی زنار دار را مختار مهمات کرده و راگهو
بلال امری را دار الانشا فرموده گهناتهه بلال راچکے نویس تمام جمعیت ساخت
و مردم متدین را جابجا گماشت چون رشادت سیواجی بر شاهجی پدرش معلوم گردید

سر ور گشته سند آن ممالک بنام سیواجی فرستاده دلجوئی اندوخت. سیواجی از طرف
پدر مطمئن گردیده بانتظام ممالک متعلقه بیجاپور پرداخته پاے استقلال بکمال افشرد و درین اثنا
شاهزاده اورنگ زیب را از پیش آمد دارا شکوه سوء ظنی با پدر بهم رسید بقصد هندوستان
تالیف سرداران اینجا و فراهمی افواج مرکوز خاطر نمود و بسیواجی نشان فرستاد که بالفعل
عزیمت جانب هندوستان تصمیم یافته او هم با فوج شایسته همراه رکاب شود و اگر در
رسیدن خود مضایقه داند سیامراج را سرگروه جمعیت شایسته نموده تعین رفاقت سازد
سیواجی بر مضمون نشان مطلع گشته سر باطاعت فرو دنیاورد و بلکه نشان را بدم سگ بسته
در شهر تشهیر کرد و ایلچی را بسخنان درشت که بر تیغ کشیدن خوب نیست مخاطب ساخته
بعزلی رخصت نمود چون شاهزاده را کار بزرگ در پیش بود به یلغار بیرفت تدارک
این حرکت موقوف بر وقت گذاشته تغافل فرمود و بعد ملازمت حضرت صاحبقران
زن امو دارام پیکهه را که بعد کشته شدن شوهر مصدر تردوات شایسته همراه اودے
گیهان پوسے شاهزاده گشته بود بخطاب راے باگن نواخته سند دیهے پرگنه ماهور
متعلقه برار مرحمت نموده جانب سیواجی رخصت انصراف بخشید. اما چون بادشاهزاده
اورنگ زیب را در هندوستان کارهاے عمده در پیش گردید و ملک دکن دور
افتاد استقلال سیواجی روز افزونی گرفت و خبر تسلط عالمگیر بادشاه شنیده ماسے
رز نیلکنٹه راو نظام شاهی ساکن پورندهر و قلعه کرکوٹه طلبید چندے آنجا استقامت
گزید که فیمابین برادران نیلکنٹه راو منازعت برخاست پیلاجی نیلکنٹه و سنکراجی نیلکنٹه
برادران نامبرده که از تسلط برادر کلان بر معاش به تنگی داشتند مخفی باسیواجی ساخته
قابوے وقت می جستند تا آنکه ایام دیوالی نزدیک رسید نیلکنٹه راو بصلاح
برادران منافق سیواجی را براے ضیافت طلبید که فیمابین پدر شما و ما قرابت است.
جیاجی را بخاطر پدرانه ده لقمه تناول فرمایند و طعام ما حضر تناول کنند سیواجی گفت تنها آمدن

باجبر رفیقان موافقت نمی کند لهذا با چندکس معتمد اندرون قلعه رفته باستر روزها
مشغول بعیش و عشرت ماند روز سیوم کرنیلکنته را آوازه ماندگی ضیافت و شب بیداری
کوفت بهم رسانیده سر ببالین گذاشت سرو برادرانش قابو دیده سیواجی را آگاه
ساختند و بخانه نیلکنته راو بیباکانه درآمده او را از بستر خواب دستگیر نموده و حلقه ای که
نقره که در پای زن او بود برآورده بجایش زنجیر آهنی انداختند روبروی سیواجی
آوردند سیواجی این امر را مغتنم دانسته سر برادر را از نظر همین معنی که سگ زرد
برادر شغال همان لفظ بیجان گشته قلعه را در ضبط خود آورد و همه مردم تمکان را که در فساد
یکشر او بودند ازان قلعه اخراج نموده بجای آنها مادران را در کار داشت و حوالداری
آنجا بکهولا نامی داناجی رکهناته مقرر نموده بر اموال و اجناس آنجا قابض و متصرف
شده محبوسان را بعد سه روز سر داد پس ازان برادر توکابی را که زوجه دیگر شاهجی بود
بتقریب ملاقات رفته بدست آورد و برسی صد راس اسپ پاگاهش قبضه کرد و قلعه چاکن را
که در تصرف کسان داداجی پنتهه بود مستخلص نمود و بر کوجی ترسال را به تهانداری آنجا گذاشت
و محالات اطراف آن را بکاسی راو پیپانڈیه متعلق ساخت و در همان نزدیکی راج گڈه
و سنجونی و سومیلا مسخر کرده بتعمیر و ترمیم آن پرداخت و مورو پنت از قوم تلنگه را نوکر داشته
تعین راج گڈه نمود و سپس سه قلعه از نظام شاه بنام تورنا و برچند گڈه و غیره مفتوح
نموده بر خزاین بادشاهی دست یافته منجمله آن دو لکهه هون داخل خزانه کرده با فوج تیغابیان
بخشید درین اثنا فرمان والی بیجاپور متضمن بر تالیف سیواجی صادر شد که بی اجازت
بر خزاین قلعجات متصرف گشتن و رعایا را ایذا دادن خوب نیست بهر حال از حرکات
گذشته نادم گشته بحضور باید رسید مشمول عواطف خسروانی خواهی شد سیواجی
از رسیدن فرمان فی الجمله راغب برفتن بیجاپور گردیده مشورت از زن خود کاسی بائی
نام نمود او صلاح نداد و گفت که با وصف حرکات شنیع مورد مراحم از بادشاه گشتن

دور از عقل است اولے این است که بر مقسوم راضی بوده مختارے خود را از دست
نباید داد درین گفتگو خطے از شاهجی با یک قبضه شمشیر بیش بها و زره و خود و بکتر مرجان
بسیواجی رسید و زره و این تحایف دلیل فیروزی دانسته قوی دل گشته بتسخیر قلعجات
و تاخت و تاراج مفسده همت گماشت خطوط سرداران سور کرد کوند و رنجیره
کر و راج پور مشعر باین مضمون رسیدند که اگر جانب کوکن تیغ شرمی آورند ما همه
متفق شده تسلیم الکنه میخواهیم سیواجی آن جانب شتافت و باتفاق جماعه آنجا اول
قلعه کهوسول را مفتوح نمود در جاهاے مسور کڈه وغیره را تسلی داده آبادان ساخت
و دران ضلع تهانجات مستحکم گذاشته سیواپور آباد کرد و داوجی سومنات نامی زنار
دار را آنجا گماشت و رگهناته بلال راجراست کوکن مامور کرد و پیلاجی پنتهه را به پیش
دستی خود داشت و سومناته پنتهه را نیز قلعه و بیری سپرد گویند دران ایام هفتصد
جوان نجیب بتلاش نوکری وارد شدند سیواجی جواب داد که در سرکار ما گنجایش نیست
جاے دیگر روند گوماجی نایک نامی که از مصاحبان سیواجی بود گفت سرداران
اولی العزم را لازم نیست که امیدواران را یک قلم مایوس سازند اگر گنجایش نباشد
چندے نوکر داشته بتقریب تخفیف باید نمود سیواجی را این سخن خوش آمد و همه را
ده پلیه نوکر داشت و آنها قبایل خود از بیجاپور طلبیده سکونت گزیدند و آن همه
تعین رگهو بلال که بضلع داری کوکن مامور بود شدند سیواجی شنید که چندر راو مورهیا
زمیندار قصبه جاولی متصل مهابلیشور از باج گذاران بیجاپور دخترے صاحب جمال دارد
رگهناته بلال را با صد نفر پیاده و بیست و پنج سوار سفیر مقرر کرده پیش چندر راو فرستاد
او اول مرتبه بخانه هنونت راو دیوان چندر راو رفته قابو دیده هین ملاقات خنجر بر
هنونت راو زده کارش بانصرام رسانده خود سلامت بیرون زد هر چند سیواجی
از استماع این خبر مسرور گشته بخلعت فاخره نواخت و خود با جمعیت چهل هزار از قوم

ماوری وغیره تاخت آورده متصل مهانیشور خیمه زده در کهناته بلال با جمعیت دیگر
از گهات انتور عبور نموده قلعه جالی را در محاصره گرفت و در عرصه دو پاس
مفتوح ساخته سرداران عمده را باسیر آمده و باجی رائو وکشن راو که بعمر پانزده
شانزده ساله بودند گرفتار کرده بجیون گانون فرستاده بقتل رسانید و شهر را تاراج
و دستگیر نموده قلعه کلیان را مسخر ساخته و اناجی سون دیو را بندوبست آنجا گذاشت
دو دختری صاحب جمال را دریغا بدست آورده بنظر سیواجی گذرانید سیواجی گفت
که اگر مادر من این چنین صورت میداشت چه خوش بودے تا من بسیار خوشرو میشدم
آن دختر را بمنزله دختر خود دانسته ملبوس وغیره انعام داده بخانه مادر و پدرش فرستاد
و از آنجا کوچیده به پلی گذه آمده بترمیم آن پرداخت و اناجی پنته از نظم و نسق کلیان
فراغت بهمرسانده بموجب ایما جانوری چیپیده آبادی آن را که اکثر از قوم کوجر بوده
نهیب آورده اموال بسیار فراهم نموده کانهه رلسے سردار آنجا را مقید کرده رعایا را
قول آبادی داده بحضور سیواجی حاضر شد سیواجی مع جمعیت اناجی پرویان گذه محاصره
نموده قافیه بمحصوران تنگ ساخت. کیسر سنگ حارس آنجا از فرط غیرت قبایل را
جوهر نموده جان داد و مادرش ضعیف با دو کودک صغیر اندرون قلعه گوشه پنهانی گرفته
ماند. بعد افتتاح قلعه سیواجی متوجه سیر حصار گردید که خارے از خارزار راه بپیچ پالکی
خلید سیواجی در آنجا توقف کرده بحفر آن زمین حکم کرد و از آنجا بست و دو سبو چیپ پر از
جواهر و چهار کتراه آهنی مملو از اشرفی و هون بر آمد چوکی بران قایم کرده اندرون
قلعه را رفت نگاهش بر مادر کیسر سنگه افتاد سیواجی از پالکی فرود آمده سر بپایش نهاده
معذرت خواست و بر پالکی سوار ساخته در خانه آورده بعد چندے بشوکت و حشمت سوار همراه
داده بمسکنش رسانید در همان ایام عارضه بمزاج سیواجی عارض شد زیارت مکانهای
متبرکه آغاز نهاد تا آنکه مزاجش بر نهج اعتدال آمد هنگام مراجعت از هری هر بسیو رکردن

کرساونت که سر بشورش برداشته بود رجوع آورده با سیواجی ملاقات کرد
سیواجی او را ملازم داشت و بر بهانه او بر اکثر قلعجات بادشاهی و مساکن صعب المسالک
دست یافت و راجاپور را که از آبادی عمده بود تاراج نمود و سورجی راو زمیندار سنگاپور
دکوندا الکرتاب استقامت در خود ندیده راه فرار گزیده در جزایر فرنگیان جا گرفتند سیواجی
قلعه سیور را نقب زده از بار دست پراشیده متصرف گشت چون اینهمه اخبار انصراف
سیواجی بر قلعجات معروض درگاه خلافت بیجاپور رسید برلیغ جهانمطاع بنام شاهجی
پدرش که در اطراف کرناتک بود بتاکید تمام صدور یافت که پسر خود را از دست
گستاخی باز دارد شاهجی معذرت نامه مشعر بشکایت ناهنجاری پسر و بیزاری خود
از وبقلم آورده و گویا باین بیت دل آویز گردیده ه و در باید کرد فرزندی که نا قابل بود
اگرچه ناخن جزو تن باشد بریدن لازم است ﴿ بنابران از پیشگاه خلافت عبدالله خان
بهلواری با دوازده هزار سوار جرار جهت تنبیه سیواجی روانه شده متصل وائی رسید
سیواجی بدریافت این خبر عیال خود را در پرتاب گڈه گذاشته با جمعیت ماوری ها
وغیره قریب شصت هزار نفر آماده مقابلت نواخت عبدالله خان کشناجی بهاسکر دیوان
خود را نزد سیواجی فرستاده سخنان حکمت آمود بمیان آورده پیغام کرد که بدل جمعی
تمام ملاقات نماید و باتفاق من بحضور بادشاه رفته دولت ملازمت دریابد سیواجی
جواب داد که بیرون قلعه پرتاب گڈه خیمه استاده میکنم اول درینجا تشریف فرموده اینجا
ما بعهد و پیمان راسخ مطمئن نمایند بعد ازان هرچه مرضی مبارک خواهد بود عمل خواهم آورد
و نیز کشناجی را از تحایف و انعام و توقعات بسیار از آن خود ساخت همراهش گوپی ناته
ساکن بینودری را که متصل ساسوراست از طرف خود بصیغه وکالت داد آنها پیش
عبدالله خان رفته آمدن به پرتاب گڈه قرار دادند گوپی ناته از کارگر شدن افسون
وقرار مدار انجا بوکل خود نوشت سیواجی قلعدار پرتاب گڈه را فرمود که بیرون قلعه پرتاب گڈه

محاذی دروازه درنشیب بروج خیمه استاده سازد واز فرش وپرده وسایبان
زربفت آراستگی تمام دهد ـ ودو ازده هزار مادران راخفی اشاره کرده که به
بهانه قطع جهاڑی درجنگل ره گذر جاولی میان سحاب جبال متوازی بوده منتظر صدای
توپ باشند وچون صدا بگوشش رسد همه بر لشکرش تاخت آورده تاراج
نمایند وبر وفا ایما کرد که هرگاه عبد الله خان درخیمه خواهد آمد او کارا و تمام خواهیم
نمود قلعدار قلعه بهجر دملاحظه ملاقات اتواب قلعه سد وبه الحاصل عبد الله خان
بنگاه خود درلشکر که متصل وای بود گذاشته کهنڈوجی هندکررا که سراول فوجش
بود باخود گرفته بطرف جاولی روانه شد وبیلداران رابرای قطع جهاڑی مامور
نموده قطع مسافت آغاز نهاد که فیل نشان او یکایک خود بخود بایستاد و هرچند فیلبان
جهد نمود حرکت نکرد وقدم پیش نگذاشت مردمان تجربه کار این امر را از تطیر یعنی
شگون بد دانسته بمبالغت پیش آمدند واز موقوفی اراده گفتند از انجا که قاید قضا رشته
در گلوی عبد الله خان بسته میکشید پروای سخن آنها نکرده گفت که چشم فیل بجلی
برآرند و بر فیل دیگر نشان داشته راهی شد واز گذر گهاٹ انفور عبور نموده
موضع کوهی پاتری که در دامنه کوه است متوقف گشتند واز انجا کشناجی دیوان خود
را و گوپی ناتهه وکیل سیواجی را فرستاده پیغام کرد که من تا اینجا آمده ام شما
مدلجعی تمام آمده ملاقات نمایند سیواجی جواب داد که من خیمه نصب کرده منتظر
قدوم والا نشسته ایم منت بجان گذارند ومجوز نقل وتحویل اسباب ضیافت
ازینجا تا انجا نشوند بیشتر برچه حکم الحاصل روز دیگر عبد الله خان فاضل خان پسر
خود را باتکا سپاهی لشکر وبنگاه گذاشته خود جریده پالکی سوار بطرف پرتاب گڈه
رهگرا شد چون قضا فرا رسیده بود رشته احتیاط از کف داده با سی و دو نفر
بهوئی یعنی کهاران و پنج خدمتگار و کشناجی دیوان و گوپی ناتهه وکیل بر کوه برآمده

متصل پرتاب گڈه رسید سیواجی در غار ـــــــ که متصل خیمه واقع بود چهل کس دلاور
شمشیر زن مثل سنباجی وکاوجی وهیروجی وفرزند وسوربن محالا وجیوا محالا انگاه بداشته
تلقین کرد که منتظر معامله باشند ودر وقت از غار برآمده وبهیه دافی الیکار سربند وخود زره
بکتر وخود پوشیده ونیاز حق بجا آورده شمشیر وخنجر وبیچهوه وباگنک وغیره حربه‌ها را
به خود راست کرده مستعد گشت وهمه مردمان را هوشیار ساخته خود بخدمت والده آمده
سر بپا نهاده رخصت خواست ودعای فتح وفیروزی استدعا نمود ما دران و
گوجبرمهار وپیلاجی نیتهه ونیلوپنتهه وغیره شانزده سرداران را طلبیده دست سیواجی
بدست آنها داده سپرد نمود وجیو محالی نامی دلاور را که بران اعتماد تمام داشت بدروازه
تعین نمود ودرین اثنا گوپی ناتهه وکیل آمده ظاهر کرد که عبد الله خان معه کشناجی دیوان
در خیمه داخل شد سیواجی همچنان مسلح بدلیری تمام روبروی عبد الله خان آمده سلام
کرد وچون خان موصوف تعارف نداشت از دیوان خود مکرر پرسید که سیواجی همین است
بعد ازان بر زبان آورد که ملک را تاخت وتاراج کردن وقلاع بادشاهی را متصرف
گشتن از چه راه خواهد بود سیواجی جواب داد که از سابق برین قلاع ودیار مفسدان
متمردان بودند تا آنها را دور کرده ملک را از خس وخار پاک نموده ایم قابل تحسین وآفرین
ایم نه مستوجب غضب ونفرین عبد الله خان گفت خوب آنچه شد شد حالا قلعجات را
باسپرده قصد ملازمت حضور باید کرد سیواجی گفت درین باب فرمان بادشاهی که بنام
من باشد بیاید تا سر گذاشته اطاعت امر بجا آرم درین اثنا کشناجی دیوان گفت
که حالا در پناه خانصاحب آمده اید اول عفو تقصیرات کنانید بعد ازان توقع فرمان
بنام خود دارید سیواجی جواب داد که من وخان هردو ملازم حضرت بادشاهیم خانصاحب
عفو تقصیرم چه خواهند کرد بارسی از گفته شما انحراف نیست من سر خود را درکنار خان
می نهیم این گفته از خان بغلگیر شد بوقت بغلگیری عبد الله خان سیواجی را درکنار گرفته

خنجری زد چون زره در بر داشت کارگر نشد سیواجی پیچ و تاب خورده حربهٔ بچهوه پنجهٔ آهنی که در دست داشت بر شکم عبد الله خان زده شکمش درید و خود را از چنگل او رهانید عبد الله خان شکم را از شال که پوشیده بود محکم بسته شمشیر کشیده بر سر سیواجی راند خود بود دو پاره شد و زخمی سبک بر سر رسید سیواجی جدا گشته بعضی پته عبد الله خان را دو پاره ساخت افغانی که بجد منگاری عبد الله خان همراه بود پا بمقابله گذاشت باناجی باز خسر سیواجی کارش تمام کرد کشناجی دیوان از معاینهٔ این حال ضربی بر سیواجی زد ایساجی نکام رفیق سیواجی او را به خاک غلطانید کهاران نعش عبد الله خان را بر داشته راه گریز گرفتند مردم سیواجی هجوم آورده سر عبد الله خان بریده مع توشهٔ زر که بر سر داشت از دروازهٔ قلعه آویختند ابکاجی غنیم جوانان که در غار ها خزیده بودند بر جسته تاختند و درین زد و خورد دست تیر تفنگ گوپی ناتهه وکیل رسید اما سلامت ماند بموجب اشارهٔ جوانان ماوری که در شعاب جبال و کریوه و مغاک پنهان بودند بر آمده بر لشکر غافل عبد الله خان تاخت آورده غارت کردند همه غنایم بآنها تسلیم گردید و دوازده هزار اسپ و افیال و نشان و نقاره بضبط در آوردند قبایل و پسر عبد الله خان از کدره کوتنا راه فرار سر کردند بهیر بنگاه بغارت رفت کهندوجی همراول لشکرش بکار آمد سیواجی بفتح و فیروزی مراجعت به پرتاب گده کرده سر بر قدم والده گذاشته شکر ناصر حقیقی بجا آورده گوپی ناتهه وکیل را دو لکه هون انعام بخشیده موضع هین درا تعلقهٔ کری تهان مضاف پونه متصل ساسور بجاگیرش تنخواه داد و برادر جی را بعلاقه داری راجاپور مامور کرد چون از رفقا دناروجی نامی قوم پربهو را که خوشنویس خط مرهتی بود از وی درخواست نموده عذری اندیشیده نفرستاد سیواجی بتقریب شکار سوار شده بخانهٔ راوجی رفته ناروجی را همراه خود آورده اسپ و خلعت بخشیده دار الانشای سرکار خود باو متعلق ساخت و کانهوجی نامی قوم ڈالیار را بعهده کاری او مقرر کرد ناروجی در

چند ایام از رسائی خود دخل در مزاج سیواجی کرده مصدر اقران گشت سیواجی اورا از آمد
و شد جابجا و در خورد با اغیار ممانعت کرده تا محفوظ ماند دلپت راؤ نامی دیسمکهه قصبه پکال
که از مدت بیدخل بود خود را در پناه رائے باگن کشیده اورا بحمایت خود خواسته بقصد
شورش گردید سیواجی از اطلاع این معنی جمعیت بر گذرها فرستاده طرق را محکم ساخت
و بهورکر دراج نائل و جیونت راؤ و مانا جی و بسواس راؤ و ونکر راؤ و دیپک راؤ وغیرهم زمینداران
اطراف سا بهر بالی و مرحمت از آن خود ساخته تعیین نمود که بر گذر عمر که مبادا مستعد بوده نگذارند
که رائے باگن قدم گذارد چون رائے باگن دران نواح رسید احدی را با خود موافق
ندیده زبون گردید همه باتفاق گشته صحرا را آتش از چهار طرف زدند و رائے باگن را اسیر
نموده نزد سیواجی آوردند سیواجی پاس منصب خاندان او منظور داشته با احترام به
موطنش داد نامدار خان نامی افغان از رفقائے رائے باگن ازین حادثه راه فرار
گزیده خویش را پیش دلیپ رساند الحاصل ستارهٔ اقبال سیواجی هر روز در ترقی بود
جمیع سرداران و زمینداران دکن امن در متابعت دیده بنائے موافقت گذاشتند۔
ستاره و چندن و ندن وغیره گڈه ها تا سرحد سال گڈه و کهیل کا لوثورا گشاده
و پهیل گڈه تا سرحد سود و سیا دیچیور تصرف سیواجی در آمد دار المقر خود پنالا گڈه قرار داد پسر
عبد الله خان مقتول که از پرتاب گڈه راه گریز سپرده بود بلباس درویشی پیش والی
بیجاپور رفته احوال تباهی معروض داشت حکم شد تا که عیوض خون پدر نکند خواب و خور را
حرام شناسد سیدی هلال با جمعیت هشتاد هزار سوار بهمراهی افضل خان پسر عبد الله خان
بقصد استیصال سیواجی تعیین گردید چنانچه به یلغار رسیده پنالا را که سیواجی در انجا استقلال
داشت محاصره کردند سیواجی بوقت شب با جمعیت هشت هزار سوار شبخون نوعی زد که شیرازه
جمعیت مجموعی آنها گسست آخر بفاصله هشت کروه از قلعه خود را مجتمع کرده خیمه زدند کوچی
کوچی از دلاوران سیواجی چون دران شبخون ترددهائے رستمانه نموده بود و تهور داد و سنگوا

سیواجی اورا بہ تاب راؤ مخاطب ساختہ صاحب نوبت گردانید و بسیار کمربست فرمود
افضل خان وغیرہ لشکر بیجاپور از مقابلہ سیواجی طرح دادہ بپاون گڈھ چسپیدند و بر کوہ
کہ متصل آنست متصرف شدہ بتیرے بستہ توپ گذاشتند گولہ توپ اندرون قلعہ رسیدہ
تزلزل در آبادی آن انداخت سربیک جی ایلکیا قلعدار آنجا بود خواہان کمک شد
سیواجی ہشت ہزار سوار ماوران را در گڈھ مضبوط کردہ خود بوقت شب با جمعیت چہل ہزار
سوار بپور چال حریف زدہ خود نمودہ جانب وسال گڈھ روانہ شد چون فیمابین ناون گڈھ
و وسال گڈھ روانہ شد فاصلہ رنیم کا واست و کا و در اصطلاح اینجا مسافت چہار
کروہ جریبی را میگویند بقدر دو نیم کاو در ظلمات شب طے کردہ فوج بیجاپوری ہتھیالہ
و مشعلہا روشن کردہ در تعاقب بود تنگنائے از کوہستان کہ در اصطلاح دکن آنرا گہندی
گویند پیش آمد و سپیدہ صبح آشکار گردید سیواجی باجی پربہو را مع جمعیت ہشت ہزار سوار
بر سر آن تنگنائے قایم کردہ خود باطمینان تمام مسافت چہار کروہ قطع نمودہ داخل
وسال گڈھ شد و از انجا توپ سر داد باجی پربہو کہ تا یک و نیم پاس بمقابلہ افواج بیجاپوری
پائے استقلال افشردہ بود دیر داخل گشتن سیواجی اندرون قلعہ سر در گشت افضل خان
و سیدی ہلال و شرزہ خان وغیرہ سرداران بیجاپور پیشاپیش مردانہ کردہ نوبت جنگ بکوتہ
پیادہ رسانیدند تا آنکہ درین نبرد ہفت صد کس از طرفین بشتہ مرگ خسپیدند باجی پربہو
زخمہا برداشتہ در جنگ گاہ افتاد رفقائے او اورا در کوہستان بردہ متواری ساختند
فوج بیجاپوری آن تنگنائے را بدلاوری طے کردہ متصل وسال گڈھ رسید چون دران
نواح آب بقدر لشکر نبود و یارائے قیام در خود ندیدہ باز گردید بہ بنالا آمد و محاصرہ بنالا
عبث دیدہ ناکام مراجعت جانب بیجاپور نمود و سیواجی را چون از فوج مخالف دلجمعی
بہم رسیدہ تیمار زخمیان خصوص باجی پربہو پرداختہ در آبادی رعایا توجہ گماشت و راگہو
منتری را بہ بندوبست انجا مقرر کرد و ظل سبحانی عالمگیر بادشاہ بر خیرہ دستی سیواجی اطلاع

یافته شایسته خان صوبه دار دکن را برای تنبیه آن خودسر امر فرمودند و او با جمعیت بیشمار از
سوار در ملک سیواجی در آمده اکثر قلاع خفیه را مفتوح ساخته در پونه آمده میان راج
باڑی که محل سکونت سیواجی بود فرود آمد و سیواجی در راج گڈه قیام داشت از استماع این خبر
برهمی پیچیده با جمعیت ششصد جوان دلاور قریب راج باڑی بفاصله چهار کروه وقت شب
رسیده در شاخهای گاوان هزارها مشعل بسته و سیامراج را با جمعیت ده هزار سوار
پشت گری آنها گذاشته خود شب با نها را بر دیوار راج باڑی چسپانده با ششصد کس بر
رفت شایسته خان که مست خواب بود رسیده شمشیرے راند که از ان ضرب انگشت های
شایسته خان قلم گردید عورات محل دوشادوش بر داشته در مکانی محفوظ پنهان داشتند
سیواجی از انجا بر جسته قاضی زاده را بگمان شایسته خان از هم گذرانید و مشعل ها را
که بر شاخهای گاوان تعبیه کرده بود روشن کرده جانب لشکر شایسته خان سر داد
چون بگمان شبخون تفرقه در لشکر افتاد همه مردم متوجه روشنی شدند و از ده هزار سوار
که پنهان عقب گاوان بودند بر لشکر افتاده تار تار ساختند سیواجی مظفر و منصور جانب بیلیلی
رفت و جمعیت او هم موافق اشاره اش همانجا فراهم گشت شایسته خان ازین شکست فاحش
که دوبار زندگی یافت استقامت متعذر دیده راه شاهجهان آباد گرفت سیواجی بر زنانده
بعد ازین شایسته خان متاسف گشته یلغار جانب بندر سورت دویده آن آباد را تاراج
ساخت و فراوان ... اندوه مروارید و دیگر اجناس غنیمت که درین اوقات والی بیجاپور
وحبست منتقم الخسته سیامراج را برای تسخیر ملک مامور ساخت او تا مهارکوری گانون
قیام ورزیده موجودات جمعیت وید سیواجی را درمیان ایام خیالی مرتسم خاطر گشت که جهان
فانی است و مستلذات دنیوی سریع الزوال اولی اینست که براه راستی سلوک باید کرد
... در زمره چهتریان که اعلی ترین اقوام هنود اند داخل باید کرد چون این اندیشه تصمیم
یافت برهمنان ... نامی زنار دار را که بهره از قابلیت داشت خطاب پنڈت را داده

مشغول گردانید و پیلاجی پنتهه را بنائے بعض عدالت گستر مقرر کرد و برهمنان گوکن را بقدر لیاقت
معاش قرار داده هر یک را برائے عبادت رخصت خانها داد و برهمنان زیارتگاه مثل [illegible]
وغیره آنکه متبرکه را بقدر احتیاج بگذران معاش تعین نموده مبلغ آ[illegible] ما یحتاج مقرر کرده [illegible]
تعینات با مصارف چراغ و گل وغیره سامان پوجا یعنی پرستش قرار داد [illegible] داران [illegible]
پیشه را بقدر رتبه صله و حال کار و خدمت فرموده شغل دفاتر [illegible] انواع [illegible]
متعلق گردانید و مرهٹه هائے ذی شخصیت را از علم و آشنائی و نوبت [illegible] و اشغال [illegible]
و ممالک با آئین بهین نمود سرکردگی ده نفر بیکس متعلق کرده نایک نام نهاد و [illegible]
نایک یک جمعدار که خبرگیران سی نفر باشد مقرر کرد و همراه جمعدار یک نفر مشغول [illegible]
و بر پنج نفر جمعدار چوکی نویسی از قوم کایت گماشت و تعمیر شکست و ریخت عمارات [illegible]
و حصار و بهات به برابهه فرموده سرکردگی آنها بهیروجی فرزند خود نامزد کرده [illegible] سالاری
فوج بانکوجی [illegible] متعلق گردانید و یکے را بر دیگرے مسلط داشت که در وقت بغاوت سرکوب
همدیگر باشند درین اثنا محکم سنگه نامی راجپوت از منصبداران بادشاهی بجمعیت ده هزار سوار
قابو دیده بر سر سیواجی تاخت آورد سیواجی مطلع گشته پرتاپ راو بخشی را بجمعیت هشت هزار سوار
بسرعت گماشت چون التقائے فریقین شد کشش و کوشش فراوان بکار رفت آخر محکم سنگه
بقتل رسید و اسبابش با اسپان پایگاه دست خوش پرتاب راو گشته داخل سرکار سیواجی
شد از استماع اخبار غلبه روزافزون سیواجی عالمگیر بادشاه فکر استیصالش مصمم نموده فوج
شایسته بسرکردگی مرزا راجه جے سنگه و دلیرخان افغان تعین نمود آنها یلغار رسیده [illegible]
قیام گرفتند. سیواجی از دریافت اینخبر خواست که بصلح گراید و اینهمه سرداران را که اکثر [illegible] شده
اند ملاقات کرده با خود متفق سازد و چون امرے از پرده غیب ظاهر شدنی بود اینخیال در دل
مرزا راجه جے سنگه نیز گذشت پیغام فرستاد که اطاعت ظل سبحانی موجب ازدیاد اقبال و
سعادت است باید که بدلجمعی و اطمینان بوساطت ما ملازمت حضور را مستعد باشد که با وشما

هنود و هم مذهب ایم و فیمابین پاس دهرم و آئین خود است سیواجی براین سخنان که خالی
بود از غیب مصالحت گشت دلیرخان برین مشورت راضی نشد و خود پیش قدمی کرده پورندهر را
گرد گرفته حمله نمود از انجا دادا نامی پربهو که با جمعیت دوازده هزار سوار حارس قلعه بود هفتصد
کس جرار را همراه گرفته از قلعه برآمد و با مورچال دلیرخان آویخت و بجد می شمشیر راند که تا خیمه
دلیرخان رسیده پانصد تن مغلیه را از نیزه و شمشیر برخاک غلطاند دلیرخان از خیمه برآمده
گفت آفرین هزار آفرین من از ملاحظه تهور تو محظوظ شدم اگر مسلمان بشوی امان میدهم
دادا جی جواب داد که ما را امان شما بچکار می آید اما آفریننده یاد از خدا و نعمت قدیم برگشتن
و برای زندگانی سهل دین نامعلوم گزیدن عین بی عقلی ست گر خصم بسیار شود و آزودی مترس
آنکس که جان ستاند و جان میدهد یک است * این بگفت و قدم بیشتر نهاد و خواست که ضربی
بدلیرخان رساند دلیرخان سبقت نموده تیری بر وی زد و دیگران هم ریخته کارش تمام ساختند و ران
معرکه سی صد جوان دلاور به پهلوی یکدیگر رقص بسمل نموده خوابیدند - دلیرخان تعاقب فراریان
نموده بدروازه قلعه رسیده و به محصوران پیغام فرستاد که چرا جان رایگان میدهند و بی
سرداری تا کی جنگ خواهید کرد و همه ها از بالای فصیل بهانگ بلند گفتند که با یک یک دا...
بذات خود قلعه داریم سیواجی اندیشه را در خاطر جا داده همان وقت ایندر راو و پیراجی پنهه
و ناگوجی و کشناجی جوسی و بسوا س را که از معتمدان او بودند همراه گرفته و آنها را از مالای
مروارید و حلقه های مروارید و طره ها و جامه های زربفت و کرده های مرصع و جواهر
بسیار آراسته و با شخاص دیگر نیز بخشیده و پوشانیده و به اسپان پری پیکر ساز و سامان
مرصع انداخته و زین های زر دوزی با کمر طلا دکنده و پته طلا کار بسته سوار کنانیده -
و خود جامه و دستار سفید پوشیده و بسنواس بارادهٔ ملاقات مهاراجه جی سنگه روانه شد
چون نزدیک رسید در دلش اندیشه گذشت که بی اطلاع میروم اگر کسی باستقبال
نمیرسد خالی از خفت نیست و خدا داند که ملاقات چگونه صورت بندد درین اثنا نیز راجه

باستقبال برآمده باعزاز تمام برده بر مسند برابر خود نشاندند. انند راؤ که یکے از
سرداران عمده بود نخست پاپوش سیواجی در بغل گرفته بر لب فرش استاده و تمام
مجلس از مکلل پوشان همراهی رشک کان بدخشان گردید. رفیقان میرزا راجه به
فدائیان سیواجی برخاسته در مکان خلوت بمشورت پرداختند و عهد و پیمان مضبوط
خاطر خواه بستند و بدلیر خان مطلع کرده بنائے مصلحت گذاشتند دلیر خان از محاصره
قلعه پورندهر برخاست سیواجی بست و هفت قلعه بدلیر خان وغیره سرداران بادشاهی
تفویض نمود و استدعائے قلاع خرابه که در تصرف حبشیان نظام شاهی بود کرد و چنانچه
حاکمان جزیره سیدی سنبل و سیدی یاقوت را طلبیده تاکید کردند که همه قلاع
متعلقه سیواجی واگذارند. آنها عذر فرمان بادشاهی آورده منحصر بر صدور جواب عرائض
داشتند از پیشگاه خلافت این تجویز مقبول نیفتاده سرفرازی فراوان بخشیها فرموده
بجاگیر و خطاب نواخته حکم تیاری دو منزل جهاز بسه غراب فرستادند. و برائے مرمت
قلاع دو لک روپیه تنخواه بر محاصل بندر سورت سیواجی استدعا نمود که بعد ملازمت تعلق
راجپور بجاگیر من مرحمت شود همه پذیرفتند آخر الامر سیواجی پسر خود را با خود گرفته بهمراهی
راجه رام سنگه روانه حضور شد چون نزدیک دار الخلافت رسید بزبان آورد که من کورنش
نخواهم کرد. رام سنگه فهمانید که این منافی آئین سلطنت است پاس مراتب لازم. سیواجی
سکوت نمود پادشاه باستماع چنین کلمات بے باکانه از نظر احتیاط بدرهائے
سرادق اقبال کوتاه و تنگ بر دروازه بارگاه نصب کنانید. و اشارت رفت که هرگاه
برائے درآمدن سیواجی سر فرو کنند نقیبی صدائے مجرا برآورده بلند سازد الحاصل چون
سیواجی بدر دولتخانه رسید و دروازه هائے تنگ و کوتاه دید یک پا اول گذاشته
بدون خم کردن سر اندرون رفت داروغه اهتمام مقابل شده برائے آداب گفت
سیواجی دست زور بر زده قدم پیشتر گذاشت و سرسری دست بسر نهاده نزدیک تخت

رفت رام سنگھ اشاره کرد که بر پایهٔ امرای عظام بایستد سیواجی منغص شده بپایهٔ
صدر اعلی بحضور حضرت نشست رام سنگھ بدیوان اعلی سیواجی را پشت داده رو بروی
پادشاه استاده و معروض داشتند که چون در بار ندیده است تاب هیبت سلطانی
نیاورده حرکت بیجا کرده و هم قولنجی در شکم دارد که وقت بیوقت او را بیتاب می سازد
پادشاه فرمود رخصت شود بعد روانگی او سیدی فولاد خان کوتوال را اشاره شد
که نظر بند دارد سیواجی رنگ حضور و مآل کار دریافته از همان وقت در پی تدبیر خود
شد و معرفت رام سنگھ معروض داشت که چیزی تحایف از دیار خود آورده ام میخواهم
بحضور بگذرانم ارشاد شد معاف فرمودیم باز عرض کنانید که در باب رسانیدن
به امرا چه حکم ارشد مضایقه ندارد بخانه هر کدام بفرستد شاهجی پدر سیواجی از استماع
این خبر که سیواجی مقید شد سخت متألم گشته دست از لذات دنیا بر داشته بخواب خود
گردید کهیاجی عموزاده شاهجی که بخدمت راجه کهیل کرن بود و بعد وفات راجه تارک دنیا
شده انزوا گزیده بعبادت ایزدی میگذراند احوال شاهجی شنیده خود را بخدمت
شاهجی رسانده بتسکین و تسلی او پرداخت و بر سوجی پسر خود را بخدمتش گذاشته
خود با خزاین فراوان بی معلوم راه شاهجهان آباد گرفت تا راه مناص سیواجی تدبیر
کند شاهجی بر سوجی را بجمعیت سی هزار سوار به تنظیم کرناٹک گذاشته خود به کنار کشنا
بحق پرستی مشغول گشت درینجا سیواجی از ارسال پشتاره های شیرینی و میوه منصبداران
و نوکران پادشاهی را غافل ساخته راه آمد و شد تحایف و پشتاره ها مفتوح داشته
و خود را به تمارض زده تمام تمام روز به بستر افتاده ماندن آغاز نهاد چون یک دو روز
برین وتیره بگذشت نگاهبانان را گفت که من طاقت شور و غوغای شما ندارم دورتر
بیرون ازینجا قیام نمایند تا دم راست کنم و آب و طعام بحلق من برود پاسبانان
برین سخنان چرب و نرم فریب خورده تغافل گزیدند از آنجا که از آمد و رفت سبدها و پتاره

به بهانهٔ تحفه و هدیه از اندرون بیرون و از بیرون اندرون صورت مرور و عبور قرار گرفت
و پاسبانان را نظر بحکم حضور جابجا تعرض کمتر ماند و معتمدان را که از سابق ایما و اشاره بود
روز پیشتر رخصت داده و هیراجی نامی را که بر و اعتماد کلی داشت از کیفیت مطلع ساخت که منتظر
باشند چون از همه سو دلجمعی حاصل گردید وقت شام که در بازارها کثرت آمد شد مردم
و ازدحام بهنگامی باشد خود و سنبها پسر در پتارها نشسته برآمده بیرون شهر از پتارها برجسته
با هیراجی ملاقی گشته راه غیر متعارف گوکه جلد پیش گرفت و بوقت برآمدن از محبس هیرجی
نامی را که همراه شده او دران حالت بود بجای خود بر پلنگ خوابانیده یکی را بخدمتگاری پیش
گذاشت هیرجی تا صبح بسفیدهٔ صبح معه خدمتگار رباداشت معهود بحیله قضای حاجت برآمد
پاسداران پرسیدند که سیواجی در چه حال اند جواب داد که در خواب اند تمام شب درد سر
بسیار ماند غل و غوغا کمتر کنند که لحظه چشم ایشان گرم گردد این بگفت و راه خود پیش
گرفت چون آفتاب بلند گردید و از اندرون صدایی بر نخاست چوکیداران از سرکار
آگاه گشته معروض داشتند احکام شدید بنشر نفاذ یافت که راهداران و گذربانان طرق
و شوارع خبردار بوده نگذارند که برود الحاصل هرچند سعی کردند با فائده مترتب نشد مرغ
از قفس جسته باز بدام نیامد سیواجی طی منازل شبانه اختیار کرده در روزانه در غارها
و بادیها بسر برده بلباس جوگی و اتیتان بمتهرا رسید و به پنهای هیراجی که رفیق حالت جبر
و بلا سفر بود بکشناجی و کاسی جی برادران او که در آنجا بودند و رخورده سنبهاجی پسر خود را
که بنا بر صغر سن طاقت پیاده روی نداشت سپرد آنها نمود که با خود محفوظ داشته مانند
برهمن پسران تربیت نمایند و خود سیواجی در بنارس آمده از راه گوندوانه بهاک نگر را
که الحال حیدرآباد شهرت دارد دیده در ممالک خود داخل گردید و چون برای فرستادن
سنبهاجی پیش بکشناجی و کاسی جی عنوان یافته بود بعد چندی آنها بهمان دستور
محفوظ رسانیدند اگرچه در راه مخاطرات چند در چند رو نمود اما حافظ حقیقی بسلامت گذرانید

چنانچه جائے گدربانان آثار تنزل بر پیشانی سنبهاجی دیده متعرض متفحص شدند اما
بهر ایالتش که همه ریختن بودند رفع مظنه از هم طعامی کرده بستر آنها را خشنود کرده و ابنیه سنبهاجی را
محفوظ بپدرش الحاق دادند سیواجی بر وصول پسر شادمانیها نمود و چند روز شادیانه سرود سر
نواخت و آن پسر برادر را بخطابات لایقه و انعام یک لک هون سرفراز ساخت
و خود بنگاه داشت سوار و پیاده متوجه شده در قلیل ایام بیست و هفت قلاع که میرزا
راجه گذاشته بود متصرف گشت و بمرمت و استحکام آن پرداخت چون این خبر بمسامع
عالمگیر بادشاه رسید نعل در آتش شد درین اثنا منهیان خبر رسانیدند که کهیاجی عموی
سیواجی در متهرا مقیم است او را مع عیال و اقارب بسزاولان شدید فرستاده طلب حضور
نمودند او جواب و سوال تند و درشت کرد همه را در تخته کشیده کشتند سیواجی در کوکن دو قلعه
نو یکے باسم من رنجن و دیگر بنام سری وردهن بنا نموده از سامان رزم مرتب
ساخت و درهمان ایام خیال تخت نشینی بطور راجهائے هند نموده از بنارس گیگابٹ
منجم را طلب داشته در ساعت مختاره در رائے گڈه بر تخت نشست و آن مکان را
براج گڈه موسوم ساخت و بمردم دیگر پروانگی داد که عمارت پخته احداث کنند و برائے
خود هشت منزل که هر یکے نام علحده دارد تعمیر فرمود و سیتل پورے نام درویش هنود
که آنرا سنیاسی گویند و در بنارس پوست نشین ریاضت بود طلب داشته مرید شد
و برائے سکونت سنیاسی مذکور مکانے دلچسپ در سنگم ایشور ترتیب داده وجه معاش
معین کرد درین اثنا سنبهاجی پسرش از و رنجیده بدلیرخان که از امرائے عمده
بادشاهے است بخیال اینکه خود جوهر رشادت بظهور رساند پیوست دلیرخان بمجرد
ملاقات دستگیر نموده بحضور بادشاه عرضی نمود و بادشاه باحضار آن تاکیدات
نوشت درین اثنا او بر حرکت لغو خود نادم گشته قابو دیده بدر جست و خود را پیش پدر
رسانده بدستور سابق مورد عنایات گشت سیواجی را که ازین ماجرا کلفتی رسیده بود و بدل

بالفت شد از استماع اخبار فر اعتاب سلطانی بر دلیرخان نازل گردید دلیرخان تاب قهر نیاورده خود را مسموم ساخته جان داد پادشاهزاده شاه عالم برای نظم دکن دستوری یافت و میرزا راجه جسنگه و راجه بهاوسنگه وغیره سرداران راجپوت همراه تعین شدند و سیواجی مطلع گشته پیراجی راو و رنگنات دیوان و ایساجی بخشی و پرتاب راو گوجر که هریک صاحب نوبت بود بخدمت پادشاهزاده فرستاده معرفت میرزا راجه که از سابق معرفه داشت بنای مصالحت گذاشته بست و هفت قلعه بلازمان پادشاهزاده تسلیم نمود و تا سه و نیم سال بر عهد خود مستقیم ماند بعد از ان بر سهم خورد پرتاب گوجر و پیراجی که بحضور شاهزاده صیغه وکالت سرانجام می‌دادند معامله بعکس دیده بتقریب زیارت بر آمدند کسان سیواجی بر قلعجات در عرصه قلیل دست یافتند بلکه تمام ملک بگلانه بتسخیر آوردند سیواجی راجه روزی را بران قابض ساخته تقید نمود که همه افواج متعینه خاندیس و برار بفاصله پنج کروهی سورت فراهم شوند خود بروز موعد یلغار کرده در انجا رسیده بلده سورت تاراج نموده اموال بسیار بضبط آورده بعالمگیر پادشاه عریضه بکمال شوخی و جسارت نوشت که ملک دکن از سابق موروث فرزندان نظام شاه است و پادشاهان هندوستان سیر ساد آنحضرت عبث عبث بملک غیر نظر دوخته تضییع اوقات مینمایند تسخیر این ممالک آسان تصور نخواهند کرد و گویند عالمگیر پادشاه بمقتضای وقت ملاحظه عرضی نموده در تدارک تغافل فرمودند چند عرایض مرقومه سیواجی در سفاین مرقوم یافته میشود ازان جمله نقل عرضی که در باب معافی جزیه هندوان نوشته و شهرت تمام داره درینجا بقلم می‌آید تا معلوم ناظران شود که چها کلمات ناملایم بجناب ظل سبحانی بر زبان خامه می‌آورد

عرضی سیواجی بعالمگیر بادشاه

شکر عنایات الٰہی و توجہات بادشاہی کہ اظہر من الشمس والقمر است بجا آوردہ بعرض
شاہنشاہی میرساند کہ اگرچہ این خیرخواہ بحسب طالع خود از حضور والا در کشیدہ آمدہ اما
در لوازم سپاسداری و خدمتگاری ہمہ وقت چنانچہ باید و شاید حاضر است و حسن
خدمات و نیکوئی ذات خیرخواہ بہ سلاطین و خانان و امیران و میرزایان و راجہای
و رایان و رانائی ممالک ہندوستان و ولایت ایران و توران و روم و شام و ساکنان
ہفت کشور و سافران بحر و بر ظاہر و باہر شاید بخاطر دریا مقاطر نیز پرتو افگندہ باشد
لہذا بجہت خدمات خود و توجہات ملحوظ نظر داشتہ سخنان چند کہ بر دولت خواہی
و خیراندیشی خاص و عام متضمن است معروض میدارد کہ درین ایام بظہور پیوستہ کہ بنابر
تلف شدن زرہا بہ این خیرخواہ خزانہ بادشاہی تہی گشتہ بنابران فرمودہ اند کہ از قوم
ہنود مبلغی بصیغہ جزیہ تحصیل نمودہ سامان سلطنت سرانجام دہند حضرت سلامت بانی کارخانہ
کشورستانی حضرت عرش آشیانی اکبر بادشاہ تا مدت پنجاہ و دو سال باستقلال تمام
داد فرمانروائی دادند با دین و آئین گروہا گروہ مختلف از عیسوی و موسوی و داؤدی
و محمدی و فلکیہ و ملکیہ و عنصریہ و دہریہ و برہمن و سیورہ طریقہ انیقہ صلح کل اختیار فرمودہ
رعایت و حمایت ہر یک پیش نہاد خاطر دریا مقاطر ساختہ بخطاب مستطاب جگت گرو
موصوف گردیدند و بپاس این نیت علیا بہر جانب کہ نگاہ میفرمودند فتح و اقبال
استقبال می نمود و اکثر ممالک دران زمان بحیطہ تسخیر درآمد و حضرت جنت مکانی نور الدین
جہانگیر بادشاہ بست و دو سال بر تخت دولت و اقبال تکیہ زدہ دل بیار و دست بکار
کامرانی فرمودند و حضرت علیین مکانی صاحب قران ثانی تا سی و دو سال سایہ فیض بر
تاج مبارک بتارک جہانیان گستردہ بحکم قرن ثانی و حیات جاودانی کہ عبارت از نیکنامی

ونیکنامی است حاصل روزگار فرخنده آثار کردند و اندازهٔ شان و شوکت و صلابت
این بادشاهان عظیم الشان درینجا قیاس توان کرد که بادشاه عالمگیر در پیروی و
نگاهداشت دستور آنها در مانده و متحیر است که آنها نیز در اخذ جزیه قادر بودند اما جمعیت
ایزو متعال را شامل حال جمیع مذاهب و مشارب داشته غبار تعصب را گرد خاطر راه
نمیدادند و خلق الله را امانت خالق خیال نموده رعایت و احسان با همگی داشته اند
که بر صحیفهٔ روزگار باقیست و دعائے و ثنائے آن پاک گوهران تا ابد الدهر ورد دل و زبان
صغیر و کبیر جهان گیر است از ان جاست که از برکت نتایج نیت مدارج دولت و معارج
عظمت آنها روز بروز در افزونی و افزایش بوده و خلق الله در ان عهد با امن و
امان فارغ البال و آسوده حال در کسب و کار خود اشتغال میداشت و درین حضرت
اکثر ملک و قلعجات از تصرف رفته و باقی عنقریب میرود که در خراب نمودن و ویران
هر چهار طرف تقصیرے نمیشود و رعایا پامال و حاصلات هر حال در پایهٔ اختلال بجائے
صد هزار یک هزار دشوار دار و هر گاه که فلاکت و افلاس در دولت خانهٔ بادشاه
و بادشاهزاده خانه کرده باشد احوال امیران منصبداران معلوم و مقتضی است که
سپاهی در شورش و سوداگر در نالش و مسلمانان گریان و هنود ان بریان و اکثر
مردمان بنان شب محتاج اند و در و بطیا نچه سرخ مینمایند فتوت سلطانی چگونه اقتضا کند
که تکلیفات جزیه ضمیمهٔ اینحالت پر ملالت گردد و از مشرق تا مغرب شهرت میرود
و بر کتابهٔ روزگار ثبت میشود که بادشاه هندوستان بکچکول گدایان رشک آورده
از برهمنان و سیوره ها و جوگیان و بیراگیان و محتاجان و مسکینان و درماندگان
و افتادگان جزیه می گیرد و بر کیسهٔ گدائے جوانمردی میکند و نام ناموس تیموریه را
فرو می اندازد حضرت سلامت در اصل کتاب آسمانی و کلام ربانی اگر اعتبار نمایند
رب العالمین فرموده اند به آیهٔ ۲ اَلْمُسْلِمِیْنَ وَکَفَرُوْا اسْلَامَهُمْ که نقطهٔ مقابل اند رنگ

آمیزی و طرح انگیزی نقشبند حقیقی است اگر مسجد است بیاد او بانگ می‌زنند و اگر
بتخانه است بشوق او جرس می‌جنبانند تعصب بر دین و آئین کسی نمودن از کتاب
منحرف گردیدن و بر نقش نقاش خط کشیدن و خطا چیدن است شعر نوشت در زیبا بر
بینی دست رو بروی منشیب صنعت هر گیر و غیبت صنعت گر است العرض ما هم عدالت
عالیه هیچ وجه جایز نیست و از روی حکومت شرعی درست توان بود که رعایا
از جمیع تکلیفات محفوظ و محظوظ باشند و ضبط و ربط بحدی باشد که زنان جمیله تنها
با زر و زیور از ملکی بملکی امانت و سلامت رسید توانند بود و درین ولا که شهرها
تباه شد و تاراج سیر داده از صحرا چه گوید قطع نظر از حسن انصاف و عدالت آنست که جزیه
بر قانون هند ناساز است و در زمان پیشین سلطان احمد گجراتی را که روزهای
تیره از شاه راه حقیقت برآورده در خار زار چنین خیال باطل افکنده بود در زود
مستاصل و مقطوع النسل گردید و در حالی در زبان واقع گرفتار شدن مراد بخش نا
بمجرد این اراده فاسد عبرت نامه است برای ظالمان و جزوی مبلغی منجمله خزانه
حسینه مذکور که از احمد آباد در خانه مراد بخش بخانه داراشکوه رفت چون شعله آتش
خانمانش گرفت — مصرع — آتش سوزان نکند با سپند آنچه کند دود دل دردمند
بهمه حال صلاح دولت موافق وقت آنست که خاطر دریا مقاطر را از کدورت تعصب
مصفا ساخته آزار مردمانی که حلقه اطاعت و انقیاد در گوش دارند منظور نظر نفرمایند
اگر دینداری بجرم آزاری و صواب در عذاب هندوان منحصر و مقصور فرموده اند
از رانا راج سنگه باید گرفت که سر گروه هندوان اند بعد از آن از خیر خواه بگیرند
چندان مشکل نیست برای خدمتگاری حاضر ام موران و مگسان را آزردن از عالم
مردی و مردانگی بعید خواهد بود و عجب از نمکخوارگی دولتخواهان است که از حق نفس الامر
اغماض میکنند و آتش پاره را خس پوش مینمایند زیاده چه عرض نماید آفتاب عمر و دولت

از مطالع مسکین نوازی رعیت پروری تابان و درخشان با دانشی عبارت عرضی
درهمان ایام سیوا پا نامی ساکن رورگر از قوم پالیکران که از ضلع کرناٹک اقامت
داشت بجیتے بهم رسانده مصدر فساد گردید سیواجی عزیمت تنبیه آن پیش نهاد خاطر داشته
بتعجیل تمام و آراستگی فوج قبایل هم با خود گرفته متوجه آن سمت شد. و بعد از چندے
کرور روپیه نقد را حاصل یافت روانه بسمت تنجور چنانچه در ایام معهود لشکر آورده تا مثل
راجه رام گذاشته سیواجی متصل بمحصه دریک رسیده مادران را طلبیده تیاری
جهازات نموده به جهاز سوار گشت و در بندر پٹهه رسیده برادر سیو پا نایک آویزش
کرده ادبار گشت و با غنایم بسیار مظفر و منصور مراجعت کرده برائے گڈه رسید سیوجی
نایک سراسیمه و لاعلاج بمصالحت گرائیده سه لک هون سالانه بر رسم باج بر ذمه خود
قبول نمود سیواجی ادماجی را بتحصیل آن مامور فرموده و در همین ایام والی بیجاپور را از تسلط
روز افزون سیواجی و تنظیم قرار واقعی بر سنبهاجی برادر زاده اش در ملک کرناٹک متوهم
گشته باجی نامی کهورپڑه ساکن مدهول را برین داشت که بهر حیله و عذر بر شاهجی دست
یافته او را مقید سازد باجی مذکور حسب الاشاره بادشاه شاهجی را که بر کنار گشته
ترک ریاست نموده مشغول عبادت بود به بهانه ضیافت طلبیده دستگیر ساخت والی
بیجاپور بران مطلع شده حکم نمود تا شاهجی را زنده در زیر زمین کنند. رن دوله خان نایب
صوبه صوبه بیجاپور که با شاهجی یکجهتی داشت بمجرد شنیدن این حکم استعفای نوکری
در حضور بادشاه فرستاده و در روز روشن مشعلها افروخته بر دیوڑهی حاضر آمده
رخصت کعبه بیت الله خواست والی بیجاپور بوسواس بلوائے دکهنیان در ظاهر پاس خاطر
رن دوله خان داشته حکم موقوفی قتل شاهجی نمود و فرمود که رن دوله خان پیش خود
طلبیده عفو تقصیر اتش کناد رن دوله خان همان زمان قاصد سریع السیر مع حکم نامه
بنام کهورپڑه باجی بت یک من طلا بر قتل شاهجی فرستاد و قاصد در آنجا وقتے رسید

که شاهجی را تا گلو دفن کرده بود چون از حیاتش باقی بود از آن مهلکه برآورده به بیجاپور
آورده بود رن دوله خان حسب الحکم باستقبال شتافته بملازمت شاهجی رسانید و بعنایت
خلعت و فیل و شمشیر وغیره سرفراز گردانید و پانزده روز نزد خود داشته و بضیافت
های غیر مکرر پرداخته رخصت کرناتک داد شاهجی از آنجا اجازت حاصل کرده در
کولوره لاکرانت آمده سیواجی را بسزای کهورپره بدل گرنوشت چنانچه او بیلغار بسیر
کهورپره رسیده هنگامه کارزار گرم نمود و آخر بعد کشش و کوشش بسیار و کشته شدن بسی
کس طرفین کهورپره دستگیر گشته مقتول گردید و اهل و عیالش اسیر سیواجی شدند مگر
ایکاجی پسرش که دران مجمع نبود بدست نیامد سیواجی زنان حامله را رها کرده همه را
بقتل رسانید چون این ماجرا بشاهجی معلوم شد سر درگشته سوجی را همراه گرفته
باراده ملاقات سیواجی که در پونه اقامت داشت از راه پناله بگرا شد سیواجی استقبال
نموده سعادت ملازمت پدر دریافت و بعد داخل شدن در مشکوی خاص مادر سیواجی
که از مدت متروک و طلاقی بود بملاقات شاهجی رسید الحاصل شاهجی دو ماه جهان بسر
مانده معاودت بکرناتک کرد چون رن دوله خان دران اوان بهم شونده بدنور
توجه داشت شاهجی نظر باحسان جان بخشی در امداد او کوشید و مکرر بملاقات های
یکدیگر نشاطها اندوختند روزی شاهجی بعادت مستمره اسپ سواره بشکار رفت و بی اختیار
بر خرگوشی اسپ تاخت که ناگاه پای اسپ در کوی فرو شد شاهجی بر زمین آمد
پای اسپ بر شکمش افتاد و کارش تمام گشت رن دوله خان بر سر نعشش رسیده بجا
بمنزل رسانده و بر آن زمین باغی ترتیب داده آن موضع را بمصارف مدفن استخوانش نذر
نمود و والی بیجاپور برای ضبطی اموال شاهجی هر چند خواست اما سوجی بجای خود مستقل
بوده سالم مع احمال و اثقال نزد سیواجی رسید سیواجی اورا قوت بازوی خود دانسته
آفرین ها گفته سرکردگی لشکر خود دانسته داد و بخطاب سیناپتی نواخت تا آنکه سوجی

اطمینان بهم رسانده دست به نهب نواح بیجاپور کشاد و پنهاله شهر غارت کرده بنیاد الحال
والی بیجاپور تدارک دشوار دیده سه لک هون سالیانه قرار داده ملک را از دست سیوا
محفوظ داشت سیواجی سیام جی را بتحصیل آن امر کرده خود جانب حیدرآباد رو
شهر را محاصره کرد تانا شاه حیدرآباد شکست دشوار دیده بصوابدید مادنا دیوان یک لک هون
سالیانه قرار داد و جمعی اندوخت سیواجی را وزیر عمدا استقلال تازه نصیب شد و
[illegible] دست داد و بعد از تحصیل [illegible] شده دیانت راسے متصدی بیجاپور
ساخت کرده و او را [illegible] هزار هون سالیانه مقرر کرده خود از پرگنات بیجاپور
بسیار محصول آورده خداوند پور را تاراج نموده فراوان غنیمت اندوخت و از آنجا
کوچ کرده به ملک [illegible] یورش نموده [illegible] کارنجه را در دست آورده زر بسیار
جنگ آورده ویلاجی پنته را دو لک هون داده رخصت کرد که در کوکن رفته خبر [illegible]
و خود قلعه‌ها تیار کنانیده [illegible] پور رفته متصرف گشت [illegible] ساونت [illegible] از نوکرا
نظام شاه بود سی صد هون در ماهه کرده رفیق خود ساخت یوسف خان حبشی سردار
آمدن اورنگ زیب [illegible] سیواجی سیام راج و باجی گهورپارا در راجپوره
پیش یوسف خان و میرزا خان فرستاده پیغام کرد که همه جزایر مقبوضه را واگذارند
و عوض آن نقد جاگیر خاطر خواه بگیرند آنها قبول نکرده هر دو کس را محبوس ساختند
مشار الیها بقسم و سوگند از بلا برآمدند و بحضور سیواجی آمده ظاهر کردند که درخواست
جزایر مناسب نیست زیرا که ما قسم عدم درخواست خورده آمده‌ایم سیواجی گوش
بر سخن آنها نداشت لهذا سیام راج استعفای نوکری کرده گوشه گرفت سیواجی نیلو
پیش یوسف خان فرستاده پیغام مذکوره کرد چون جواب باصواب نیافت دریا
و دولت خان و مانا جی بهانگرا و ارانان را با جمعیت معقول تعین نمود و آنها از تری
و خشکی یورش کرده محاصره نمودند لیکن افتتاح قلعه صورت نبست بنابران نیلو پنته سورجیا

قایم داشته خود را پیش سیواجی رسانند حاجی قلعه فرصت یافته نزد والی بیجاپور رسانید
طالب کمک گردید و از آنجا درستی کرده معاودت نمود افواج سیواجی هر چند حایل راه
او شدند اما او محفوظ بقلعه داخل گردید سیواجی در گرفتن قلعه جهد فراوان بکار برد
و اسباب قلعه گیری آماده ساخته کار بر محصوران تنگ گرفت و ملک گرد و نواح را
بتصرف آورده بتعمیر و ترمیم قلعجات اطراف کش که بتصرف آورده بود امر نمود و بجهت مهیا
داشتن ذخیره در هر قلعه تقید بلیغ کرد مورخ مرهته و بلیغ نوشته که از مصاحبان او بودند
گذارش نمودند که در احداث و تعمیر قلعجات خزاین بسیار بخرج آمده و بقلعهای که
بسیار بتصرف شده هم حالا صرف زر باین چیز را عبث است سیواجی ازین سخن رنجیده
در هم کشیده گفت که درستی قلعجات موجب آبادی ملک و اطمینان رعایا و هراس مخالف
است خدا نخواسته اگر عالمگیر بادشاه در استیصال ما کمر بندد و مدتها باید که از تسخیر
یک قلعه بر آید پس مدة العمر او درهمین تردد و سر بسنگ زدن آخر خواهد شد و ملک
دور دست از قبضه او خواهد رفت اولی اینست که در همه قلعجات عمده ذخیره و اذوقه
و سامان حرب و ضرب آنقدر مهیا باشد که دوازده سال وفا کند الحاصل از آن
روز در استحکام مکان قرار واقعی کوشیدند درین اثنا خبر رسید که سیدی سندر
بر افواج سیواجی که قلعه را محاصره داشتند غالب آمد لهذا سیواجی انصرام آن مهم
منحصر بذات خود دانسته در صدد عزیمت آن سمت گشت چون موسم برسات بود
فی العجله توقف نمود و برای قطع پهاڑی از کلیانی تا بهیمری پاک نمودن راه هاست هزار
تبر داره خار اشتکاف بهمراهی مور پنته گماشت چنانچه او روانه گشته ترددات خوب
نموده قلعه جوار را متصرف گشت و بکرم شاه زمیندار آنجا را دستگیر کرده بنابران دهار راو
و میران نایکواڑی شیوه مفسدی گزیده قطاع الطریقی پیش گرفتند مور پنته به
تنبیه آنها پرداخته موهن گڈه را که دار المقر مفسدان بود بجبر مفتوح کرده تاراج نمود

دیگر هم شاه محبوس را بقتل رسانید و بهار رائو و میران نایک و ارلی تاب مقابله نیاورده
آوارگی گزیدند مگر راجه رام نگر که قدم استقامت افشرده دستگیر شد همه ملکش
بقبضه سیوا جی در آمد سیواجی درین ایام جانب سالیری و مالیری که از قلاع مستحکم
بودند فوج کشی کرده محاصره نمود بهلول خان فوجدار آنجا با جمعیت خود داد
[illegible] داده آخر راه گریز گرفت و بشکرش بغارت آمد سیواجی از آنجا مظفر
و منصور [illegible] گده یورش نموده مفتوح ساخت و حراست آن به آباجی پنتهه و انباجی
سپرده جانب کرناتک رفت کشید و به سرمکانی که گذرگه لشکرش سنگین بابست
آمد چون به گذر گهات راجپور رسید شهره خداپرستی بابا یاقوت درویش شنیده
بملاقات پرداخت درویش مذکور که حالت جذب داشت یک موی سفید از ریش خود
شکسته بدست سیواجی داد سیواجی آن موی سفید را تفاول فتوحات دانسته
تعویذ گویند بشناخته نمود که در طلا گرفته بطور تعویذ سازد اتفاقا موی مذکور از
بغلش بر زمین افتاده گم شد این معنی موجب بد آمد مزاج سیواجی گردید گویند بشناخته را
سور و عتاب نموده از خدمت قلعه داری معزول ساخت و از آنجا برای ملاقات
رامداس نامی فقیر سنده قومی مرتاض به نیت امداد تسخیر راجپور رفت فقیر آگاه دل بر زبان
راند که فتح قلعه بترد بسیار خواهد بود و بعده بزیارت فقیری دیگر که پرمانند نام داشت
رفته معروض داشت که اگر به پیش همت والا فتح قلعه راجپور می شود سرگنه یک موضع
جهت مصارف جناب مبارک خواهم گذرانید درویش مذکور بر زبان آورد که این همه
دیهات از نواح حیدرآباد و برار و خاندیس و بگلانه و مالوه و گجرات باید داد سیواجی
این ارشاد را از تفاول عظیمه دانسته مسرور گردید و بیقین دانست که اینهمه ممالک بر
زبان فقیر صاحب کمال گذشت مسخر خواهند شد چنانچه در قلیل ایام ارشاد درویش
بظهور پیوست سیواجی پنتهه را برای درستی بنای مودت پیش ابوالحسن تانا شاه

والی حیدرآباد فرستاد و خود هم عقب آن روان شده خواهان ملاقات گشت
وبه جمعیت خود را بیرون شهر در سواد گوشه محل گذاشته جریده بملاقات پرداخت
وتا سه روز در دولت خانه شاهی مهمان ماند وقسمی در عیش و عشرت مستغرق شد
که مردم دورباش او از عدم برآمد متوهم گردیده اطراف دولتخانه بقصد دیدار فراهم
شدند سیواجی این معنی را خیال کرده خود را در جهروکه نمایان ساخت و سبب تسکین
متوهمان گردید تانا شاه از ملاحظه حالت لشکریش که همه فدایی آقا و دلاور و شیر
شکار بودند بغایت محفوظ شده فرمود که آیا ازین دلاوران کسی هست که با فیل
مقابلت نماید سیواجی ایساجی نامی رویین تن را اشاره کرد ایساجی بمجرد ایما از اسپ
فرود آمده روبروی فیل مست که در جلوخانه حاضر بود قدم افشرد و هرچند فیل جولهای
خشم گین کرد اما از جا نرفت آخر الامر ضربتی از تیغ بر خرطوم فیل زد که دو پاره گردید و
فیل گریخت سیواجی مرحبا بآنگ بلند گفته کره مرصع که در دست پوشیده بود بطریق
انعام از جهروکه بر تافت و سلطان نیز او را بانعام لایقه نواخت الحاصل سیواجی بعد پذیرفتن
تواضع جواهر و فیل وغیره از تانا شاه مرخص گردید چون درین صحبت با جوهر لیاقت مادنا
منشی که ممتاز از اقران بود تانا شاه را معاینه شد درخواست او از سیواجی کرد تا رتق و فتق ملکوا
دیده پذیرفت سیواجی سه لک هون بر دم پادشاه بخشید و ده هزار سوار و ده هزار
پیاده تعیناتی همراه گرفته جانب کرناتک کوچید و چون بزیارت گنگا و ملکا ارجن که از
معابد معتبر هنود است فایز گشت خواست وقت پرستش سر خود قطع کند و شایست شان
رفیقانش بمبالغه مانع شده ازان اراده باز داشتند الغرض ازانجا جانب جنجی شتافت
و آن ملک را که دران وقت شصت لک هون محاصل داشت مسخر نموده در انجا قلعه ها
احداث کرد و بعد ازان مراجعت نموده افواج حیدرآباد را رخصت داده بکرناتک رسید
و از ایکاجی برادر خود خواهان زر این و خزاین پدر شد او متوهم گردیده فرار گزید سیواجی

از انجا بچهپا در آمده آن الکه کهچل لکهه هون محاصل بود متصرف گشت و رگهوناتهه
دیوان ایکاجی را بدان ممالک قایم کرده فرمود که ایکاجی را بجمعی نموده به ملک
قدیم وجدید مسلط داشته خود به نیابت بپردازد از انجا به بالا داری تاخت آورده
غنیمت بسیار جمع کرده و بمفیان گنج شایگان داده بے نیاز ساخت چون رگهوناتهه را
از ایکاجی بجاده درستی نه دید تهدید نوشته ایکاجی را مستقل ساخت و رگهوناته را
بدستور قدیم بدیوانی او مامور داشت چون از همه سو فراغش دست داد خیال تیز
شدن در سرش گرفت کیکا بهت را که از پنڈتان مشهور بنارس بود طلب داشته
طریق عبادت برهمنان آموخت برهمنان دیگر بر این اراده واقف شده بهت مذکور را
حقیقی بالغ آمدند سیواجی خبر یافته ناخوش گردید و بیک قلم براهمه را از کار و خدمت موقوف
داشته گفت که این گروه بدطینت گدا پیشه نظر بر بزرگی نهادی واجب الخدمت الیه اند
اما ازین ها توقع خیرسگالی و آقا پرستی هیچ نیست و بجاے آنها قوم پربهوان یعنے کایتها
مامور نمود هر چند سفربان در سفارش برهمنان و بحالی تعلقات کوشیدند پذیرا نفرمود
سنبهاجی پسرش نیز باطلاع این معنی نیلاپنته دیوان خود را که از قوم براهمه بود تغیر ساخته
بجایش یک کس کایت را مامور کرده بر بهوپال گڈه تاخت و آنرا جبرا و قهرا مفتوح نمود
پالنهدا میر را دست و پا شکسته کشت سیواجی خبر بشارت فرزند دریافته مشتاق ملاقات
شده در راے گڈه آمده از دیدار فرزند ارجمند ذخیره خرسندی اندوخت و وقت
ملاقات یک پرتله مرصع با شمشیر و سپر بخشیده از انجا کوچیده بر جالناپور که بست کروهی
اورنگ آباد جانب شرق واقع شده دویده دست تاراج کشاد چون تکیه شاه جان الله
که از کاملان زمانه بود آب و بخش آبادی است مرحوم آبادی آن مکان را مامن و پناه
دانسته دران خزیدند سیواجی قباحت را کار فرموده و پاس ادب نموده بے را غارت
کرده الکه انجا تکیه هم بیده نسبت بشاه مذکور بے ادبی بار دار داشت و این کشته جمعی نمود

آغاز ادبار او گشت نجابت خان منصبدار بادشاهی را که با جمعیت جزوی تعینه جالنا بود همان شب بشارهٔ غیب شد که به کمیت فوج خود نظر نکرده با سیواجی مقابل شود که بهامکلک فتح از انست چنانچه صباح این رویا نجابت خان خود را بے باکانه بچپکلک سیواجی زد و با وصف قلت جمعیت غالب آمد مردم بسیار از سیواجی با سدوجی سردار عمده او بقتل رسیدند هزیمت بر لشکرش افتاد و سیواجی را پا از جا رفت و یارای قیام در جنگ نیافته تا رایے گڈه باز پس دوید بالاجی اوجی که بر اورنگ آباد تاخته بود و نیز از آنجا گریخته بسیواجی ملحق شد سیواجی در رایے گڈه رسیده شادی کدخدائی راجا رام پسر با دختر پرتاب گوجر مقرر کرده جشن عظیم نمود و در همان ایام مورو پنته از ضلع کوکن پسر بکرم شاه زمیندار را که با اتفاق دهارا کولی شیوهٔ قطع الطریق اختیار کرده بود اسیر نموده پیش سیواجی فرستاد سیواجی اشاره بقتل کرد دهارا کولی گفته مرا نباید کشت که در خون من فتنهٔ عظیم است و تدارک آن دشوار خواهد بود سیواجی الهبار او بصیرفه و الفتنه علی الرغم سرش بریده بر دروازهٔ شهر آویخته همان شب خانه سیواجی را آتش گرفت و بجائے مشتعل شد که اطفائے آن از مقدور بدر رفت سیواجی از مشاهده این حالت بدرگاه واهب العطیات رجوع آورده بنیت خیرات پنجهزار کهنڈی غله بمساکین و غربا نمود تا آنکه ببرکت این حسن نیت شعله فرو نشست و ایذائے بحال احدی راه نیافت سیواجی صباح آن ادائے نیت بعمل آورده و بعد ازان بکنار گنگ آمده خود را در میزان با زر سنجیده و هزار ماده گاؤ خیرات کرد لفظ کهنڈی که بالا مذکور شد عبارت است از بیست من غله الحاصل در همین اثنا یکے از غازان دهن نشین سورا بائی زوجه سیواجی که مادر راجه رام است ساخت که سیواجی سنبهاجی پسر خود را که از زوجه دیگر است نخواهد ولی عهد سازد چنانچه او را بایں اراده او هنا لا طائل بیده است و اغلب که عنقریب در رسید و مختار ریاست شود و نیکو

ازین کلمات سراسیمه شده زهر در طعام سیواجی انداخت تا آنکه او قالب
خاکی گذاشت کارپردازان باهم متفق شده آتش داوند و راجارام را بسرگردگی
برداشته در فکر دفعیه سنبهاجی افتادند خطوط طفنسا و بسازش مشعر بر دستگیری ساختن
بارکان او فرستادند و خود جانب نیالا حرکت کردند تا آنکه سنبهاجی بدین داعیه آگاهی
یافته در محافظت خود کوشید و بقلیل ایام و بتالیف و تسکین ارکان دولت
بخفی پرداخته راجارام برادر خود را مقید کرد بنابران مادرش بضرب خنجر خود را هلاک
ساخت و لولابائی در آتش غم سوخت وفات سیواجی بست و چهارم ربیع الآخر سال یکهزار
و نود و یک هجری وفات نوشته اند

کیفیت آغاز ریاست سنبهاجی بعد وفات سیواجی پدرش

چون سنبهاجی از طرف برادر و هلاک مادرش دلجمعی حاصل کرد بر مسند حکومت
متمکن گشته توجه بر دفعیه مخالفان گماشته بازار ریاست گرم ساخت بالوجی پهلان
و آوجی گنگ را که مصدر فساد بودند بقتل رساند و وابستگان سوباجی نایک را از ممالک
خود بدر نمود و بشفاعت هتی را و هبارک و کنوسه کی و نوکوجی هولکر و تهدجی نیالکر
جان بخشی سوروپنته انناجی پنته کرده خانهای آنها را بضبط آورد و ممتاجی بابا را که
از کاملان فن خود بود و حق تربیت برگردن سنبهاجی داشت از بنارس طلب داشته
و بخطاب گیتی گلشن مخاطب نموده مختار امور حکومت ساخت و در دیوان عدالت
باتفاق او نشسته قانون چه انتظام ملکی قرار داد تا همیشه اجرای عمل بدان دستور
باشد گنگاجی پرهو و بالاجی موجم دار و بهیروجی پنته وغیره سرداران صداقت کیش را
مشیر تدبیر شبانه روزی خود مقرر کرده و بر مسند ریاست برضامندی خلایق و دلدار
رعایا نشسته موجودات کارخانجات پدر بذات خود گرفته سپرد اشخاص متدین نمود

مآثر آصفی

اگرچه در مآثر آصفی بیان اجمالی آن بر نوک خامه تحریر سطور گذشته است اما اینجا
برطبق فرموده آمر موافق ترجمهٔ هندی بجای اینکه المامور معذور بتفصیل هر کدام می
پردازم و الفاظ هندی را بدستور محاورهٔ هند کنیده رقم می سازم از نقدیات وغیره
هون پنجاه هزار لکهه زیور طلا چهار پله نه کهنڈی مس سیزده پله سه کهنڈی آهن آلات
بست هزار کهنڈی سه آلات چهار صد و پنجاه پله چهار صد کهنڈی جست آلات چهار پله
چهار صد کهنڈی نقره چهار یا دکم شش کهنڈی برنجی و دو صد و هفتاد و پنج پله هشت
فولاد چهار هزار کهنڈی مرادی یعنی تنگچه مس شصت لکهه حواله صوبه داران بابت [illegible]
سه لکهه هون در قلعجات پنجاه و چهار سد و چه هزار هون که مجموع بست و سه لکهه هون
می شود تمام شد موجودات خزانه تعجب که از آنجا شد فی درو پیچ تعلیم نیاورد شاید تحویل
دیگران باشد و همیشه جمع خرچ آن ملاحظه میکرد جواهر خانه از الماس و یاقوت و بیشم
و پکهراج و مروارید و مرجان و لهسنیه و نیلم و گومیدک و انگشتریها و پتله مرصع
و بیدک یعنی از سر لطره مروارید و سرپیچ مرصع و چندر رکهه و سیس پهول و تیکه پتی
بازوبند و جهان کرن پهول لونگ کل کنگن پاتلیا و چهڑی بلا قید شمار و قیمت تخمیناً شصت کرور
مال میفید و موجودات توشک خانه که آنرا جامدار خانه میگویند پارچه پتی زر
دوزی یک لک تهان دستار و سیله زردوزی و ساده از جامهای مختلف پنج لک
پارچه ابریشمی چهار لک شال باپ پنج لک کمربند گجرات وغیره پنجاه هزار کمخاب پنج لک
یعنی کمخاب ساده یکهزار سقرلاط یک لک طاقه قرطاس سی هزار و دو دسته از [illegible]
انتانی و ریشم پانزده هزار بالاپوری هشت هزار دولت آبادی هفت هزار و دو دسته
موجودات خوشبوی خانه وغیره (تنبول خانه) قرنفل بست هزار پله بست کهنڈی جوتری یعنی بسباسه
سه کهنڈی جائے پهل یعنی جوز بوبه سی هزار کهنڈی زعفران چهار کهنڈی عنبر ده هزار
کهنڈی ارگجه دو کهنڈی خیدن پنجاه هزار پله پانصد کهنڈی کشنا گر خیدن یعنی صندل [illegible]

پنج کھنڈی کافور چہار کھنڈی عود یعنے اگر ده کھنڈی گلال بست ہزار کھنڈی منقہ
پنج کھنڈی الکھریٹ یعنے چار مغز سہ بلیہ سہ کھنڈی بادام دو کھنڈی خرما سی ہزار پیہ
کھنڈی کھجور یعنے خرمائے تر چہار ہزار کھنڈی مغز نارجیل پنجاه کھنڈی الائچی سہ کھنڈی
روغن خوشبو چہار کھنڈی روغن سکندره برای دو کھنڈی روغن چنبیلی پنج کھنڈی روغن
پنپا ہیل دو کھنڈی پچپاری یعنے قرنفل ہفت ہزار کھنڈی گوگل یعنے مقل پنج کھنڈی
زرد چوب پانصد کھنڈی بلیلہ یکصد کھنڈی زنگی ہرد دو ہزار سی صد کھنڈی مغز دوشنز
بست ہزار شیشہ مرچ سرخ پنجہزار کھنڈی خشخاش صد کھنڈی سیاه دانہ دو کھنڈی موجودات
موم بیجانہ وطبخ شالی ہفتده کھنڈی گودرم یعنے گندم دو لکھہ کھنڈی نخود پنجاه ہزار کھنڈی
ماش دراز ده ہزار کھنڈی مونگ بست و پنجہزار کھنڈی ارہر یکہزار کھنڈی روغن زرد
بست و پنجہزار کھنڈی روغن تلخ ہفت ہزار کھنڈی انگوزه سہ ہزار کھنڈی زیره دو صد
کھنڈی صمغ سی صد کھنڈی کوڑی چندن دو صد کھنڈی گنج سفید ده ہزار کھنڈی ہڑتال
ده ہزار کھنڈی ابرکہ ده ہزار کھنڈی نیل ده ہزار کھنڈی کبریت یعنی گوگرد دو صد کھنڈی شنگرف
سی کھنڈی کالے پہل پنجاه کھنڈی زنگار دو کھنڈی پیپل دراز دو کھنڈی پیپلا مور دو کھنڈی
افیون صد کھنڈی اجواین یکصد کھنڈی شہد یکصد کھنڈی نوسادر یکصد کھنڈی برادہ
آہن ہفت صد کھنڈی گندم سیاه دو صد کھنڈی برنج رائی بہوگ یکصد کھنڈی برنج لالا
یکصد کھنڈی برنج ملیاسر یکصد کھنڈی برنج مور یکصد کھنڈی برنج صرتی سال چہار صد کھنڈی
دال ارہر بست ہزار کھنڈی دال مونگ دو صد کھنڈی عدس صد کھنڈی شکر سفید ہزار
و پانصد کھنڈی نبات سی صد کھنڈی نمک پانزده ہزار کھنڈی سیر خشک پنجہزار کھنڈی
پیاز سی صد و پنجاه کھنڈی قند سیاه یکہزار و شش صد کھنڈی موجودات سلاح خانہ شمشیر
سی صد قبضہ کہاتا دو صد آہنی ہفت صد سپر چہار ہزار جمدہر دو ہزار پیٹہ دو ہزار سپا
یکہزار و سی صد چہره دو ہزار تیر چہل ہزار بکتر چہار ہزار چلتہ سی پنجہزار خود چہار ہزار تیر شش ہزار

اوسه پرانده گڈه تیمبی گڈه مچهندر گڈه ارکی گڈه بالوکهندره الونت گڈه ادجا گر گڈه ترنگ گڈه
قلعه کلاوه پلهم گڈه کهیر اگڈه پاندون گڈه چیتن گڈه سیدی دکت قلعه کند ورسو ورن
دیکت مانوان جیون کوتون قلعه مرج بالا مانوتا گڈه قلعه کرا رکوتدال اکول قلعه مانیر
ملکاپور جای بیت گڈه سند گڈه جاون گڈه چنار گڈه بهندار گڈه مدن گڈه قلعه کلهیر
قلعه کوکو ... بشکل گڈه سبه ام گڈه چیتن گڈه قلعه رون تها قلعه کهیو اسیری گڈه مرک گڈه
قلعه ویشا پور ... گڈه سکت گڈه قلعه باکن کوتهلا گڈه قلعه کوزنده قلعه بوزربال ستا
قدیم ستکار گڈه قلعه ویکت کهالری رتن گڈه وکر قلعه کلیان قلعه کوسس قلعه سرفام
قلعه دابهول قلعه راجپور کهاندیری قلعه داسی قلعه جنیر قلعه جوبر قلعه خاندیس وغیره ـ
چندری ... ساجا کوجا جهیر ماکت گڈه چون سنبها جی بر این همه ممالک وثروت پدر دست
یافت خیره سری پدر نسبت بعالمگیر پادشاه جهان داشته ادا های خارج آهنگ
نابهنجار آورده با وصف سرفرازی منصب کشش هزاری شش هزار سوار از پیشگاه شاهی
داشت قصد حضور نکرده وشرف بساط بوس نه یافت وشاهزاده محمد اکبر که از پدر بغی نموده
بدکن رفت پناه داد لهذا بادشاه را استیصالش مرکوز خاطر بود تا روزی شیخ نظام حیدر
آبادی ملقب بمقرب خان قابو یافته ازکولاپور بوقت سنبها جی که مع کب کلس مشغول لهو ولعب
وعیش وطرب بود تاخت آورد ومسافت چهل کروه بشب سر یلغ قطع نموده وجنگل های
صعب المسالک وکتل های دشوار گذار نورد یده دررسید سنبها جی اطلاع یافته با جمعیت
موجوده معدوده مقابل شد جنگی سخت در پیوست قضا را اول زد وخورد دانتهاب
تا بیره پیکار تیری بکب کلس دیوانش رسیده بر زمین آورد ودستگیرش کردند سنبها جی
تاب ثبات در خود نیافته پناه بحویلی چاردیواری گرفت اخلاص خان ولد شیخ مذکور دیوار شکافته
قدم جرات پیش گذاشت وآن بی بال وپر را اسیر نمود آخر الامر حسب الطلب بادشاه
بحضور آوردند وحسب الحکم سلطانی کلبان تادیب مع کب کلس بقتل رسانیدند میگویند

وقتیکه سر دو بحضور بادشاه رفتند زبان بعض لا یعنی کشادند و هیچ از درشت گوئی
باقی نگذاشتند و تا که جان در قالب بود آثار عجز از سر دو معاینه نشد سرداران سنبهاجی
بر این ماجرا وقوف یافته با خود اتفاق کردند و برادر کوچکش را در راهبری قایم مقام کرده
شیوه تمرد زیاده از سابق گزیدند چنانچه از تواریخ اسلامی دهم از جلد اول و ثانی -
مآثر آصفی پیرایه ایضاح می پوشد خلاصه کلام اینکه عالمگیر بادشاه بعد قتل سنبهاجی در
اواخر عمر خود از خفا و مرهٹه بر آمده مصالحت قرار داد این شرط که سه بیسه از محصول
ملکی یعنی روپیه بحیثیت سردیسمکهی حصه مرهٹه مقرر شود چنانچه احسن خان عرف میر ملنگ را
با اسناد سردیسمکهی نزد سرداران مرهٹه فرستاد از آنجا که آنها را اسناد عطای تفویض
راجه ساهو پسر سنبهاجی که در قید عالمگیر بادشاه آمده بود و بادشاه نظر بصغر سن از
قتلش گذشته به تربیت پرداخت و متصل خرگاه خاص در کشک داشت نمودند و بادشاه
شاه عالم را باستقبال خواستند بادشاه نظر بوسواس بدعهدی آنها از آن اراده باز
آمده میر ملنگ را پیش خود طلب داشت و فسخ صلح نمود آخر در عهد شاه عالم سر صد ده بود
سه دیسمکهی از حصه رعایا بمرهٹه مقرر شده سند حواله گردید و چون شاه عالم بعد فتح کام
بخش در ۱۱۲۱ سنه هجری یکهزار و یکصد و بیست و یک به کامبخش مظفر گشته معاودت بهندوستان
نمود صوبه داری دکن بامیر الامرا ذوالفقار خان مرحمت فرمود و داؤد خان پنی را
نیابت خود داده در دکن واگذاشت داؤد خان با مرهٹه موافقت تمام کرده قرار داد
که آنچه از ملک وصول شود سه حصه از سرکار بادشاهی باشد و چهارم حصه از مرهٹه سوای
ده سیم حصه سردیسمکهی از حصه رعایا که بالا مذکور شد اما سند حواله نشده بود که صحبت -
محمد فرخ سیر بادشاه از سادات بارهه یعنی عبد الله خان و حسین علیخان که وزیر
و بخشی کل بودند برهم خورد و حسین علیخان بدکن آمد پادشاه در باب گوشمال حسین علیخان
بساهو راجه که ذوالفقار خان وسا قتدار خود از قید برآورده بر راج دکن و سرکردگی

مرہٹہ ہا قایم شدہ بود متواتر نوشت حسین علیخان این معنی را دریافتہ بتوسط محمد انور خان
و شنکراجی ملہار بشرط عدم تاخت و تاراج ملک و عدم قطع طرق و نگاہداشتن پانزدہ ہزار
سوار در رکاب ناظم دکن صلح منعقد کردہ موافقت تام بہم رسانید و اسناد چوتہہ و
سردیسمکھی شش صوبہ دکن بمہر خود با تنخواہ کوکن وغیرہ ملکی کہ راج قدیمش نامند
حوالہ نمود و بالاجی بن بشنو ناتہہ از براہمہ کوکنی وکیل ساہو راجہ را باتفاق شنکراجی
ملہار سرکردہ جمعیت پنجاہ ہزار سوار کردہ ہمراہ گرفت و در اندک ایام ہر دو را بعد
عزل محمد فرخ سیر و اجلاس رفیع الدرجات رخصت دکن دادہ تعیین عالم علیخان نمود
آمدیم بر احوال ساہو راجہ آن اقبال مند ازلی ہمراہ پدر باسیری آمدہ در حضور
عالمگیر بادشاہ آمد منظور نظر بادشاہ گشت بادشاہ نظر بکم عمری او از سر خونش گذشتہ
ہمت بتربیت او گماشتہ متصل بارگاہ عام در گلال بار فرود آورد و منصب ہفت ہزاری
ہفت ہزار سوار و خطاب راجہ سرفراز فرمودہ و بعد چندے حسب التماس ذوالفقار خان
تفویضش گردید و در ہمان نزدیکی انتقال پادشاہ رو داد آن بلند بخت بر چار بالش
راج نشستہ سرداران مرہٹہ و اسلام را با خود گرویدہ ساخت و برہبری عقل خداداد
کاروبار ریاست خود بہ ہشت کس کہ آنہا را اشت پردہان یعنی ہشت وزیر گویند
سپردہ بفکر شد و بر مسند عشرت و نشاط و عیش و انبساط تمکن گزیدہ و غاشیہ اطاعت
سلطنت بر دوش کشیدہ فراغت تمام گزید از انجا کہ ستارۂ اقبال او در ترقی بود
ہجوم انقلاب و اختلال سلطنت روز بروز بالیدن گرفت اول حال عالمگیر بادشاہ
رخت بسرای خاموشان کشید و ثانیاً شاہزادہ محمد اعظم شاہ با کوکبہ سلطنت و ارکان
دولت از دکن سمت دار الخلافت دہلی شتافت و با بہادر شاہ برادر خود کہ از لاہور
بقصد مقابلہ رسیدہ در سواد جاجو دہ کروہی اکبرآباد نبرد آراستہ کشتہ گردید ثالثاً
بہادر شاہ بتالیف امرای دکن قدم در دکن گذاشتہ کامبخش برادر دیگر خود را۔

که رونق افزای حیدرآباد بود و در سواد قلعه گولکنده جنگ کرده زخمی شد و دستگیر گردید
و درمیان اوان سند دیسمکهی می شد و تا سر سید ده روپیه از حصه رعایا پادشاه مرحمت فرمود
را بگا امیر الامرا ذوالفقار خان که حامی ساهو راجه بود بصوبه‌دار دکن شقه داؤد خان پنی
نائب گذاشت و داؤد خان را نظر بحراست رعایا و خود داری خاطرداری مرهته مقدم شد
تا آنکه ارتحال بهادر شاه رو نمود و بهرج مرج تمام در سلطنت راه یافت و درمیان شاه و
وزیر با شطرنج تناقض گسترده گردید چون علیخان در دکن آمد با داؤد خان جنگیده
از راگذشت و با ساهو راجه موافقت بهم رسانده سند چهارم حصه محاصل ملکی سپرد و دیسمکهی نیز
بهر خود تسلیم نمود و فوجی از و همراه گرفت موافقت دوره ملکی موجب ترقی اقبال ساهو راجه
شد او بخاطرجمعی تمام در انتظام ملک پرداخت چه خس و خار دکن از توجه عالمگیر بادشاه
برفت و در رب آمده بود و از سلطانات و زمینداران با اقتدار نامی نماند که خار را هر دو در دل باشد
راجه ساهو تخلیه ملک از صاحبان فوج و اختلال سلطنت اسلام بنا بر نفاق امیران غنیمت
دانسته بفراغ خاطر قدم در پیش نهاد یکسرانی گذاشت و در هر پرگنه دو نائب مستقل یکی
مکاسادار که تحصیل زر چوتهه کند و دوم سر دیسمکهه که وجه رسوم آن وصول نماید مقرر کرد و اقربای
خود را تقویت تمام بخشید پرسوجی را به ملک کرناتک و برار مامور کرد و داماجی گایکوار را
رفیق ساخته بگجرات فرستاد کانهوجی درانوجی و سیتاجی بهر سه برادر از برادران پرسوجی
در کرناتک حاکم گشتند و پرسوجی را دیباجی نام فرزند شد و از و رگهوجی متولد گردید و او
چهار پسر یادگار گذاشت جانوجی مودهاجی ساباجی بنباجی اولین یعنی جانوجی بر حکومت
برار جلوه گر شد الحاصل ساهو راجه آسوده حال فارغبال زندگانی بانصرام رسانید گویند
سخت ترانی در انجام کار بود و بهر جا زن جمیله از رعایا و سپاهی می شنید بزور در طلبیده
مباشرت نموده سر میدا و اکثر اوقات بخانه کسانیکه زن شکیل می یافت خود رفته و ار تانشرا
بعنف و تعدی بدر کرده شب با مساند روزی خبر یافت که سپاهی زن زیبا دارد و از زنان

محتاله پیغام وصال فرستاد آن زن عصمت سرشت شوهر خود را ازین ماجرا اطلاع داد
شوهرش اشاره کرد که بمکر و حیله و رفق و مدارا تنها در خانه طلب نماید و خود به شهرت سفر اسباب
برآورده مردانه کوچ نمود و شب تنها بخانه آمده متواری نشست تا آنکه ساهو راجه تنها با یکی
خدمتگار و دو سه جوان چوکی وقت شب موافق وعده بخانه سپاهی آمده و بساط عشرت
گستر و جوانان را بر دروازه بمحافظت قایم داشته خدمتگار را بطلب شراب و غیره وا نموده
فرستاد و زن عفت مآب موافق ایمای شوهر ساهو راجه را از جام پیاپی شراب
مدهوش نموده شوهر را اطلاع گردانید شوهرش از کمین گاه برجسته دروازه خانه اندرون
ساخته دست و پای آن مخمور بیسامان بسته با ستونی بند کرده و پاس ننگ منظور داشته
قتل نکرد اما کچه ریگ را در مقعدش خالی نموده در دهن زده بی باقیله و رکیه انداخته برخاسته
افروخت و آن را همان رسته در خانه گذاشته از راه دیگر مع زن خود روان گشت
و مفقود الخبر گردید چوکیداران بگمان اینکه راجه مشغول عیش اند بی فکر نگاهبانی آن مکان میکردند
تا آنکه صبح شد و آفتاب بلندی نورافشان ساخت چون دیر بسیار ملحوظ گردید دروازه را
اندرون آمدند و ساهو راجه را نیم جان گرفتار این حالت دیدند مخفی در پالکی انداخته بخانه
آوردند و در سرانجام معالجه این حرکت شدند آخر از و نشانی نیافتند و ساهو راجه از شدت
یا بالم ضرب کچه در میان دو سه روز قضا کرد و رفقا در اخفای این امر کوشیده به شهرت
رسانیدند تاریخ وفاتش در ۱۱۶۳ هجری یکهزار و یکصد و شصت و سه هجری نوشته اند
ساهو راجه لاولد بود و نام راجه نبیره راجا رام خلف سیواجی را لب مرداری بر داشتند و
در ستاره که دار الاماره مرهته است مسند نشین ساخته بند و بست آنجا بقبضه خود آوردند
چنانچه تا حال همان خاندان و تناسل راجه است مذکور است در احوال تفصیل اولاد ایشان
اطلاع نیست مگر نام تو نگی باقی و کار سپاهی به دیوان بسم ظاهر از غفلت و غیره از آنجا مستقل
چون انقراض دولت مرهته از ساهو راجه شد دیگر بسر راجه که همه ابتدا نوکر پیشوا اند

بودند و بعد ازان دامن دولت آصفیه بدست آوردند و تا حال اولاد آنها فرزندش از خاندان
دارند لقلم چی آرم تا نام آنها نیز بصفحهٔ روزگار بطفیل احوال مرهٹه ثبت باشد راجه
چندرسین جادو پدرش دهناجی جادو از سرداران معتبر همراهی سنبهاجی بهوسله
بود همواره با افواج بسیار تاخت و تاراج ملک می پرداخت بعد وفات ساهو راجه بنوکری
بادشاهی امتیاز یافته بهالکی وغیره محالات صوبه بیدر در اقطاع او مقرر گشت با چهار هزار سوار
نوکری میکرد و در تعلقه پنج محاله که در جاگیرش بود سه کروه سکشنا بالای کوه قلعه مختصر
ساخته بچندرگده موسوم نموده آصفجاه مغفرت آب پاس او بسیار میکرد و نمیگویند وقتیکه
باجی راو با نواب مغفرت آب بعد محاربه بمصالحه شد و طی چند قرار داد از جمله شرایط صلح
این هم بود که دهناجی جادو بخانه اش ماهانه قدر سیه نماید نواب برای پذیرایی این امر
خود بخانه دهناجی جادو تشریف برده اظهار باجی راو بر زبان آورد دهناجی گفت نام برده
از او نا نوکران این کس بود و گاهی اتفاق نکرده که بخانه اش رفته باشم نواب فرمود
تشریف بردن آقایان بخانه ملازمان و چاکران موجب سقوط سرداری نیست بلکه باعث افزایش
آبروی ملازمان خود است و ما این شیوه اکثر داریم و نوکران را می نوازیم امتثال دهناجی
جادو بر طبق فرمود نواب بخانه باجی راو رفت باجی راو چهار کروه پیاده باستقبال شتافت
کنج پالکی گرفته بمهمان سرا برد تا دیر دست بسته پیش او استاده ماند خوشا حوصله باجی راو که
بر خود غلط نشد و نسبت تمکین دهناجی جادو که تنزل نگشت هرگاه نواب بخانه باجی راو تشریف
ملاقات میرفت دهناجی جادو همراه سواری بوده وقت فرود آمدن باجوق خود طرفه بیر فیل مستقل
قیام میداشت الی اصل هجری یکهزار و یکصد و پنجاه و شش هجری پس از فوت او پسرش راجه
رامچندر بجای او قرار یافته بمنصب هفت هزاری و خطاب مهاراجه سر افتخار برافراشت -
اکثر ازنا درستی در خانه او دو سپاه طلب خواه بوده در عمل صلابت جنگ بنا بر بی رشدی
او اکثر محالاتش بضبط درآمده باز بتقریبی بحال شد گاهی بنوکری میرسید و گاهی بتغافل

میکرد در ایام ولی عهدی نظام الدوله آصفجاه که لشکر اسلام در ملک مرهته در آمده بود و
هر روز ستیز و آویز بود با آنها در ساخته شبی با جمعی برخاسته رفت چون متلون مزاج بود
در قباحت فهمی اصلا نداشت پیش آنها هم ساقط الاعتبار گشته بعد چندی در دولت آباد مختفی
گردید و بوساطت بعضی از اختیار یافته بصفح جرایم ندامت گویان پیش نظام الدوله آصفجاه
آمد و بحالی منصب و جاگیر بدستور سابق مورد عاطفت شد چون آخرها از حرکات نامناسب
سر زده اطمینان از میان رفت آصفجاه او را نظر بند فرموده در قلعه گولکنده محبوس ساخت
در آنجا درگذشت و پسرانش باقی ماندند بجاگیر قلیل از محالات ارکی بسر می بردند [illegible]
حالا نام و نشانی از آنها یافته نمی شود راجه سلطان جی از قوم مرهته ملقب به نبالکر
سنباجی نایک نبیره ونگ پال که از اعاظم زمینداران دکن است ابتدا نوکری راجه ساهو
می پرداخت و سر لشکری او معروف بود در عهد نظام الملک آصفجاه اختیار نوکری گرفته منصب
هفت هزاری و [illegible] سرکار بیر را با بعضی محالات سرکار فتح آباد بصدد تجبیه بنیاد
در پرگنه حویلی پاتهری صوبه محمد آباد [illegible] با سه هزار سوار نوکری میکرد سالی که نواب
مذکور برحمت حق پیوست بفاصله یک ماه سال هزار و یکصد و شصت و یک هجری او هم فوت نمود
پس از آن ناصر جنگ شهید در ایامی که عزیمت پهلچری نموده قریب بسکنش رسید جنوجی
پسر او با فوج خوب برآمده در کنار لشکر اسلام خیمه زد ناصر جنگ مراعات سرداری او نموده
اول بمرسم تعزیت بمنزل گاه او شتافت و بیافتن منصب و خطاب ابوی و تقرر محالات
در جاگیر گلشن آرزوی او سرسبز شد در عهد صلابت جنگ لفظ [illegible] بنام او افزود
در سنه هجری هزار و یکصد و هشتاد و دو [illegible] به هستی سرا در شد پسر صغیری که ازو مانده بود
جانشین او بسرداری چهره برافروخت الا چون پایه و پیشه درمیان نبود و بست محالات
و رسیدن نوکری هیچ صورت نبست لهذا بعد یک دو سال قلیلی از جاگیر بر وگذاشته [illegible]
بضبط در آمد چون پسر مذکور که [illegible] نام داشت قریب بشباب رسید محالات دیگر از [illegible]

شرائط تنخواه یافت جوان خوش شد و بود در عین جوانی ناکام از زندگانی رفت راجه بیربهادر
پسر بهروجی سرکرده فرقه‌ایست از قوم دهنگر نیاکانش در نواح ناکوندی که به کنار دریای
تنگ بهدرا واقع است و سابقا مکان نشست راجه بود توطن داشتند و بهروجی از آنجا برآمده
در دیهات قریب بلده بیجاپور سکونت ورزید نه بهروجی در عمل نظام الملک آصفجاه بمنصب لایق
و تعلقداری پرگنه پالم صوبه بیدر بسر فرازی یافت شبگری می پرداخت چون درگذشت اکابر
پسر کلانش بجای او تقرر پذیرفت و رفته رفته بمنصب هفت هزاری و خطاب راجه بیربهادر
وافزونی اقطاع چهره عزت برافروخت سال هزار و یکصد و نود هجری بعدم سرا شتافت
با زبان فارسی آشنائی داشت و در فن گیت و دوهره که عبارت از کلام موزون زبان
مردم مابین گنگا و جمنا ماهر بود و مشقها می‌کرد راقم سطور با وی ربط خاصی داشت پسر
از و پسرش سد رام و برادر زادهایش جاگیرات را بتقسیم یافته سررشته لازم بنگی سرکار
داشتند حالا با احوال آنها اطلاع نیست مهاراو جانوجی جسونت نبالکر
پسر راو رنبهاجی است که در عهد خلد مکان بمنصب عمده و تعیناتی دکن سرفرازی داشت و چون
با پسران راجه ساهو بهوسله مکرر سر جنگ بار سانیده بود آنها بعد قرار یافتن صلح با هم مکین علیخان
شکایت او بمیان آوردند او بخاطر داشت آنها او را بعد از مقید ساخت و در ایامی که نظام
آصفجاه از مالوا اراده دکن پیش گرفته عبور نربدا نمود حسب درخواست محمد انور خان رهائی
یافت بکمک برهانپور تعیین شد او که آبله در جگر داشت بر سالت محمد غیاث خان با نواب
مذکور رسانیده ملاقات پیوست و در جنگ عالم علیخان و مبارز خان عماد الملک مصدر
خدمت گردیده بمنصب هفت هزاری و هفت هزار سوار بلند مرتبه گشته بعد فوت او نامبرده
بمنصب دو رهور و تقرر محالات ارث و بقبول علم اعتبار برافراشت سلیقه جاگیرداری خوب
داشت بآبادی اقطاع پرداخته فوج شایسته فراهم آورده و در معارک رایت بهادری
از آنجا که سیر منظور بود واسطه جواب و سوال سران مرهته دکن می‌شد در عمل ناصر جنگ

بخطاب حیونت ناموری اندوخت و درخطاب بہوچری با فوجی [illegible] ولایت شناسی
گردید اگرچہ دران سیہ قرصہ نامی مقتول شدن از بنام ناسپردہ ہم افتاد و سال ہزار و یکصد
و ہفتاد و ششم ہجری باد از عدم شناخت پسر کلانش را حیونت کہ آثار رشادت از چہرہ او
لائح بود درعین حیات او درگذشت الحال پسر کوچکش مہارا و و راؤ رنبہا پسر حیونت
[illegible] ارث سجاگیر او کامیاب گشتہ بنوکری سرکار می پردازد راؤ رنبہا سے کور
جوانی است خوش شیر و جوانمرد باہمت و دولتش درین ایام کہ خزانہ سرداران قدیمی است
آب و رنگی دیگر دارد چون بتقریب تسوید این اوراق تحقیقات قوم بنجارا کہ رسد رسان
بلاد و عساکر است اتفاق افتاد و نظر بتازگی سخن اینجا مسطور اند کہ خالی از معلومات نیست ـ
قوم بنجارا این گروہ را دو فریق است یکے را بہوگیا و دومین را بہرتیا گویند بہوگیا بست
ہفت یا ہشت قسم دارد و ہر قسمے صاحب گاوان بسیار و این قوم در آفاق گردی و آذوقہ
رسانی بلاد و عساکر بہرسمت کہ قصد نماید بے نظیر است و سوائے آنہا کسے متکفل این امر
نمی شود و بموجب قول سردار فوج آمدہ شد و فراہمی گاوان دارند و ہر فریق صاحب طبل و
نشان و علم و زبان اینہا نیز صاحب سلاح می باشند و فرود گاہ و بود و باش اینہا را
مکان معین نسبت زن و فرزند و سامان خانہ داری ہمراہ دارند و شبانہ در بادیہ لق و دق
آب و گاہ دیدہ فرود می آیند و ہراس از جانوران درندہ و رہزنان و دزدان دارند و گاوان اینہا را
شیر ضایع میکنند گویند از قوت سحر دہان شیر و افعی و دست دزد و رہزن بند سازند بلکہ
زنگولہ گردن گاوے کہ مقدم گاوان دیگر می باشد از سحر تعبیہ کنند کہ ہر جا صدائے آن
میرسد دہان موذیات بند میشود و فریق دیگر کہ باسم بہرتیہ است اگرچہ تمام شیوہ مذکورہ
دارد و اقسام آنہا پنجاہ و دو یا ہشتاد بجز ضلع مخصوص خود بجائے دور دست نمی روند ـ
در نواح اورنگ آباد و پونہ وغیرہ فریق بہرتیہ سایر و دایر و از مالوا و کوکن و خاندیس و
نواح دیگر غلہ رسان و فریق بہرتیہ در صوبہ حیدرآباد تا ضلع ناگپور و برار و کنار کشنا

نکالو می نمایند نام سردار قوم بهوگیا بهنگی رنبنگی است و نام سردار قوم بهرتیا لچهمن اگرچه
اینها در سلف گذشته اند اما در اولاد آنها هر که پیدا میشود تا زده سازش اجداد خود است
پیشداره گاوان اینها بر وقت تالکوت بهر سه دمنات است تیا بین هر دو قوم بنابر قطع نور ریگا
با هرکت میرحوم قومیت دست میدهد و عند الضرورت سر یکجا بلشکر هم میشوند و جنگها می کنند
چنانچه که نواب آصف جاه ثانی متصل دهارور و در نبرد مرهته فی الجمله مغلوب کم دیدند و مرهته
خواستند خود را تا فیل خاصه رسانند بنجارهای بهنگی گاوان خود را که قریب پنجاه هزار گاو
پیرامن نیا رو دیگر در پیش فیل خاصه کرده حصار مضبوط شد و چپقلش مردانه بعمل آورد
که رسائی فوج مرهته تا فیل نشد و فیما بین هر دو فریق شادی کتخدائی میشود اما رسم کتخدائی
طرفه دارند که هر کسی خواهش زوجه داشته باشد تن تنها در جوق فریق هم چشم برود و خود
خواستگار سه نماید آنها او را مانند جان داشته بسر انجام شادی پرداخته وادنی موافق مقدور
داده رخصت سازند بعد ازان او مختار است که در قوم خود رسیده ضیافت قوم کند اما
صاحبان دختر شریک او نمی باشند و مادر و پدر شوهر شادی فرزند خود نمی بینند زنان هر دو
قوم زیور سنگین از برنج در پا و دست دارند و جوڑه عاج از پنجه تا بغل می پوشند بلکه دختر
نو کدخدا نگاهشته سجر و چند تا چوره آویزان سازند معنی لفظ بهوگیا موافق قیاس بدو وجه
معلوم میشود یکی اینکه بهو بمعنی زمین است و گیا بمعنی کننده کر دن یعنی تمام زمین را طے
می کنند دوم اینکه بهوگیا لفظ مرکب بمعنی گرسنه است یعنی از گرسنگی جابجا میگردد و معنی
بهرتیا اینکه بار کننده است احوال سطرے چند در احوال **رفقاے سیواجی بهوسله**
می طرازد که سرداران قدیم این فریق در ابتدا دهناجی جادو و سنتاجی گهورپڑه است
که همواره فوج کشی ها میکردند و بتاخت و تاراج ملک می پرداختند احوال اولین بالا مستقل
ذکر یافت و همین را که علم نخوت می افراخت پیش ازین ما پسر سنبها گفته زوجه او که هنوز کسے
پسر خورد سال خود کار فرما بود و دهناجی وغیره کشتند پسرش را از گهورپڑه چند سر بعبارت

بجای پدری می پرداخت وازوہم نامور تر گردید اولاد و اقوام ہریکی در دکن موجود اند
از سرداران مذکور دہباریہ اند کہ در ملک گجرات درآمدہ اکثر صوبۂ مذکور را بتصرف
آوردند دیگر از سرداران رگھوجی بہوسلہ است کہ با راجہ مذکور نسبت ہم قومی نیز داشت
صوبہ برار متعلق او بود و ملک دیوگڈہ و چانداہ نیز بدست آوردہ از راہ گنگ بملک بنگالہ
رفت و عیوض چوتھہ آنجا صوبہ اوڈیسہ گرفت بعد فوت او جانوجی پسر کلانش بجای او نشست
چون فوت نمود چندی میان برادرانش نزاع بود آخر مودھوجی بن رگھوجی مقرر گشت
و از سند تعلقہ بنام پسر خود رگھوجی حاصل کرد دیگر از ہمراہان او مرارراو گھورپڑہ است
کہ تعلقہ وارسرا وغیرہ محالات صوبہ بیجاپور بود و ناحیہ بسرکردگی را در قلعہ گیتی وغیرہ محالات
بسیاری در تصرف داشت حیدرعلیخان مطابق سنہ ہزار و صد و نودم در قلعہ مذکور محصور
نمودہ دستگیر ساخت و در قید او بعدم خانہ نہاد و سرداران جز از اندازہ تحریر بیرون -
مخفی نماند کہ از تاریخ مرہٹی تا احوال ساہو راجہ ترجمہ نمودہ شد و بعد از ان ورقی چند مشعر
بر احوال سرداران کہ از راقم سطور ربط مودتی داشتند و ملاقاتہا فیمابین می شد تا اینجا
از خود گذارش یافت حالا تتمہ احوال بنابر تتمیم کلام برسم اجمال می نگاریم زیرا کہ کیفیت
تفصیلی این گروہ در تواریخ اسلامی مثل تاریخ خافیخان و خزانہ عامرہ و مآثر آصفی کہ از تالیف
محرر است بشرح و بسط تمام مندرج و بعضی سوانح کہ بعد اتمام کتاب مذکور بدریافت رسید
نیز شمہ بنوک قلم می آرم -

آغاز کیفیت مداخلت براہمہ کوکنی در دولت مرہٹہ بہوسلہ و برکنار گذاشتن آنہا را فقط بنام نوکری

ناقلان صادق القول می آرند کہ بالاجی بن بشناتہہ کہ نامش در احوال ساہو راجہ ذکر یافت

اول حال در بلاد دهان دهنا جی جادو سینا پتی منخرط بود و چون جوهر لیاقت و کاردانی داشت
رشد پی بهم رسانده قدم در سوال بهچاپ اسو پیشیه گذاشت و از طرف راجه ساهو بعهده وکالت
در خدمت امیر الامرا حسین علیخان پیوست و وقتیکه امیر الامرا عالم علیخان برادر زاده خود را
بصوبه داری دکن گذاشته حسب الطلب عبد الله خان قصد شاهجهان آباد کرد بالاجی مذکور
به سرکردگی پنجاه هزار سوار شقیقه همراهی امیر الامرا گزیده و باجی راو پسرش که بلند طالع -
صاحب اقبال بود واکثر همراه دهنا جی جادو می بود نیز بساهو راجه آمد و شد میداشت و به صوبه
خطابات و منصب ... در همین ایام افواج متعینه شاه جهان آباد که بسرکردگی
بالاجی در صوبه بود و باتفاق سکر ای ملهار که از پیشگاه امیر الامرا صاحب اختیار دکن شده
مراجعت بدکن نموده و تعیین عالم علیخان گردید عالم علیخان را غیر از نام نماند و حکم بالاجی
پیشواییه لشکر ای ملهار شد تا آنکه صوبه داری مالوه از پیشگاه فردوس آرامگاه محمد شاه
بگیرده بهادر که از قوم ناگر بود مقرر گشت و او در سنه یکهزار و یکصد و سی و نه هجری آمده داخل عمل
گردید راجه ساهو باجی راو را به تصحیح همراه داده بمالوه فرستاد و او بر گردهر بهادر مظفر گردید
گردهر بهادر جنگ کرده مقتول شد باجی راو سالم و غانم خود را پیش راجه ساهو رساند چون
از او درین مهم تردد شایسته بظهور رسیده بود مشمول عواطف راجه گشت درین اثنا
سری پت نامی سرکرده هشت کس پردهان وفات یافت راجه ساهو باجی راو را اهل
دیده خدمت سری پت متوفی باو فرمود و بعنایت سکه کتاره سرفرازی بخشیده بمنصب پیشوائی
و سرهنگی هشت پردهان نواخت و چون او از قوم برهمه کوکنی بود و برهمن را در زبان هند
پندت گویند به پندت پردهان شهرت گرفت سکه کتاره عبارت است از تنکه مهر و نقره را
در کیسه پارچه داشته بگوشه رومال بسته بر کتاره گذارند و کسی را که سرفراز میفرمایند
عنایت میکنند تا بجائی قلمدان وزارت باشد اما اصل باجی راو براین خدمت عظمی
سرفراز گشته کلاه گوشه افتخار به فلک رساند و چاچی برادر خورد او نیز بعهده امارت رسید

هر دو برادر در انتظام ممالک بجان کوشیدند و در انفتاح قلعجات و رفت و روب
خاشاک فتنه و فساد داد جسارت و جلادت دادند از انجاکه نیر اقبال بر اوج
هر جاکه روی آورند فتح و دولت استقبال می نمود و بجز نیکنامی و عز این حال
نمی شد - باجی راو دکن را از مفسده پاک ساخته و بانتظام واقعی پرداخته با هشتاد
هزار سوار و توپخانه آتشبار و پیاده هاے بسیار باتفاق چماجی برادر جانب هندوستان
رخت کشید اول نواح اوجین را دستخوش غارت نمود و بر صوبه مالوا متصرف گشته
از پیشگاه خلافت مظفر خان بهادر برادر امیر الامرا صمصام الدوله مامور بمقابله و تنبیه او
شده تا بسرونج رسید - باجی راو مصلحت در جنگ ندیده عطف عنان جانب دکن
نمود و باز در سال یکهزار و یکصد و چهل و هفت هجری قاصد هندوستان گشت
قمر الدین خان وزیر و امیر الامرا از حضور بادشاه بتادیب او تعین گشته سی کروه
مفاصله فیمابین گذاشته در ملک مالوا در آمدند - باجی راو نیز بمقابله هر دو امیر کبیر
دو جوق کرد یکے را بسرداری پیلاجی جادو بمقابله وزیر الممالک فرستاد و سه چهار بار
جنگ واقع شد و جوق دیگر را بسرداری هولکر در مقابله امیر الامرا گماشت - امیر الامرا
بزعم اعتماد الدوله طرح صلح انداخت و لبعد صلح هر دو امیر عالیشان معاودت نموده
داخل دار الخلافت شدند و لبعد یکسال امیر الامرا موافق درخواست راجه جیسنگه سوائی
سند صوبه داری مالوه و گجرات از پیشگاه بادشاه بنام باجی راو فرستاده مرهون
احسان خود ساخت - باجی راو از سند و لبست صوبه هاے مذکور مفرغ شده
لبعد تاراجی راج سندا و ر پیلاجی را حکم کرد که در انتربید که ملکیست ما بین گنگ و
جمنا رفته شورش انداز و واز دریاے جمنا گذشته با بیابان الکه که متصل
اکبرآباد مخیم دارد آویزد - چون فریقین مقابل شدند بحسب اتفاق شکست
بر لشکر مرهٹه افتاد و پیلاجی گریخته بحالت تباه بباجی راو پیوست باجی راو

درخشم آمده بکوچهای متواتر برسم یلغار درشبانه روزی مسافت هفتاد کروه
طی کرد و میله کالکا که هفت کروه دهلی مجتمع بود بتاراج آورد - قریب بود که بر ساکنان
شهر دست اندازد بارے امرای بادشاهی توفیق مدافعت یافته کوس جنگ
نواختند و نبرد مردانه گرفتند دو سه هزار آدم بیکار رقص بسمل نمودند - باجی راؤ
عنان معاودت همان زمان تافت و از روسای هند هر کس را که مغلوب یافت
بار اطاعت و مالگزاری بصیغه چوتهه دهی بر گردنش گذاشت بعد ازانکه آبادی پونه
بفر وجود باجی راو زینت بخش جهان شد - ایلچیان راجه جی سنگه سوای والی جی پور
پیش باجی راو رسیده طالب معاونت گشتند و ادای مبلغ وجه تعلقداری که
عبارت از خرج روزمره سپاه باشد بر ذمه خود قبول کردند - بنابران باجی راو
که بسرگردگی پیشوا مخاطب شده بود رانوجی سیندهیه را که خاک بر داشته او بود -
مع ملهار راو هولکر و اوداجی پنوار بفوجی شایسته و جرار ماذون ساخت و آنها با مردم
در ملک راجپوتانه رسیده رسم امداد بعمل آوردند - همین که خرخشه راجه بخت سنگه
راتهور که مصدر اینهمه شورش و فساد شده رفع گشت و غبار فتنه برخاسته فرو نشست
سپاه دکن قصد مراجعت داشت که ستر سال مرزبان چهتر پور که دران سال محمد خان
بنگش بر طبق حکم اقدس در پی تخریب او شده در استیصال می کوشید ملتجی
گردید - فوج دکن بیکبارگی تمام متوجه آن سمت شد و بوضع معمولی خود از بند کردن
رسد لشکریان و تاخت و تاراج خانه کوچ را عاجز و زبون کردند و نوعی تنگ گرفتند
که آن سردار عمده سرکش بیکس عنان معاودت بدیار خود پیچید - راجه سرداران فوج
را بعطیه گرانمند داده شاد کام مرخص کرد - چون آنها پیش باجی راو رسیدند
باجی راو در جلدوی این ترددات هولکر را اندور و رانوجی را اوجین داد - درین
اثنا خبر رسید که نواب نظام الملک آصفجاه از پیشگاه خلافت سند صوبه داری مالوه

حاصل کرده بیرسد بنابرین باجی راو از مستقر خود کوچیده بر بهوپال علم زد و در انجا تلافی
عساکرین رو داد سرگرم جنگ و جدال بودند و هنوز مقدمه یکسو نشده بود که هنگامه آمد آمد نادر شاه
در هندوستان گرم گردید - نواب با باجی راو مصالحه نمود و ناصر جنگ خلف خود را در
اورنگ آباد نائب گذاشته خود بجناح استعجال جانب شاهجهان آباد شتافت
باجی راو بعد رفع مجمله نادرشاه پله اسلام ضعیف دیده با ناصر جنگ آویزش بنیاد نهاد
و بجمعیت پنجاه هزار سوار جرار در ظاهر بلده اورنگ آباد سیاستی نمود ناصر جنگ با ده هزار
سوار مقابل شد و بتائید الٰهی در جنگ غالب آمده اراده تاخت پونه کرد لاعلاج
باجی راو بصلح پرداخته بملاقات وے آمد و سرکار هندیه جاگیر یافته بمالوه
راهی گشت و در سال یکهزار و یکصد و پنجاه و سوم هجری برکنار نربدا غریق بحر فنا گشت
بالاجی راو ولد بزرگش که نانا لقب داشت مسندنشین ایالت پدر گردید -

تسلط بالاجی او پسر باجی راو ابن بالاجی بن بشناته مذکور

چون منصب پنڈت پردهانی بعد انتقال پدر به بالاجی راو قرار یافت و از پیشگاه راجه
ساهو بعطای خلعت پیشوائی معزز و مباهی شد چماجی عم خود را بدستور و آئین
جد و آبا مسلم داشته قوانین راج را زیب و زینت بخشید و در رضا جوئی خالق
وامنیت و آسودگی خلائق کوشیده قدم متین تر از پدر گذاشت و در سالیکه
آصفجاه از حضور رسیده رونق افزای برهانپور بود شرف ملازمت دریافته
رخصت مالوه گرفت و آصفجاه رتق و فتق صوبجات دکن گشت و تا ایام حیات
نواب موصوف که هشت سال بود از راجه ساهو نقشه جنگ و صلح کی در سر نیامد
و بعد وفات نواب پسرش ناصر جنگ قریب دو نیم سال مصالحه بحال داشت
چون ناصر جنگ جانب آرکاٹ شهید شد و راجه ساهو هم درهمان سنه یکهزار و

یکصد و شصت و سه هجری رو بکتم عدم نهاد نظر بر آنکه اورا فرزند نبود ارکان
دولت راجه رام رشته که بالا ذکر یافت جانشین ساخته چون نقیبه کامل و
بهرهٔ وافی از ریاست و سرداری نداشت سرانجام تمامی مهام و انجاح مرام
طبقه انام را در قبضهٔ امرای عظام گذاشته خودرا وجود معطل پنداشت در بعضی صورت
مقدمه بالاجی راو بیشتر از بیشتر رونق و بهار دیگر گرفت و آنچه بود و بالا شد بمزید کیاست
و رسائی فهم و فراست و دانائی مرجع کل گشت تا آنکه قلعه ستاره برای بود و باش
راجه که غیر از نام و لیس بردن اختیار نداشت مقرر شد و پونه را که از انجا سه منزل واقع
است مستقر دولت خود تجویز کرد و خرابیهای خانهٔ آصفجاه بعد شهادت نواب شهید
و بلده اورنگ آباد لشکر کشید و از رکن الدوله ناظم آنجا پانزده لک روپیه پیشکش
گرفت و برگشت از سوانح سال یکهزار و یکصد و شصت و چهار هجری آنست که چون
از اقطاع هندوستان در عهد سلطنت احمد شاه منصور علیخان صفدر جنگ بر سر احمد خان
و غضنفر لشکرکشی نمود و نوایر جنگ و جدل با بهادر گر مشتعل گردید افغانان با وصف جمعیت
قلیل دست از جان شسته تیغ دو دستی زدند و در اول محاربه غالب آمده اگرچه نول رای
نایب صوبه را که در تهور و فراست و عدل و ریاست مستثنای وقت بود بجان کشتند
اما در جنگ دویم که وزیر الممالک صفدر جنگ خود مقابله کرد شکست درست خورد از دو
این صورت وزیر تدبیری کرد که فوج از دکن طلبیده دمار از روزگار این مردم برآورد
چنانچه راجه جگل کشور و راجه لچهمی نراین وکلای خود را فرستاد. بالاجی راو جی آپا لیسر
رانوجی سندهیه را بعطای زری مبلغه که مرتبه عالی است معزز نموده مع ملهار راو
هولکر با افواج وافر رخصت ساخت سرداران مذکور قطع مراحل و طی منازل نموده از
صفدر جنگ ملاقی شدند و سی و پنجهزار روپیه یومیه سرداران مذکور مقرر گردید اول
دکهنیان از دریای جمنا عبور کرده شادلخان افغان را که از طرف احمد خان فوجدار

اول جالیسر بود تا گھاٹ رسخت نموده هزیمت دادند و بسیاری قوم افاغنه را کشته
و دستگیر ساختند غنایم فراوان بدست آوردند و تمام ملک را تاخت و تاراج نموده
اموال لکوک گرفتند و تا فرخ آباد و میٹو وغیره پامال سمند حوادث و نکال نمودند
بعد ازان هرچند باتفاق وزیر و سورجمل جاٹ دفعات محاربات و مقابلات
مردانه کردند و هم احمد خان و سعد الله خان وغیره بجای خود دم از سر بکف گذشته
زده حتی المقدور در امور جنگ قصور نکردند لیکن آخر کار جماعه افاغنه از کثرت
اعدا طاقت مقاومت در خود نیافته شکست فاحش خوردند و در کوه کماؤن خزیده
محصور شدند حتی که در انجا بسبب مخالفت آب و هوا و نبودن سر[illegible]
هزارها مردم راه عدم گرفتند. چون عرصه جنگ بدرازی انجامید و موسم
موسم برسات در ملک افاغنه بطور رهاولی گذرانید وزیر سرداران دکن را
در جلدوی اینهمه محنت کشی ها و جانفشانیها ملکی از حدود کویل و جالیسر و میٹو و
فرخ آباد تا کوڑه جهان آباد مرحمت ساخت. احمد خان چاره و ناچار تن بمتابعت داده
بوسیله جی آپا و هولکر بمصالحت پرداخت وزیر الممالک فرخ آباد و میٹو وغیره
ملک شانزده لک روپیه با احمد خان دادن قبول کرده باقی را بصیغه مالگذاری
سپرد و نعل بندی ازان بمرهٹه مقرر نموده معاودت بصوبه خود کرد و بعد ازان
در سال یکهزار و یکصد و هفتاد و بالاجی راو جمعی کثیر فراهم نموده بعزم پیکار در نواح
اورنگ آباد رسید آصفجاه ثانی ادام الله اقباله که حالا در دکن رونق افزا اند بمحاربه پیش
آمده باسی کروهی از جای خود بیشتر رفت آخر الامر ملک بست و هفت لک روپیه
بطریق جاگیر تواضع نموده صلح کرد گویند دران آوان رام و رسم امرایان هندوستان
از جبن و خباثت طینت چنان مقرر شده بود که هرگاه مهمی صعب در پیش می آمد یا
مشکلی واقع می شد از نبودن حوصله و عدم سرانجام مهام مشکله خود را هیچکاره

میبدانستند و اقرار بجرأت و مردانگی سرداران دکن نموده التجامی آوردند و رونق
کار خود باستمداد آنها می جستند چنانچه عماد الملک غازی الدینخان نبیره آصفجاه
مرحوم بنا بر ناخوشی نجیب الدوله عالمگیر ثانی رگھناتھ راو برادر اعیانی بالاجی راو
و ملہار راو ہولکر را در سنه ۱۱۷۱ یکهزار و یکصد و هفتاد و یک بمبالغه و بلغ مبالغ طلب
داشته دور شاہجہان آباد را فرو گرفت و عالمگیر ثانی و نجیب الدوله در قلعه
محصور شدند۔ چنانچه یکماه و پانزده روز جنگ توپ و تفنگ شروع ماند آخر ملہار راو
واسطه صلح گشته نجیب الدوله را که از رشوت خوبے یافته بود بحرمت و آبرو و تمامے
اسباب و اشیاے او از قلعه بر آورده نزدیک خیمه خود فرود آورد و صباح آن بسہارنپور
و غیره ملک متعلقه اش که آن روے جمنا بود رخصت نمود بعد ازان عماد الملک با پادشاه
آنچه کرد بر کتابه روزگار ثبت است۔ چون سداشیو راو عرف بہاؤ عم زاده
بالاجی راو سلطنت ہند را ذلیل دید قلعه احمد نگر بسازش و ساختگی قلعدار
بادشاہی در قبضه تصرف خود آورد و با نواب صلابت جنگ و آصفجاه ثانی نبردہا
نموده ملک شصت لک روپیه برسم جاگیر از قبیل پرگنات اورنگ آباد و صوبه
بیدر و بیجاپور و قلعه دولت آباد و قلعه آسیر و قلعه بیجاپور در قبضه تصرف خود آورد
و قدر قلیلے که در تصرف نواب ہاے مذکور برعایت ضابطه چوتھه آنہا ماند این
احوال در خزانه عامره و تاریخ مآثر آصفی بتفصیل مرقوم است۔

فوج کشی عماد الملک باتفاق ہولکر و جی اپا جانب ملک جاٹ

بنابر ربط سخنے سطرے چند بقلم می آید که چون عماد الملک غازی الدینخان افواج
مرہٹه یعنے جی اپا را از ناگور و ملہار راو را از مالوه براے انتظام سلطنت ہند طلبداشت
خواست که اول مہم سورجمل جاٹ که باستظہار گڑھ ہاے محکم و مکانہاے

استوار باد نخوت و پندار در سر دار و فصیل دہر باوصف بودن انبوہے کثیر و جمعیت جم غفیر مرہٹہ ہاے مذکورہ را طلب نمود آنہا پا در رکاب عزیمت نہادند و از ہشیاری و راجہاے سرراہ باج و خراج خاطر خواہ گرفتہ بعجلت تمام فائز منزل مقصود شدند عماد الملک کہ دوسہ کوچ از شاہجہان آباد نمودہ انتظار می کشید رسیدن آن فوج دریا موج مساعدت وقت دانستہ خوشدل گردید - سرداران را پیشوا فرستادہ و ہنگام ملاقات از فیل و اسپ و کشتی ہاے پارچہ پوشاکی و خوانچہ جواہر آنچہ شایستہ و لایق باشد برسم تواضع در پیش نہاد - آخر الامر بصلاح و مشورہ باہم عزم تسخیر نمودند و بتاخت و خرابیہاے ملک جاٹ پرداختند - سورجمل کہ در اصل قدرت مقابل شدن افواج گران کہ از کران تا کران دائر و سائر بود در میدان نداشت مقدور صف کشی نیافتہ در کمیر کہ یکے از گڑھ ہاے جاٹ مذکور است خزید و پناہ بچار دیوار آن حصار بردہ ہنگامہ آراے جنگ توپ و تفنگ گردید - از دود باروت آسمان و زمین تیرہ و تاریک بود و صداے توپ سامعہ رعد را کر و نا شنوا می نمود - دلاوران نصرت مند بترتیب مورچال پرداختہ گڑھ را مرکز وار احاطہ نمودند و ہر روز مراتب دلیری و دست برد با بوقوع می آوردند معہذا اروزے جی اپا کہ فی الجملہ خدا ترس بود بمقتضاے رافت جبلی در خلوت بملہار راؤ ہولکر گفت کہ فی الحقیقت ما را از خراج و استیصال جاٹ ہیچ مطلبے نیست و از برباد شدن ایشان مدعا متصور نہ پس چہ ضرور کہ سپاہیان خود را بکشتن دہیم و عبث عبث نشانہ توپ و تفنگ سازیم مناسب آنست کہ طرفین را راضی نمودہ بوساطت خود طرح صلح اندازیم - ملہار راؤ محض بجہالت و خود پسندی از اقبال این حرف سرباز زد و مطلق پسند نکرد حتیٰ کہ صحبت بیکدیگر منجر بناخوشی گشت و غبارے بر دامان خاطرہا نشست - فاما حق تعالے ہولکر را تنبیہ

خود لب بستند فی الفور داد یعنے فرزند رشیدش کہنڈو جی نام درہمان معرکہ بضرب گولہ کشتہ افتاد۔ ملہار راوچہ از غم پسر وچہ از ندامت نشنیدن سخن صلاح ہمہ بہیر و بنگاہ و لشکر خود کوچ نمودہ آن روے جمنا رفت وحسب الایمای عماد الملک از روے حضرت خدیو گیہان احمد شاہ بادشاہ را کہ متصل سکندرہ رونق افزا بود بغارت آورد بعد ازان جی اپا درمیان آمدہ انفصال معاملہ از جاٹ نمود و زر خطیر کارسازی یافت۔ عماد الملک عازم شاہجہان آباد شد وجی اپا رخ عزیمت سمت نارنول کرد چون آنجا رفتہ قرار گرفت در ملک مارواڑ فیمابین رام سنگہ و بجیسنگہ گرد فساد و شورش برخاست رام سنگہ خود را بیدخل دیدہ معتمدان را بحضور سرمینت پیشوا یعنے بالاجی راو فرستادہ ملتجی استعانت شد و درخواست کمک و مدد کرد۔ بالاجی راو جی آپا را کہ مراتب کاردانی و نسبت وجانفشانی او یقین خاطر شدہ بود بہمہ وجوہ مالک و مختار فرمودہ بنابر معاونت رام سنگہ و ہم برائے تحصیل زرچوتہہ کہ راجہاے آن ضلع در اداے آن تساہل داشتند نوشتہ فرستاد جی اپا با سپاہ فراوان کوچیدہ بتاخت و تاراج ملک راجپوتیہ پرداخت و آبادیہا را بقرستہا بشعلہ غضب سوخت و نائرہ دود آہ در کانون سینہ برزدی حیات افروخت۔ ہرچند راجپوتان در معارک جانستانی ثابت قدم بودہ عار گریختن بر خود روا نمی نمودند و در دادن جان عزیز ہیچ تمیز نمی کردند۔ لیکن از دوا دوی مردم دکہنی کہ جنگ و گریز دارند و مانند برق یکجا قرار نمیگیرند نہایت عاجز و حیران شدہ در ناگور و جودہپور کہ مستقر ریاست راجہ بجیسنگہ بود مجتمع گشتند و مرہٹہ ہا از ہر چہار طرف بمحاصرہ پرداختہ خلقے را در شکنجہ اذیت کشیدند حتے کہ از بند شدن رسد قسمے قافیہ تنگ شد کہ غلہ نرخ جان شیرین بہم رسانید و گاہ در ہیچگاہ میسر نمی شد۔

فرد۔ مردم چون شهر درخزیدند۔ از قحط و وبا بجان رسیدند۔ چون
عرصه یکسال باین نوبت گذشت راجه روزے در مجلس خود نشسته گفت
که اے واے از راجپوتان کسی نیست و شما نا که بانصرام این مهم پردازد و کار
تمام سازد۔ از شنیدن این سخن جاماجاٹ و جهناجی را که گرگ کهنه بودند
عرق شجاعت بحرکت آمد و از بس تهور بر زبان آوردند که اگر ما را حکم شود
سرگرم جان نثاری شویم۔ راجه کمال محظوظ شد و بعطاے جاگیر و نقد
خوشش نموده فرمان داد۔ نامبرده رخصت شده بتقریب سوال و جواب
معاملات پدر بارجی آپا رفتند و بتقریب سراپاتر و بیش آمده هنگامه چرب زبانی
گرم ساختند۔ از آنجا که اراده آنها نوعِ دیگر بود و از دل تا زبان یکروے
نداشتند۔ عرض کردند که ما را سخنے در خلوت گفتنی است جی آپا ساده لوح لیکن
شجاع و مغرور زور بود و چون رویه اهل دکن برهنه تن به چوکی نشسته سخن
می نمود سپلا زمان خود تقید کرد که همه دور شوند و کسے گرد و پیش و نزدیک
نباشد۔ هرگاه عرصه از مردم اعتمادے خالی شد و غیر از آپا و این دو شخص
دیگر نماند حرفے درگوش گفتند که بیجی سنگه را هم دادن قدرے ملک از
حضور منظور است یا نه آپا گفت که در حق موکل شما همین اصلے است
که اولا تمام ملک را بگذارد و بعد ازان از رام سنگه گفته هر قدر ملکی که
پدرش در تصرف داشت خواهیم دهانید وکلاے مذکور درین مذاکرات
آپا را غافل کرده جمدهر از کمر بر آوردند و از هر دو طرف زخمهاے پیهم رسانیدند
حتے که دو سه ضرب کاری بجوان قوی بازو را آخر رسانیدند۔ دیدن [illegible]
ملازمان آپا هجوم آورده یکے را از هم گذرانیدند و دومی صحیح و سالم بشجاعت
همراهی خود که قریب پانصد کس راجپوت به ڈیوڑهی حاضر بودند [illegible]

جنگ کنان در ناگور رسید و در حضور راجه سلام کرد - راجه بوفور نوازش در آغوش گرفته بانعام خلعت و نقد زیاده از حوصله اش سرفراز فرمود. بنا بر غارت برون و برآوردن مورچال مرهٹه حکم نمود - مرهٹه ازین واردات نا مرعوب سخت سراسیمه و مغلوب شده از مکان فرودگاه کوچ نمودند و بتفاوت ده پانزده کروه خیمه زدند بسیارے را مال و منال و پال و بیرتل بغارت رفت. بهرحال بمقتضائے وقت یک گونه دار و مدار نموده معاودت بدکن کردند و تدارک این امر موقوف بر وقت داشتند لیکن راجه بجیسنگه بمصلحت ارباب صلاح صوبه اجمیر و غیره با چند محال علیحده کرده برام سنگه داد و بنیاد سلوک و اتحاد مرعی داشت آخر آنهمه ملک از بے حوصلگی رام سنگه در تصرف نماند و بقبضه مرهٹه در خونبهائے جی اپا رفت. بالاجی راو از اطلاع اینخبر خیلے مغموم و ملول شده بصبر پرداخت و جنکوجی پسرش را از ماتم پدر برآورده مراسم دلجوئی و مراحم بتقدیم رسانیده و از فرط نوازش بتفویض منصب و جاگیر پدر سرفراز گردانید. چون جنکوجی فهم رسا و فراست بلند و تهور ذاتی داشت و لمعه سرداری از جبینش می درخشید - در سرکار پیشوا ترقی کرد - بالاجی راو او را رئیس سرکرده فوج عمده مقرر نمود و مقدمات عظیمه هندوستان در قبضه اقتدارش داد و بعد چندے زری پٹکه بخشیده بعطائے جاگیرات قدیمه و جاهت صوبه داری اوجین بدستور جد و پدر معزز و مباهی فرموده برائے دلجوئی آن شیر بیشه جرات و جوانمردی صوبه اجمیر را اضافه بران کرد - چنانچه دتاجی پٹیل عموی حقیقی او را و ساماجی پٹیل را که از اقربائے او بود همراهش داده افواج جرار و توپخانه آتشبار و خزانه بیشمار مرخص ساخت تا بهوائے هندیه مع تکوجی برادر حقیقی خود بسبب اعتبارے که داشت

ماندن خود در حضور قرار داد. مشارالیه بعزم راسخ و قصد عالی بجو چهاے بتفصیل در سنه یکهزار و یکصد و هفتاد و دو هجری داخل هندوستان شد و بعد فراغ از بند و بست ملک قدیم باستصواب عماد الملک خواست که اولاً ملک روهیله که گرفته قدم جسارت در حدود شجاع الدوله نهد پس باین داعیه از جمنا گذشته عازم استیصال نجیب الدوله گردید که مقدور مصاف در میدان نداشت در سکرتال محصور شده نشست و چهار ماه برسات ریزش گوله و بان مانند بیرق باران و ابر نیسان از طرفین در میان ماند. چون مرهته را معلوم شد که نجیب الدوله باتفاق سرداران روهیله مثل حافظ رحمت الله و سعد الله خان از شجاع الدوله پیغام کمک داده از بیخبرت گوبند پندت را با جمعیت هشت هزار سوار و پیاده از گنگ گذرانیده او تمامی چاندپور و امروهه وغیره ملک توابع روهیله را سوخته غارت نمود و رعیت و سپاه روهیله از جنگ گریخته در دامن کوه کمایون رفتند. شجاع الدوله بمجرد آگاهی چون موسم شباب زود و شتاب پا در رکاب گذاشته توابع خود را فرمان داد که هر طرف روے مرهته پابند مانند سر مار بکوبند و نگذارند که احدے جان بسلامت برد تا آنکه هزده گوساین عمده جمعیت را طرف فرودگاه آنها و میرزا نجف خان را با پنجهزار سوار و میر باقر را با چهار هزار سوار جدا جدا متفرق به تنبیه و تخریب مرهته ها تعین ساخت. گوبند پندت بعد آویزش و پیکار زد را بے که آمده بود سر کن پیرکن برگشته رفت و بسیارے از گریختگان در دریاے گنگ لقمه نهنگ اجل گشتند. شجاع الدوله مظفر و منصور از چاندپور ندید برگردیده پیشتر رفت و افاغنه نیز از کوه برآمده پیوستند و نزدیک شکرتال رسیده نجیب خان را از ورطه بلا که از عدم رسی غلات و دیگر وجوبات بحالت سکرات مبتلا بود نجات دادند و با وصف غلبه خود با هم غیر از صلح صلاحے ندیدند جنکوجی نیز بسبب

آمد آمد ابدالے قبول کرده بند و بست سمت لاهور و تدابیر سد کردن رخنه
حریف هر روز منظور داشت درین اثنا رگهناته راو و شمشیر بهادر و ملهار راو
هولکر با سرداران دیگر از دکن رسیده در ظاهر شاهجهان آباد ڈیره زدند۔ و
منتظر امر غریب شدند که آدینه بیگخان صوبه دار لاهور که دران روزها بسبب
واهمه ابدالی و عدم اطمینان از جهانخان از ریاست پهلوتهی کرده بکوهستان
لکهی جنگل بسر اوقات می نمود طلب کرد۔ آنها عازم گشتند۔ نخست با عبدالصمد خان
حاکم سرهند بمقابله دست داد و بعد مقابله و مقاتله بگیر افتاد مرهٹه در سرهند
رسیده بداد دهی مظلومان و غوررسی بیچارگان و استمالت رعایا و ترجیه احوال
سکنه آنجا پرداخت و بعد تسلط قرار واقعی علم نهضت پیشتر افراخت ابدالیان
که جابجا در تهانجات سکونت داشتند اندک زد و خورد کرده راه انتشار و فرار
سپردند۔ مرهٹه ها ازین فتوحات باغ باغ شدند و ازلیس شادی در پیرهن
نگنجیدند خواستند که خود را بلا توقف تحریف درزنند و خطه لاهور را از وجود اعدا
پاک سازند بنابران باراده ستیز جلوریز شتافته روبه لاهور نمودند۔
تیمور شاه و جهانخان که در لاهور قیام داشتند باستماع غلبه فوج جنوبی
گشته آمدن ابدالیان خائف و هراسان بدون نبرد عنان تافته متوجه
ولایت شدند۔

ازین رفتن و آمدن عافیت   که بعد زدنه سحر ذخار نیست

مرهٹه ها را از استماع اینحرکت دلیرتر گشته قدم پیش گذاشتند تا دریای
جهلم تعاقب نموده برگشتند۔ غنیمت بسیار بدست مرهٹه افتاد و قوم سکهه
که دران زمان چندان کثرت نداشتند نیز کمر موافقت بستند۔ الحاصل
چون ایام بارش قریب بود جنوبیان یعنی مرهٹه ها صوبه لاهور را حواله

آدینه بیگخان نموده هفتاد و پنج لک روپیه بطریق پیشکش و سالیانه بذمه خان مذکور مقرر ساخته از انجا معاودت کردند - رگهوناتهه راو و شمشیر بهادر راهی دکن گردیدند و جنکوجی مع دتاجی پتیل وغیره رفقاے خود عازم تسخیر ملک راجهاے اجمیر گشته نواحی دهلی اقامت گزیدند - قضارا در همان سال آدینه بیگخان از مرض الموت درگذشت جنکوجی ساباجی پتیل را صوبه دار لاهور نموده مرخص ساخت و فوجداری سرهند بصادق بیگخان که از همراهیان آدینه بیگخان بود و حکومت دوآبه بزین خان متوفی قرار یافت - ساباجی تا دریاے اتک بندوبست نمود اما نجیب الدوله و تمامی جماعت افغانان از استیلاے مرهته عاجز آمده استغاثه پیش احمد شاه ابدالی بردند چنانکه خطوط متواتره و متوالی مشعر بر انواع عبارت آراسته و عجز نامه ارسال نموده بنا بر تشریف آوردن هندوستان براے جهاد ترغیب و تحریص کردند -

آمدن احمد شاه ابدالی جانب هندوستان و بقتل رسانیدن دتاجی پتیل و ساباجی و گریختن جنکوجی سیندهیه و ملهارجی هولکر

اگرچه مذکور ورود احمد شاه ابدالی بر هندوستان در خزانه عامره و مآثر آصفی بتفصیل و مبسوط مندرج است اما درینجا بنا بر بعضے معلومات تازه که دران ثبت و سبب نبود سر رشته سخن تا اختتام عرصه زندگانی بالاجی راو بطریق اجمال و هم ضرور افتاد - مخفی نماند که هرچند احمد شاه ابدالی را از روز برگشته رفتن تیمور شاه مخطور خاطر بود که فوجے از قزلباشان خونخوار و غازیان ظفر شعار فراهم آورده قصد هندوستان فرماید اما موافقت یکے از رئیسان اینجا دور از خدا

هیجاست درین اثنا نوشتجات نجیب الدوله بهمین مشعر بر انواع تطمیع و چاپلوسی
و عجز بابلی رسید۔ این را محض تائیدات آسمانی دانسته عزم جزم کرده
بیست و چهار دسته که دوازده هزار سوار را یک دسته نامند در رکاب ظفر انتساب
گرفت و علاوه این شمار مغلیان چه توان کرد که یک یک مغل چهار چهار پنج پنج کس
جوان قوی هیکل و شکل و شمایل و از یراق و اسباب بصورت خود مقابل همراه
داشت و این گروه از همه سبقت کرده اعدا را از رزم آرای و غارت نمای
عاجز می سازند بالجمله شاه با فوج قاهره از دریای اٹک کوچ کرد و اکثر
تھانجات مرہٹه را بقتل آورد۔ صدہا بیگیان گریخته کناره گزیدند جنکوجی و
دتا پٹیل باستماع این خبر دست از مصالحه شجاع الدوله و نجیب الدوله که سوال
و جواب آن درمیان بود باز داشته با جمعیت هشتاد هزار سوار آزموده کار با اراده
مقابله جمن را عبور کرده در ملک انتربید درآمدند۔ نجیب خان و سعدالله خان
و احمد خان بنگش و حافظ رحمت و دوندی خان سرداران روهیله حاضر شدند
قشون شاهی برسم قراولی حسب الامر نزدیک سرهند با مرہٹه رسیده سپاهی
گرد و ترک و تازی آغاز نمود۔ بعد ازان فریقین ستیز گریز نموده هینگه در
میدان بادلی اقصای دهلی رسیدند شاه باز از دریا گذشته شامل حال
فوج خود گشت و جنگی شاید واقع گردید که بهرام فلک از دید آن بر خود لرزید
مبارزان طرفین داد مردانگی و بزدلی دادند و هزارها مردم در رزمگاه افتادند
افغانان بر سر یکی تیغ راندند چون خیار دو پاره کرده طاقت فغان برآوردن
ندادند۔ هرچند مرہٹه ها نبرد مردآزما کردند اما با شاهبازان کو قدرت که صعوه
برآید و گربه بر شیر پنجه کشاید۔

گرچه شاطر بود خروس بجنگ   چه زند پیش باز رویین چنگ

دتاجی پٹیل وسابا جی عرصه شجاعت برخود تنگ دیده جان باختند جنکوجی
احوال دو امیر کبیر که قوت بازو و استظهار راو بودند چنین دیده سر بصیبت تخفیف
دانسته جان خود ازان مهلکه بدر برده براه ریواڑی بجانب لودی سمت ملک اینجو
شتافت - جنود تیموزی تا نارنول تعاقب نموده از کوره کمبت کروه بیه
جی پور است معاودت کرد و این واقعه در سنه ۱۱۷۳ یکهزار و یکصد و هفتاد و سوم
بوقوع آمد - بدریافت این احوال ملهار راو هولکر که از سوء المزاجی درین لڑائی بوده
شریک جنگ نشده بود برآمده شریک گردید - اولاً شکوه و شکایت ها کرد و از طعن
بر زبان آورد که از نوجوانی و عدم تدبیر کار باین نوبت رسید و اینقدر پیش آمد
حالا خواهند دید که اینجانب چه قسم تلافی می پردازد و اخراج مدعی می سازد
الحاصل پس از بسیاری رد و بدل بعزم مهود با جماعت مبارزان دلاور چهل هزار
پرخروش روان شد - همینکه نزدیک سکندره رسید - آبادیش را غارت
گردانید و خزانه و رسد غله را که در لشکر شاه می رفت تاراج نمود - شاه که در نارنول
رحل اقامت داشت بمجرد استماع اینهمه حالات شاه پسند خان و قلندر خان را
بجمعیت ده هزار سوار کارگزار تعین ساخت و تاکید فرمود که از ینجا بسم
یلغار شتافته بجلد برسند - ابدالیان خون آشام تیغ انتقام از نیام برآورده
فی الفور سوار شدند و تیز جلوی نموده دریک شب و روز بیلغار طی هفتاد کروه
شاهجهان آباد رسیدند و روزانه بار استراحت کشاده نصف شب روانه
آنروی جمن شدند - چون ملهار راو دید که جنود شاهی قریب رسید
برای تیاری بنام سپاه و روانگی بهیر و بنگاه مشغول گشت - وخود با چند هزار
انتخابی که هر یک از یکه تاز عرصه هیجا میدانست در مقام کمین نشست
تا آنکه از هر دو طرف صف بسته هنگامه رزم گرم کردند و چون بر سر حمله دلیر

شده بودند اکثرے را علف تیغ بیدریغ نمودند و بیک حملہ فوج غنیم را
پسپا ساختند۔ ہولکر تاب ثبات نیاوردہ راہ گریز گرفت۔ تفرقہ تمام در
لشکر او راہ یافت۔ باخرابی حال و نکبت و نکال تا رسیدن بہاؤ و
بسواس راؤ در تعلقہ کمبیر و بہرت پور بحمایت جاٹ نشست و شاہ از نارنول
کوچ فرمودہ در ملک مابین گنگا و جمنا بست کروہے از دہلی چھاونی کرد۔

نہضت سداشیو راؤ عرف بہاؤ و بنی عم بالاجی راؤ و بسواس راؤ فرزندش از دکن بمقابلہ احمد شاہ ابدالی و غریق گشتن آنہا در بحر فنا

چون این اخبار جگر فگار ہوش گداز بمسامع بالاجی راؤ سرکبت رسید مشوش
شدہ سرداران خود یکجا نمودہ بزم مشورت آراست سداشیو راؤ عرف بہاؤ
پسر چماجی پنڈت عم پنڈت پردہان بہ نیابت پیشوائی ممتاز بود بمقتضائے
غیرت ذاتی و تہور جبلی زبان بہ بیان کشود کہ درین مدت از سرداران متعینہ
ہندوستان کارے کہ لائق آفرین و تحسین باشد گاہے بظہور نیامدہ بلکہ نقصان
کرورہا روپیہ کردند تا بانتفاع چہ رسد۔ اولاً ہرکس کہ برین کار مقرر شدہ
بیرون سررشتہ حزم و احتیاط از کف میدہد و کار بہ دہول و بے پروائی
می افگند۔ دریں صورت اگر جناب سرکبت اجازت فرمایند و نیز بسواس راؤ
را ہمراہ کردہ دہند اینجانب من خود عزم میکنم و او را بر مسند ریاست و سلطنت
ہندوستان نشانیدہ بندوبست الضلع قرار واقعی می نمایم۔ آخر کار پس از گفتگوئے بسیار
آنچہ عقل مستقل او تجویز کردہ بود ہمہ اشخاص پسندیدند و برائے اجتماع افواج
باطراف و جوانب نوشتہ رفت و در فرصت قلیلے فوجے فراہم آمد کہ سحاب

وهم وخیال در تعداد آن قاصر وحیران بود سرجنبه بالاجی را وجداجی فرزندرا
که جوانے رعنا بود وخلف بزرگ بود بسے دوست گوارا نداشت اما مصلحت ملکی چاره
ناچار این بانگیلودن گذاشت القصه در ساعت سعید وزمان حمید بهاو جی در
لبسواسرن راه را بجمعیت دولک پیاده وسوار وخزائن افزون از شمار
ومردان کارگذار مثل پیلاجی جادو ودماجی گایکواڑ وصمود [illegible] ابراهیم خان
گاردی که سرگروه تلنگان فرنگی وچهل ضرب توپ کلان ودیگر توپخانه بود
وسرداران نامدار که تفصیل آن موجب تطویل کلام است آراسته با توپ
صف شکن وضرب زن از دکن کمر همت بر تسخیر هندوستان بربست قسمی انبوه فوج
بود که بوقت فرود آمدن در دشت وصحرا فرسنگ ها غیر از خیمه وخرگاه هیچ نما
نمیشد وهنگام کوچ تا نظر کار میکرد سپاه سپاه بنظر می آمد لشکرش
دریاے بود مواج ناپیدا کنار ولشکریانش از سپاهی تا اهل حرفه مستغنی
از احتیاج ومالدار که کسے را یارا نبود که بمقابله پیش آید ودر پله جنگ خود را
همسنگ نماید. معهذا هر گاه باین حشم وجاه بعد از طے مراحل از دریا
چنبل که متصل دهولپور میگذرد گذشتند وظاهر جاجمو را مضرب خیام
نصرت ساختند. جنکوجی وملهار راو مع سورجمل جاٹ مرزبان دیگ وبهرتپور
شرف حضورش دریافته ملحق گشتند در اینجا تکوجهاے متواتر سال یکهزار
ویکصد وهفتاد وسوم در شاهجهان آباد رسیدند وبربادی آنکه حضور [illegible]
یعقوب علیخان صوبه دار که از طرف شاه بود دروازه قلعه دار الخلافت را
بند نموده در مقام مقاومت گشت. بهاو در حویلی سعد الله خان که نزدیک
قلعه واقع است آمده نشست وفوجی را بنابر یورش امر کرد ومرهٹه ها از جهت
ملهار وجنکوجی سمت دروازه خضری اسبریج الله هر چند در شکست کشاد دروازه کوشش نمودند

مضبوطی و استحکام که از تخته هاے برنجی و میخهاے آهنی استوار بود سود
نداد و بنا برانکه در قلعه مردم هم کم بودند کسے بخیال حراست و خبرگیری آن سمت
نپرداخت چنے که چند صد مرهٹه از رفقاے ستهل راو هولکر بالاے فصیل قلعه
رفته دست بغارت گری مکانات سلاطین کشادند و توفیق نیافتند که
در را بکشایند در ضمن پانزده بست مغل از طرف سلیم گڈه رسیده بزدن
بندوق و شمشیر ده دوازده کس را بیجان کشتند مرهٹه ها سراسیمه شده رو
بفرار نهادند و خود را که از فصیل قلعه بزیر انداختند بسیارے را دست و
پا شکست و کار کرده ناکرده متصور گشت - بعد ازان سرداران مرهٹه با در
حویلی سعد الله خان فرود آمده مورچه ها بستند - ابراهیم خان گاردی ضرب
توپ در ریتی چمن برده بالاے دمدمه تعبیه کرد که از صدمه گوله آن مکانات
اندرون شکست و ریخت می شد - یعقوب علیخان زیاده مجال ایستادگی
ندیده بعد درستی عهد و پیمان قلعه را حواله ساخت مردم مرهٹه در شهر
و بر کارخانجات و دیوڑهی هاے سلاطین و دیگر مکانات اندرون قلعه
مداخلت نموده چوکی ها نشانیدند و نیز بر دروازه هاے بیگمات مثل نواب
ملکه زمانی و نواب صاحبه محل زوجهاے فردوس آرامگاه محمد شاه بادشاه و
دیگر عمده ها و سرداران هند که در شهر سکونت داشتند محصلان گماشتند
از انجا که دران زمان حضرت شاه عالم بهادر سمت مشرق تشریف داشته
بر تخت سلطنت جلوس کرده بودند و غازی الدینخان در دهلی برغم آن
شاهجهان را از سلاطین برآورده بادشاه کرده بود بهاؤ این را مناسب ندیده
آنرا از کنج عزلت نشانید و مرزا جوان بخت ولد بزرگ شاه عالم را ولیعهد ساخته
سکه آنحضرت جاری گردانید و سقف دیوان خاص را که از نقره بود بر کنده در دار الضرب بسکه نمود

چون سورجمل جاٹ مرد تفقد و دور اندیش بود بهادو که بمشوره ملهار راو برای
تنگالیش طلبید عرض کرد که هرچند عقل و شعور ما مردم زمیندار فهیم و فراست
سرداران ذوی الاقتدار و مقربان دربار دولت مدار نمیتواند رسید لیکن
ازانجا که حسن ظن صاحبان در حق این بنده ناتوان هیچمدان مرالتفات ورسوخ
آن انجناب بمقتضای خداوندی فدوی را باین نوازش سرفراز میفرمایند
هرچه بعقل ناقص میگذرد گذارش میکند ظاهر است که تمامی زمینداران
ید شمنی این سرکار روکار دارند و مخالف در صف آرای به هیچ نوع کمی ندارد
پس صلاح دولت آنست که اسباب زیادتی و بهیر و بنگاه را در گوالیار
و آنسوی چنبل گذاشته بوضع خود از حریف جنگ باید کرد و در صورتیکه
اینمعنی پسند نه افتد از هر قلعه ها که دیگ و کمهیر و بهرت پور هستند
انچه منظور شود خالی کرده میدهیم که احمال و اثقال را در انجا بگذارند و بیکبار
بروش قدیمه خویش محاربه در پیش نمایند زیرا که شاه خود در پنجاب باشد اتفاقا
هوا علی الخصوص در موسم گرما زیاده ماندن نمی تواند و از امرایان هند و
بر تقدیر یکه همه ها متفق و یکجا شوند کسی را اینقدر رسیدانند که بدون اعانت شاه
مقابله شما ها کنند قطع نظر ازین اگر درین دست برد ها بر دشمن غالب و
فتحیاب شدند چه بهتر والا خود داری ساختن و گریختن را مضایقه نیست
و جنگ سلطانی جنگی است که قدم پس رفته را باز پیش گذاشتن بس مشکل است
هرچه مرضی مبارک باشد احسن و اولی ملهار راو و دیگر سرداران کهنه عمل
آفرین ها کردند و مشوره او را ستودند و گفتند که فی الحقیقت صلاح همین است لیکن بهاو راین
موافق مفتاد مطلق پسند نکرد بلکه برآشفت گفت که سورجمل زمیندار است بقدر حوصله
حرف میزند و ملهار راو نیز با تجربه کار است لیکن نامردی می پوید و نوکران را درین بارکمانا چه کرد

باشند ما را کجا گوارا است که این بیکسی و بیحمیتی را که گران تر از سکرات موت است
بر خود روا داریم و رسم جنگ تعزاتی که کار بی سر و پایان است بعمل آریم معهذا در
حقیقت مذکور التفهیم مزخرفات منسوب بشکنی هاست این را گفته از مجلس برخاست
و گریزش سوی چنبل را پیش نهاد ساخت ـ

ه

لیبا بکام دل دشمنان بود انکیس که شنود سخن دوستان خیر اندیش
جلیسان صحبت علی الخصوص ملهار راو هولکر آزرده خاطر شده گفتند که چه شد
بهاو صاحب را با اینهمه دوراندیشی و دانشمندی چون نادانان سخن پوچ بر زبان
آوردند خدا خیر کناد که انجام این غرور و تجبر معلوم نمی گردد و فی الواقع این برهمن
تا که سر جنگ واقعی نخواهد خورد دماغش بحال نخواهد آمد اما اینقدر نفهمیدند که
مصرع سلامت همه آفاق در سلامت اوست ـ والا ما تنی کو و عافیت کجا
تا که رسیدن دکن از جمله محالات خواهد بود بهر حال سوی چنبل همان روز نابیره خود
آمده باشاره ملهار راو وقت شب گریخت و خیمه و دیگر اسباب را که بردا شتن
نتوانست و موجب افشای راز خود دانست همانجا گذاشته شبا شب داخل
بهرت پور گردید ـ اگرچه فوج مرهته تعاقبش نمود لیکن چون تیز و تند رانده بود دست
نیافت ـ القصه بهاو نارو شنکر را بجمعیت ده دوازده هزار سوار جلادتی شعار
در شاهجهان آباد گذاشته بطرف پانی پت و کرنال که از انجا بمسافت
سی کروه است رخش اقبال تاخت ـ درین اثنا مخبران خبر
آوردند که عبد الصمد خان و قطب شاه و چهار سردار دیگر از طرف
شاه بسرکردگی دوازده هزار سوار رزم خواه در کنج پوره که کرور ها
روپیه را مال و اسباب از اطراف و جوانب در انجا فراهم
شده است قیام دارند و قلعه را مستحکم و مضبوط نموده هم

استقلال بهرت پور بهادر تسخیر آن مقدم و مقدمهٔ فتوحات اهم شمرده بر سر بلغار
شتافت و بیک شبگیر در زیر قلعه رسیده اطراف آن را فرو گرفت و بجرات و جسارت
قوی سر سواری بکشید هر چند عبدالصمد خان وغیره کوششهای نمایان کردند مگر
از جمعیت اندک که بقدر نمک در آرد نبود کاهم لیس باشد کشته افتادند چنانکه یک
کس از سرداران هم الفرار جان نبرد لشکریان بهادر از غنائم آنجا اشیا و بارها بر داشتند
و فریفتهٔ جنگ مغلان گشتند چون این خبر بشاه ابدالی رسید مع تمامی امرایان
هندوستان مثل نواب شجاع الدوله و نجیب الدوله و احمد خان بنگش و حافظ رحمت خان
وغیره که بجمعیت موجوده شریک و رفیق بودند از مقام فرودگاه کوچ نموده بر سمت
دریای جمن رسید فاما بسبب موسم برشگال دریا در طغیانی بود و هر روز عبور
نمیداد گویند که شاه بر لب دریا نشسته یکشبانه روز هیچ نخورده نقش ها نوشته
در دریا می انداخت تا آنکه روز دویم بحکم قادر قدیر که چون و چرا در آن گزیر نیست
دریا در عرض بقدر یک تیر پرتاب پایاب گردید و طرفه اینکه هر کس از هر دو
طرف یکقدم راه را غلط کرد غرق شد. بالجمله شاه باکلیه سپاه از گذر پایاب پت
عبور شده برابر عسکر مرهته که بعد فتح کنجپوره در ظاهر پانی پت ڈیره
داشت خیمه و خرگاه نصب ساخت و یک خیمه قزلباشی مختصر بفاصله
یک کروه از لشکر پیشتر ایستاده کرده مقرر نمود که هر روز صبح بلا ناغه
ترکش صد تیر بکمر بسته مع معدودی چند در آن خیمه آمده تا شام
نشسته می ماند و سواران چوکی طرفین برسم هوشیاری و کشیک
داری روز و شب ایستاده میماندند. بهادر نیز امر کرد که پیرامون
لشکر خندق عمیق بطریق سنگر کنده شابیند و درخت های
عظیم را بریده بر دور آن نصب سازند. چنانچه توپ های

بزرگ جا بجا قائم کردند و همگی دو دروازه از برآمد و درآمد مقرر شد. درین
اثنا روزے جنگ خونی واقع شد و قریب پنج شش هزار از طرفین بقتل در
آمدند. تفصیل این اجمال آنکه شاه ولیخان وزیر برائے دیدن مسجدے که
متصل پانی پت بود سوارے نمود مردم مرهٹه خبر یافته یورش نمودند هنگامه
پیکار و کارزار قسمے گرمی پذیرفت که مو براندام بهرام فلک است شد قریب
یک پهر معرکه زد و کشت درمیان ماند بلونت راو خسر پوره بهاو و گوبند پنڈت
بکاسا اراٹاوا را که از وقت باجی راو در ملک بندیل کهنڈ وغیره دائر و
سائر بود نوشته فرستاد که هر قسم که داند و تواند رسته را که ازان راه
رسد بلشکر شاه میرسد رسیده مسدود سازد. نامه گرفته بمجرد ورود
حکم بجمعیت چهل هزار سوار و خزانه و رسد بسیار بطرف سهارن پور که تعلقه
نجیب الدوله کو جیبره لیے بالن او وصول آذوقه موکد شد که مزیدی بر آن
متصور نباشد در اردوے شاه گرانی بدرجه نهایت رسید بلکه غله یکروزه
مفقود مطلق شد و گاه در هیچگاه میسر نیامد. لشکریان بسبب گرسنگی مضطر
و نالان گشته از زندگی سیر شدند و استغاثه آن بحضور شاه بردند امرایان
هندوستان سوائے نجیب الدوله قافیه جنگ تنگ دیده بحضور شاه
مذکور صلح کردند و عرض نمودند که درین باب مصلحت کوشی بهتر از
مردم کشی است و خلقے را در معرض هلاک انداختن بخلاف
مرضی خالق بر داشتن است و علاوه این جنگ و سردار و خداوند
که تا آن کار چه شود شاه فرمود که درستی امورات اینجا موقوف و
منحصر بتجویز شما است هر قسم که بهتر دانسته باشید و مقدمه جنگ را باینجا
گذارند بجلدی رسانا زند به بیند که بسهولت و رسائی تقسیم کار حریف تمام می شانم

زیراکہ بابدولت صرف بہ نیت جہاد و پاس اسلام وحمایت مسلمانان این بلاد عزیمت کردہ ام دیگر ہیچ غرض و مطلبے نیست چنانچہ نواب شجاع الدولہ از بہاؤ پیغام نمود کہ اگر اصلاح کردن منظور و قرین صلاح باشد دران باب سعی و کوشش ہا کردہ شود - بہاؤ جوابے داد کہ ہرگز راہے نداشت یعنی اگر شاہ از روبروے ما کوچ کردہ آن روے اٹک بردہ ہرقسم کہ بگوید قبول است - نواب موصوف این سخنان تکبر آمود اصغا نمودہ بار دیگر دم نزد و ہیچ ازان بر زبان نیاورد لیکن چون تکالیف غلات بر مردم بار رجہ انجم گذشت شاہ بجان آمدہ بہ نصیر خان بلوچ فرمود کہ برو بایلغار و سر گوبندرا بیار خان مذکور فی الفور مع عطای خان درانی با دو دستہ فوج قاہرہ کہ تعداد جمعیتش بست پنجہزار سواری کشید شتابان گردید و مسافت چہل کروہ را در عرصہ سہ پہر طے کردہ سحر گاہے نزدیک لشکر گوبند پنڈت کہ در جلال آباد بود رسید و ازانجا ہمہ نعرہ زنان سیف ہاے درخشان علم کردہ چون سیل بلا بر سر آنہا کہ ہریک از بعد مسافت بلا اندیشہ غیرے در کار خود مشغول و مصروف بودند و نوعے حزم و احتیاط ندانستند ریختند بعضے در خواب بودند کہ بخواب رفتند اکثر دست و روے شستہ و شومی نمودند کہ دست از جان شستند بر بعضے ذکر خواب دوشین میکردند کہ تعبیرش مرگ یافتند و ہندی غسل می ساختند کہ محتاج بغسل آخرین نہ گشتند - گوبند پنڈت کہ مسن بود سراسیمہ و مضطرب خواست کہ خود را ازان ورطہ بلا بیرون سازد و مردم شاہی سرداری دیدہ و شناختہ سرش بریدند و تمامی لشکرش در طرفۃ العین زیر و زبر نمودہ عنان تاب گردیدند - خانمذکور مظفر و منصور روز دوم بحضور شاہ رسیدہ سر را انگند ما نیدہ و بنوازش بادشاہی سرفراز گردید و علت قحط کہ تا بحال

شده بود برطرف شد - بهادر و سرداران شان باستماع این نغمهٔ تازه بجای خود
متفکر و متحیر شدند و چون خزانه روپیه نهاده بود دو هزار سوار معتبر را برای آوردن
آن نزد نارو شنکر به شاهجهان آباد رخصت کردند - نارو شنکر فی سوار دو تنکه
روپیه تقسیم کرده تقید نمود که رفتن روز را موقوف داشته بشب کوچ کرده باشند
و قدرے فوج خود نیز همراه داد قضارا سواران سیوم روز که داخل لشکر خواهند
شد بواسطهٔ تاریکی شب راه راست را گم کرده براه دیگر افتادند و بشامت
ایام ناکام قریب چوکی مغلیه کلاه پوش که پنجهزار سوار مسلح و مستعد ایستاده
بودند رسیدند - آنها دیدند که گروه جنوبیان است یکمرتبه یورش نموده
همه را زیر شمشیر گرفتند و از کشته ها پشته ها ساختند و خزانه را غارت نمودند
تا آنکه احدے از آن فریق زنده و سلامت نماند بهادر را که عرض احوال کردند
اندکے مکدر و ملول گشته از فراخ حوصلگی و عالی همتی هیچ در دل نگذرانید
ازانجا که سرداران باهم نفاق پیشه و فلک بر سر ستیزه بود روز بروز رونق
کارش برخلاف تصور برهم و ابتری می نمود اهالی لشکر را از واردات
حرکات مختلفه رعب و هراس افزون از قیاس می افزود و ممکن نبود که از ترس
خوف فشون شاهی گاهے که از لشکر بیرون آید و احدے اراده برآمدن لشکر که
خندق و پناه فرودگاه را گویند نماید درین صورت آثار گرانی زیاده از حد پدید آمد
قحط عظیم واقع شد بسیارے جانور و آدم تلف شدند و راه عدم پیمودند بنابران
اکثر فرقه انتظار زندگی را خیرباد گفته وقت شب برای آوردن کاه هیمه و غیره می برآمدند
روزی عجب اتفاق شد که قریب بیست هزار کس معه یابو و شتر برای کاه و هیمه و علوفه غیره حسب
راست بوده می آمدند شب تاریک بود راه را غلط کرده سمت لشکر شاه با همراه گذا
و سپاه خود دیگران شتافتند یعنی هرگاه متصل رسیدند لشکر خود خیال کرده چنانچه

رسم اینهم همی باشد بنام گرفتن فلان و بهمان آواز دادن و فریاد زدن شروع
کردند. سواران جوکی مغلان بهنگام صداے آنها را شنیدند و بیشتر خفته که بعضے
هستند بیشتر مختفی و متواری گشته پیشتر آمدن دادند. چون بر قابو رسیدند
تعنابدان بے سران ریخته تیغ بیدریغ راندند و بیکجهتی تمام علف صمصام خون
آشام ساخته متنفسے را در قید حیات نگذاشتند. علی الصباح که صغیر و کبیر
از اردوے معلی براے دیدن آن آمدند دشت و صحرا پر از لاشها بود و از
سر و جسد جابجا توده توده افتاده بودند. فاما از علو همتی و درستی حواس بهادر
چه بیان نماید که زبان در اداے آن قاصر است مطلق ازین وجوهات میل و صلحی
بخاطرش نمیرفت ولیکه غیور و مستغنی مزاج بود چه صلاح اش بکلی نمیگرفت معهذا
خواست که بمقتضاے مصلحت ملکی و شعبده بازی گردش فلکی بقول کسے

نه هر جاے مرکب توان تاختن که جاها سپر باید انداختن

بناے صلح فیمابین گزارد. چنانچه بذریعه نواب شجاع الدوله سوال و جواب
آن درمیان آورد و بعهود واثق و پیمان صادق گفته فرستاد که اینجانب
از مرضی شاه و اعیان بارگاه بوجهے بیرون نیست قسمے که صلاح دانند باصلاح آ
گرایند که ساخته و پرداخته منظور و رضامندی الشان را موجب خورسندی
خود میدانم نواب موصوف بحضور شاه رفته اینهمه را معروض داشت بهمان
سخن را بار بار تکرار نمود که ما را درین ملک غیر از نیت غزا و اعانت ملت غرا
دیگر مدعا نیست. شما دانید و کار شما. بعد ازان نجیب خان در خلوت باریافت
گفت که قربانت شوم مرهٹه با من عداوت قلبی دارد و قطع نظر ازین مذهب
دلنشین است که بر وقت قابو و فرصت سواے بدی بلکه نیکی نکند
و اختلاف مذاهب و دین دلیل است برین و شجاع الدوله نوجوان است

انجام کار نیز فہم نیز ظاہر است کہ حریف ہر طرف ہنگام ضعف و فروتنی خود جہا
جہا کہ بر زبان نمی آرد و طریقہ منت و عاجزی مرعی میدارد خصوصاً دنیا داران دکن
کہ از قوم سست عہد و نادرست سخن اند و برائے غرض و مطلب خود لجاجت
و حیلہ را وسیلہ می پندارند و احیاناً ہمین کہ دور ایشان گردد و زمانہ موافقت
ایشان کند فوراً بر گردند و گذشتہ را نقش بر آب شمارند پس ہر کسے کہ ازین
مردم مغرور بر حذر است آسودہ و بیخطر است شاہ فرمود کہ خاطر جمع باش
درین مقدمہ غیر از تو گفتہ کسے پذیر انخواہد شد۔ گویند کہ در لشکر جنوب حالتے
غریب رو نمود کہ ہر یک از فکر کار خود مشوش و مضطرب بود لیکن بہادو
ازان رو کہ در مزاج استقلال کمال داشت بوجہے ازین روئداد و ذائقہ مضائقہ
را مرارت آمود کلفت نمی ساخت و بکشادہ پیشانی و شگفتہ روئے سر انجام
مہام می پرداخت و می گفت چہ شد کہ خزانہ سرکار بغارت رفت و مخالف
لشکر را تاراج کردہ بر دانشا اللہ تعالےٰ ہر گاہ سوار می شوم شاہ را زندہ
بگوشہ کمان میگیرم و چون تیر صاف از میان لشکر مسلمانان می گذرم۔
ما و رجہ خیال و فلک در چہ خیال   کارے کہ خدا کند فلک را چہ مجال

خبر آراستن بہادو لبسواس رائے با شاہ درانی و بقتل رسیدن با تمامی لشکر

آوردہ اند بہادو روزیکہ جنگ صف قرار دادہ بود چہار گھڑی شب باقی ماندہ
بنواب شجاع الدولہ نوشت کہ الحال ہم چیزے نرفتہ و این آخرین سوال
و جواب است کہ کردہ می شود اگر صلح قرار یابد بہتر ازین جانب بہمہ وجوہ راضی
و الا تحقیق میدان کہ فردا گوے است و میدان۔ چون این نوشتہ بنواب
رسید بعد مطالعہ آن از حال پرسید عرض کرد کہ در لشکر او شان تیاری بود

یقین است که سوار شده باشند درین ضمن هرکاره دیگر خبر آورد که آنها سوار شدند
شجاع الدوله فی الفور بدر خرگاه شاه حاضر گشت شاه در خواب بود گفتا به سرا گفته
که حضرت را بیدار نمایند که عرض ضروری دارم شاه بر در دولت سرا آمده نواب را طلبید
نواب باریاب مجرا شده تمامی ماجرا را مشروحاً معروض داشت. شاه بمجرد شنیدن
بر اسپ خاصه چوکی سوار گشته پیشتر از همه ها در میدان آمده ایستاد و برای سواری
فوج ولایتی و هندوستانی حکم داد. جنود فیروزی دسته دسته از هر چهار طرف
فراهم گشته بجای خود قائم گشت و امرایان هندوستان را بدست راست و
چپ امر کرد و جمعی از مغلیه بنا بر معاونت و استظهار آنها گماشت که مبادا اگر کسی را
لغزشی رو دهد خبردار و معین باشند و هراولی بعهده شاه ولیخان قرار یافت
و شاه مع تیمور شاه پسر خود بمقتضای عاقبت اندیشی که درصورت نوعی دیگر راه
ولایت گیرد قول علیحده ترتیب داده خبرگیری هر یک بذمه خود ساخت تخت
بنا بر احتیاط در تمام مورچه ها گشت کرده و مردم را جابجا قائم نموده علم نصرت برپا
ساخت. ازان طرف بهاو و بسواس راو بسواری فیلان مست عربده جو کوس
قلب را رونق بخشید و یمین و یسار آن جنکوجی سندهیه و بیلاجی جادو و ملهار راو
هولکر و دیگر سرداران والا قدر انتظام گرفتند و هراولی باهتمام ابراهیم خان
کاردی تفویض یافت. مع هذا بآئین جنگ سلطانی سرگرم عرصه جانستانی
گردیده بکمال تجمل و تحشم عزم رزم نمود -

مثنوی

آراسته گشته از دو صف	شد روی زمین دران طرف
میدان و غاز جوش مردم	آمد به محیط در تلاطم

ابراهیم خان کاردی برابر فیل سواری بهاو رسیده رام رام کرده
و سر زبان آورد که اگرچه از دو ماه تنخواه نیافته ام ولیکن تا آج شرط

شما تقاضا ہم نکردہ ایم لیکن مدتہا است کہ نمک سرکار خوردہ ایم امروز کہ روز جانفشانی است حلال می کنم۔ این را گفتہ از اسپ پیادہ شدہ و بندوق در دست گرفتہ و دامن بہ کمر زدہ چون بہین و تہمتن بہ پیش پٹان ہا شدہ رخ بہ میدان کرد بلا وشبیہ فوجش دریاے آہن بود آتشبار کہ بتموج درآید و بحر آتشین بود امن گدار کہ بتلاطم پے ہم طوفان نوح برپا گردد۔

مثنوی

گوئی کہ دو کوہ خوردہ بر ہم	ز دو سوفتاد در ہم
در پردہ گرد شد نہفتہ	خورشید بسان چشم خفتہ
از برق سنان ستارہ ہا داشت	آن گرد کہ ہیہات سما داشت
چون از فلک کبود اختر	تابندہ زرہ تیغ جوہر

اولاً جماعت مغلیہ کہ ہنگام تسویہ صفوف بجوشش و خروش نبرد کوش شدند مرہٹہ با آنہا چون آب دریا نوش کردند و در یک آویزش قریب سیصد مغل عفریت شکل بکار آمدند درین اثنا آواز غول شاہ ولیخان وزیر کہ ہراول و سردار کل بود بلند نشد۔ نواب شجاع الدولہ کہ بجاے خود قایم بود از کاسی راہ داروغہ اخبار پرسید کہ صداے غول شاہ ولیخان نمی آید سبب چیست خبر بیار چون او اسپ را ہمیز کردہ آنجا رفت چہ می بیند کہ شاہ ولیخان بر زمین نشستہ خاک بر فرق ورد میمالد و مغلان را دشنام ہاے مغلظ میدہد و میگوید کہ اے قرمساقہا ولایت دور است بسلامت نخواہند رسید برگردید و در جان دہی صرفہ نکنید کہ مردن بکار بہتر از زیستن بعار است لیکن دران وقت کدام می شنود و گوش بر سخن می نہد ہمین کہ این را دید گفت بفرزندم شجاع الدولہ درآ تو قت بیجا شدن رانشاید و سپر دش ترسید معہذا طرفہ شور شے در جنود شاہی واقع گردید و دست برد جنوبیان فریق مغلان را زیر و زبر گردانید

(حاشیہ: [illegible])

شاه که این سخن را شنید هزار سوار نسقچی تعین کرد که پانصد سوار در لشکر رفته
کسانی را که در ڈیره مانده باشند جبراً و قهراً سوار کرده بیارد و باقی از لشکر
پیشتر رفته استاده شوند که هر کس از میدان جنگ گاه گریخته بیاید بلا تحاشی
تیر دوز نمایند و نگذارند که احدی یک قدم پس گذارد نسقچیان حسب الامر هر که را
که فرار شده می آمد تیر و تبر میزدند. غرض که ازین تدبیر قریب ها هفت هشت هزار
سوار چه از برگشتگان و چه از پس ماندگان جمع شدند شاه مع آن جماعت و ده هزار
یتیمان که در رکاب خود داشت بسم الله گفته حمله آور گشت حمله کردن همان بود
و فتح یاب شدن همان اگرچه دکهنیان در حرب و ضرب هیچگونه تقصیر نه کردند لیکن
چون انسان سهم قضا را سپر کردن نمیتواند ناگزیر تن به تقدیر سپردند بعضے
درین کوشش ها قبلش که شهرش روز محشر بنظر میکردند تیرے از شست
قضا رها شده برابروے بسواس راو رسید و در چشم زدن جان بحق تسلیم
گردید. بهاؤ از این خبر شکسته کمر طاقت شکست فرمود که لاش آن مقتول را
بر فیلے که بابو جیو پنڈت در خواصی آن نشسته است میدارند و خود از فیل
فرود آمده بر اسپ سوار شد و یورشهاے دلیرانه و کشش و کوشش تمام
بوقوع آورد حتے که دو اسپ سوارش از کثرت زخمها از پا در آمد تا در مرتبه
سیوم هم خود زخمی گردید. سیلاجی جادو و نکیصار و شصت زخم برداشت و دیگر
سرداران علی قدر درجات هم مجروح و بیروح گشتند شکست درست
نصیب جنوبیان گشت از که تا منهزم شدند و در طرفة العین این چنین لشکر
عظیم برابر خاک گردید قزلباش ظفر تلاش در اندک فرصت از فراریان لاش
بر لاش انداخته تا بست کروه تعاقب نمودند. مردم گریخته را خندق سنگر
که بنا بر محافظت کنده بودند چاه بلا شد بسیارے در آن سراسیمه و مضطرب گشته

سرنگون افتادند و اکثرے از سرداران و انصار گرفتار ملازمان شاه گشتند
ابراهیم خان کاردی که زخم شمشیر برچهی داشت او را جیانه نواب شجاع الدوله
گیر کرده آورد و نواب پوشیده در ترمیم جراحتش کوشیده میخواست که او را
صوبه خود کند و لاش بسواس راو مع بالوجیو پنڈت وکیل که برفیل بود بدست
ایشان در آمد گویند که مادهو راو سندهیه که دران معرکه مصدر ترددات
شده بود بعد کشته شدن برادر حقیقی خود تکوجی سندهیه و رفقاے همراهی در
پا و دیگر جاها زخم ها برداشته در میدان افتاد و مقدور نداشت که یک وجب از
جاے خود حرکت کند و قدم براه زند لیکن چون کارساز حقیقی چاره ساز بیچارگان
است شخصے را بسر وقتش رسانید و او بمقتضاے حقیقت این خاندان که مراعات
سپاهیان از بزرگان ایشان دیده بود فی الفور از اسپ فرود آمده از زمین بر داشته
و راهی شد و ملهار راو هولکر قسمے که از ترجمه نامه او ظاهر می شود و آن ترجمه
داخل مآثر آصفی است جان سلامت برد و شمشیر بهادر پسر باجی راو که از شکم
طوائف بود هنگام گریختن در میان راه نزدیکی بهرت پور از دست رهزنان بقصد
انسمل نمود ـ سخن مختصر شاه ازین فتح خداداد سجدات شکر جناب صمدیت
شانه بجا آورد و از غنایم چه نوشته شود یک مغل ده ده شتر پر از مال
و اسباب کشیده می آورد و دامن آمال را از زر و زیور و جواهر مالا مال میکرد
و اسپان و شتران جوق جوق مطلق العنان بهر طرف می گشتند و کسے ملتفت
احوال آنها نمی شد ـ عالمی قتل و اسیر گردید مغلان خوبخواره زنان جمیله
و کودکان خوبرو را سلامت داشته باقی از زن و مرد چه از سپاهی و چه
بازاری قریب چهل پنجاه هزار کس را چهل چهل و پنجاه پنجاه بیجان نموده چون
باد رنگ و خیار از هم میگذرانیدند و کشتن مگس و شکستن خس را برابر و یکسان

می‌شمردند و می‌گفتند که هرگاه از ولایت پنجاب هندوستان کل ریستم
مادر خواهرم گفته بودند که ده کس هندی نژاد در ایران خاطر ما خواهند گشت
ثواب آن بما عاید شود. غرض قهر الٰهی نازل بود و در و پیشه ذخیره هر یک سوار
از سر آدمیان مانند هندوانه انبارها بودند که دو پاره خرد به بدن آن خیرگی می‌نمود
و مو بر بدن راست می‌شد. لیکن در منزل شجاع الدوله مامن عافیت بود
که هر که از گریختگان در آنجا میرفت از صدمه آسیب سفاکان محفوظ و ایمن میماند
و نواب هر یک را فراخور احوال زاد راه داده و مردم خود همراه کرده رسانیده
میداد. روز دیگر نواب بنابر صاف کردن جای رزمگاه و شناخت لاشه
بهادر و سرداران دیگر با بوجیو پنڈت و بکد و سردار مرہٹہ را که مقید بودند با خود
گرفته سوار شد و یک جفر کلان کنده جسدهای کلهم را باتفاق کرده
نزاع کفر و اسلام یکجا مدفون نمود بقدر دو هزار مینار خورد و کلان از سر آدمیان
در شمار آمده بودند. و در هر مینار سر از یکهزار یا پانصد کمتر نمی‌نمود. درین اثنا شخصی آمده
ظاهر کرد که ازینجا بتفاوت یک کروه لاشه بی سر افتاده است نواب و همراهیان
برای دیدنش رفتند و هرگاه آنرا از زمین برداشتند سه دانه مروارید یافتند که
هر دانه قیمت سه صد سه صد روپیه داشت. از بعضی احتمال بر سردار گردید و
با بوجیو پنڈت و مرہٹہ ها دیده دیده پر آب کردند و ظاهر ساختند که این
همان است که از دست او هزارها روپیه را مراعات یافته ایم. چون نواب
ملاحظه نمودند دانستند که بهادر است ازان روکه نشان زخم کتار مظفر
کارڈی در لکن پر پشت آورده بود تا سخن میکرد علاوه این بهادر که هر روز
دوازده صد ڈنڈوت آفتاب میکرد داغ مساس آن بر جبهه دو زانو ظاهر بود
ڈنڈوت در زبان هندی عبارت است ازان که سرنگون بر زمین جبهه سپرده

سجده نمایند جوانے بلند زور آور زور کشش بعمر سی و پنج ساله دریافت
می شد مگر از نبودن سر بالکلیه رفع ظن نمی گشت تا آنکه یکے از مقربین نواب
گفت که جوانے ولایتی از دیر ایستاده تماشا بین است و خود بخود حرف میزند
شاید که از سر این سر سراسر واقف باشد نواب او را بحضور طلبیده استفسا
نمود اگرچه اولاً انکار کرد فاما بعد از دو بدل وافر و نمودن جمعیت خاطر و نهایه
زنهار از تو بوجهے من الوجوه مواخذه و پرسش آن درمیان نخواهد آمد راست
بگو که ترا خوش خواهیم کرد بر زبان آورد که در وقت زد و کشت که نوبت شمشیر
و خنجر بود این را دیدم که دو اسپ بر کوشش کشته افتادند مرتبه سیوم که بر
اسپ دیگر سوار گشت و حمله کرد خود بزخم گولے بندوق از زین بر زمین افتاد
افتادن همان بود و گریختن فوج مرهته همان بالجمله با طاقت سواری که در
خود نیافت از معرکه رو برتافته باستعانت بهاله آهسته آهسته روان شد
من و چهار پنج سوار دیگر بر سر این رسیده آواز دادم که کجا میروی بایست
اگر خود بهادر و هستی یا دیگر سرداری مطلع کن که ترا ضرر جانے نخواهد رسید
و بسلامت نزد شاه خواهیم برد - این شخص سخن ما را ناشنیده انگاشت
بجواب نه پرداخت بلکه چشم هم بالا نساخت و قسمے که میرفت میرفت
جوانے از ما بے پروائی و بے باکی او را بر داشت نکرده همین که شمشیر
در دست بزودی آمد نامبرده چستی و چابکی را بکار برده بضرب بهاله از زین
در ربود و در دم سیدم نمود - پس مایان از هر چهار طرف هجوم آورده درمیان
گرفتیم آن شیر بیشه شجاعت و پردلی بطرفے که چون هزبر گرسنه میدوید
گریزان میرفتیم کاشش اگر اسپے در زیر ران میداشت یک کس را از ما
زنده نمیگذاشت و بسلامت میگذشت من هم درین عمر بسیار جنگ مردان

گفت قربانت شوم می‌طلبیم چون گاردی مذکور بحضور آمد آنجناب با او خطاب سلامت
کرد ابراهیم خان گاردی شرط شجاعت و جوانمردی نبود که زنده ماندی و اسیر آمدی عرض کرد
که لشکر در امر قضا و قدر چاره ندارد و حیلهٔ مجبور و ناچار است فی الابد گریخته رفتن سردار
قریب چهار گهری لشکر افروخته مشتعل بوده میدان نبرد را نگذاشتم و ثبات قدمی
ساختم اگر حالا آنحضرت بقولی که مصرع مستحق کرامت گنهگارانند - در پرداخت
و پرورش ما کوشند و از کمترین بندگان در ملازمان تصور فرمایند مرد سپاهی و محنتی
ام روزی بکار خواهم آمد و نثار فرق مبارک او اتمم شد و این سخن بود که ابدالیان و
درانیان هجوم آورده بر سر گفتگو آمدند که این گاردی که هزارها برادران و اقربای ما را
کشته است حواله ما کنند که قصاص خون آنها بگیریم شجاع الدوله آستین بر دست
پیچیده و مروت را تاب از جواب درشت کرد پیشتر نوکر دیگری بود حالا رفیق ماست
هرگز حکمی درین شکلی نیست که او را بشما بدهیم هرچه باد اباد من حاضرم غرض صحبت
عجیب و غریب اتفاق افتاد نزدیک بود که گرد فتنه برخاست شود و شعلهٔ مفسده رو
بهوا کشد شاه ولیخان که تمیز و دانشمند و جهاندیده و مشحوار پسند بود در میان آمده
نواب را بگوشه برد و فهمانید که فرزندم حالا تا رفع بلوای اینها مصلحت و صلاح وقت
ابراهیم خان گاردی را سپردن باید کرد و فیمابین چرا مجبور خلش و کاوش با پادشاه هیبتناک
شورش اینها کم می‌شود امانت را بطور سلامت نزد شما رسانیده خواهیم داد
خاطر جمع دار و از بیباکی و جهالت دست بردار شجاع الدوله طوعاً و کرهاً قبول
ساخت اگرچه خان معظم بپاس خاطرش بکشتن علانیه نپرداخت لیکن چون او را هم
با او همین صحبت بود جراح را اشاره نمود که چیزی زهر بر زخمهایش بگذارد آن جوان
شجاع زورمند بعداوت لفظی مفت ضایع و هلاک شد - آسودگی از فلک
جستن بیخردی است این جنسی است که در کارگاه آسمان نیست - همچنین احوال

جنکوجی و شرح این سانحه غریب آنکه شجاع الدوله کاسی راج را برای سوال و
جواب اکثر امور نزد برخوردار خان سردار شاه فرستاده بود سوتی لعل بوانش
او را دست گرفته در خیمه برد و سخنی در گوش کرد که در بعضی امور عمده هم منظور است
یا همین قدر مرکوز او گفت که البته هر چه بگوئید بعمل آورم قصور ندارم پس اندرون
خیمه کلان در تاریکی پال مختصری استاده بود پرده اش برداشت و بنظر آورد
کاسی راج میگوید که دیدیم جنکوجی را چیره برهانپوری بر سر و جانگلیه بشروع گجراتی
در پا داشته بواسطه زخمی که در دستش رسیده بود از پیچهای دستار حمایل
در گردن ساخته نشسته بود همین که چشم چار شد چشم را زیر کرد گفتم ای راو جی
اینقدر حجاب چیست کارنامها کرده اید نام آن تا قیام زمین و زمان قایم و برقرار
خواهد ماند جواب داد که اراده خود این بود که در مقتل همراه دیگران کشته می افتادم
لیکن چون بروز ازل در نصیب این فلک زده محروم از زندگی حرف پابستگی
نوشته بودند نوبت رهائی نبود و جای گریز نداشتم حالا اینها از من طلب زر دارند
و مبلغ شش لک روپیه میخواهند هر چند سرانجام آن هنگام رسیدن مکان
چندان مشکل و محال نیست اما کو در پنجاب و اینها کسی می گذارند مگر از صاحب که
فیمابین بزرگان ما و ایشان از قدیم دوستی است بر حال این بیکس غریب
ستم رسیده ترحم فرمایند و در اسیری دستگیری نمایند بقولی که الانسان
عبد الاحسان تا دم واپسین مرهون و منت پذیر خواهم بود و در تلافی آن غفلت
خواهم نمود کاسی راج به تسلی پرداخت و گفت که حالا رفته نواب صاحب را از این
مقدمه مشروحاً اطلاع میدهم و میدانم که اوشان کارسازی را از خود دو
منحصر نخواهند ماند و توجه دریغ نداشته سعی قرار واقعی خواهند کرد و یقین است
که بر دو لک روپیه معامله فیصل شود قضا را نواب صاحب الیه با

لشکر پهلودی رفت برق این و تند غبسازو جلاد منشان سفاک بر سر آن مظلوم
سراپا حجم رسیده تیغ راندند و بیک ضرب کارش تمام کردند و همانجا دفن ساختند

ه

انسان بحر لیست بیکران عالم — وین عمر گران مایه در و کشتی غم
ناگاه رسد نهنگ دریاے اجل — غرقش کند و برد بگیرد ذات عدم

گویند که مغلان در لشکر شجاع الدوله رفته خلق خدا را اذیت میدادند و هر روز تعدی
تازه میکردند یعنی بعرض شاه رسید حکم شد که شجاع الدوله فرزند ماست هر کس که
نسبت او مرتکب بے ادبی خواهد شد سزاے لائق خواهد یافت چنانچه دو سه
مغل را بنابر چشم نمای شهرت بود دفع گزند تیر در بینی انداخته و بر خر سوار ساخته
در تمام لشکر گردانیدند و منادی کرد که بار دگر هر کس که زیادتی خواهد نمود سزا خواهد
یافت تا آنکه ازین تنبیه و تاکید شوخی این فریق یک گونه بر طرف گشت ـ قطعه
تاریخ این سانحه عظیم از طبع زاد میر آزاد مغفور در خزانه عامره مندرج است اینجا
بطریق تتمیم کلام و یادگار سنه تاریخ بقلم می آید ـ

قطعه

بهاؤ با فوج خود تلف شد — از دست مجاهدان قتال
تاریخ شکست فوج کفار — فرمود خرد غنیم پامال ـ

چون این خبر در دکن نزد بالاجی راو رسید دائره لشتین غم گردید و لیس
از پنج ماه و سیزده روز یعنی دهم ذی قعده ۱۱۷۴ راه بادیه فنا گرفته با پسر و
برادر پیوست ـ تتمه احوال مرهته یعنی نشست مادهو راو پسر بالاجی راو مذکور
و بعد ازان نراین راو برادر خرد مادهو راو و سپس سوائی مادهو راو پسرش و
پس ازان باجی راو پسر رگهناته راو برادر بالاجی مذکور تا حالت تحریر که ۱۲۱۲
میباشد ودا از ابتداے سنه یکهزار و یکصد و هشتاد هجری که صبح آغاز ریاست

بندگان عالی آصفجاه ثانی است در دفتر دوم مآثر آصفی و تکملهٔ آن مرقوم
زیرا که این کارنامجات تفصیلی دفترے جداگانه دارد و این مختصر متحمل ...
الحمد للہ این چند اوراق وقائع که به لبساط الغنائیم نامزد است بتاریخ ...
شهر جمادی الآخره سنه یکهزار و دو صد و چهارده هجری دوشنبه مطابق
هجدهم نومبر ماه انگریزی سنه یکهزار و هفتصد و نود و نه عیسوی موافق هفتم تشرین الآخر
ماه رومی سنه دو هزار و یکصد یازده اسکندری ملاحق یازدهم خورداد ماه ...
سنه یکهزار و یکصد و شصت و نه یزدجردی از خامهٔ سریع السیر بنده شفیق عفا الله
ذنوبه و ستر الله عیوبه بحسن انجام که نیت اتمام گرفت - ترصد که مطالعه کنندگان
این اساطیر راقم مسطور را بدعاے خیر یاد آرند و جرم اختلاف روایت بر ناقل
نگذارند بالله التوفیق -

قطعه

شفیق من نوشت این ماجرا ... هزار و دو صد و ده چار هجری
کند در حق این مسکین دعائے ... که تا صاحبدلے روزی بر حمت

تمت